EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı: 46 Temmuz 1991.

Düzen ve terör

Sermaye düzeni ekonomik, politik ve ideolojik olarak bir tıkanma ve çaresizlik içine sürüklenmektedir.

24 Ocak kararlarında ifadesini bulan iktisadi programla, sermaye sınıfı, rekabet edebileceği alanlarda ihracata yönelerek iktisadi krizi hafifletmeye çalışacaktı. İhracatı arttırma amacında, düşük ücret, düşük taban fiyat, sübvansiyonların kaldırılması, vergi indirimleri, teşvik kredileri vb. önlemlerle geçici bir ilerleme sağlanmasına karşın, bugün ortaya çıkan manzara, sermaye sınıfının bu alanda da ciddi bir tıkanma ile karşı karşıya kaldığını gösteriyor.

İhracatın arttırılamaması, ekonomide büyük boyutlara varan iç ve dış borçlanmanın yanısıra, sermayenin kendini yeniden üretmesi için ciddi bir kaynak sıkıntıyla da birleşince, kapitalist ekonominin sıcaklığı iyice artıyor. Bir yandan TÜSİAD ve bir yandan TOBB, ANAP hükümetine ültimatomlar göndermeye başladılar. Kaynak sıkıntısının giderilmesi sermayenin önemli bir talebidir. ANAP hükümetinin ilk elde yönelebileceği iki kaynak var. Biri uzun zamandır cesaret edemediği KİT'leri elden çıkarmak, ikincisi yine işçi sınıfının mücadelesi nedeniyle gittikçe gerçekleşmesi daha zor olan ücretlerin düşürülmesi...

KİT'leri özelleştirmek ve reel ücretleri düşürmek bugün işsizliğin daha da arttırılmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan sermayenin, bazı sektörlerde rekabet edebilmek için modernizasyona gitmek zorunda olması işsizlik artışının devam edeceğinin bir diğer göstergesi. Bir yandan enflasyon aracılığıyla, bir yandan da toplusözleşmelerden sonra toptan işçi çıkarıp yerine düşük ücretle işçi alınarak ücret seviyesi düşürülmeye çalışılmaktadır. Ayrıca özelleştirme hem işçi çıkarmayı hem de sendikasızlaştırmayı zorunlu kılmaktadır.

*

Sermaye düzeni, kitleleri yönlendirmek ve pasifize etmek amacıyla kullandığı ideolojik argümanların da hızla aşındığını görüyor. Kemalizm devrini çoktan tamamladı ve artık Türkiye'de *Cumhuriyet*'in yaşlı yazarları dışında kemalist bulmak mümkün değil.

Türk-İslam sentezi hem komünizme, hem de Kürt ulusal savaşına karşı bir ideolojik barikat işlevi görecekti. Tutmadı. Dahası hem radikal islamcı akımları besleyen bir öğeye, hem de islamcı eğilimlere karşı geniş kitlelerde bir karşı tepkiye dönüştü.

Kürdistan'da yaygınlaştırılan islamcı ideolojik kampanya ise, Kürt ulusal hareketince boşa çıkartıldı ve hatta PKK bu silahı kendi tarzıyla bir ölçüde tersine döndürdü.

Sermaye düzeni özellikle 12 Eylül'den bu yana bir başka ideolojik kampanya ile pragmatizmi toplumun her köşesine yaymaya çalışmış ve yakın dönemlere kadar bu saldırısında bir hayli de başarılı olmuştu. Toplumda "köşe dönmecilik", bireysel kurtuluş umutları yaygınlaştırılmış, bunun yanında mücadele fikrini dıştalayan bir "birlik-beraberlik" ruhu aşılanmıştı. Kitle mücadelesi yükseldikçe, düzenin bu "ideolojik hamuru" da toplumu denetlemeye yetmedi. İşçiler "işçi-memur elele genel greve" sloganıyla sokaklara çıkmaya başladı. Artık "birlik ve beraberlik" ruhu toplu davranma bilinciyle kendini ifade etmektedir.

*

Düzen politik alanda da belirgin bir krizle karşı karşıyadır. Siyasi istikrarı sağlamak amacıyla düşünülmüş olan "güçlü yürütme" modeli tıkanmış ve bir toplumsal muhalefet nedenine dönüşmüştür. Cumhurbaşkanı ve ANAP'ın şahsında ortaya konulan tepkiler, aynı zamanda "yetkilerin merkezileştirilmesi"

karşısında kitlenin duyduğu hoşnutsuzluğun ifadesidir.

Üstelik, ANAP'ın yıpranmışlığı, diğer burjuva partileri bir alternatif olarak öne çıkarmamakta, burjuva muhalefetine karşı da yığınlarda büyük bir güvensizlik bulunmaktadır. *Ekim*'in daha önceleri de vurguladığı gibi, burjuva muhalefetin krizi düzenin krizinin boyutunu göstermekte ve Türkiye'de sorunların devrimci tarzda çözümünün dayattığına işaret etmektedir.

Kapitalist ekonominin içinde bulunduğu kriz ve bununla paralel olarak burjuva muhalefetinin alternatif olarak kitlelerin önüne çıkamaması, burjuvazi açısından, yürütmenin daha da güçlendirilmesini ve terörün dozajının daha da arttırılmasını zorunlu hale getiren bir faktör olmaktadır.

12 Eylül rejimi (YÖK, YHK, TRT vb.) bütün kurumlar üzerinde Cumhurbaşkanı, Hükümet ve MGK'nın kesin inisiyatifini sağlamış ve meclisin yasama yetkisi, KHK'ler aracılığıyla ortadan kaldırılmıştı. Bugünlerde gündeme getirilen yeni Anayasa tartışmaları, yetkinin merkezileştirilmesinin daha bir üst boyuta çıkacağını göstermekte, meclis, anayasa mahkemesi vb. tamamen devre dışı bırakılmaya çalışılmaktadır. Bu amacın ilk adımı ise yeni "yetki yasası"nda ifadesini bulmaktadır. Bu yetki yasası ile bürokrasinin bütün konulardaki yönetimi tek elde toplanmaktadır.

*

Kapitalist ekonominin tıkandığı, işçi sınıfı ve emekçilerin muhalefetinin denetlenemediği ve ne burjuva partilerin, ne de askeri bir cuntanın kitleler nezdinde bir seçenek olamadığı böylesi bir dönemde, burjuvazi yürütmeyi güçlendirerek ve şiddeti arttırarak nefes almaya çalışıyor.

Düzen kitle muhalefetini manipüle edebilecek iktisadi ve siyasi tavizler verebilecek bir durumda değildir. Gündeme getirilen "reform" paketlerinin ise kendi başına kitle muhalefetini dizginleyemeyeceği açıktır ve zaten bu niyetle de gündeme getirilmemektedir.

Reform paketleri aracılığıyla bir yandan yoğunlaşan devlet terörünü meşrulaştırmak amacı güdülüyor, öte yandan ise hem kitle muhalefetinde bir şaşkınlık ve ayrışma yaratılmaya, hem de terörle yıldırılan kitlelerin ehven-i şeri tercih etmesi sağlanmaya çalışılıyor.

Son on yıldır bütün temel hedef ve açılımlarda başarısızlığa uğramış olan düzen, yakın vadede tıkanıklığını aşabilmesinin ABD ile daha sıkı bir ilişkiye girerek ve "yeni dünya düzeni"nin Ortadoğu'daki politiklarında temel bir rol üstlenerek mümkün olabileceğini düşünmekte ve hesaplarını bu plana göre yapmaktadır. ABD'nin "yeni düzen" politikası ile Türk burjuvazisinin istikrar ve yayılma emelleri birbirine paralel düşmektedir. Türkiye'nin, ABD adına bölge jandarmalığını üstlenmesi şu ya da bu yolla içerde istikrarı sağlamasıyla mümkündür. Bugün için istikrarı sağlamanın tek yolu ise devlet terörüdür.

*

Devrimci harekete, işçi hareketi ve diğer toplumsal muhalefet hareketlerine, Kürt halkına ve PKK'ya karşı uygulanan politika ortaktır; baskı ve terör. Farklılık yalnızca, bu terörün farklı kesimlere farklı biçim ve dozajlarda uygulanıyor olmasıdır.

Düzen, devrimci hareketle, işçi hareketinin ve işçi hareketi ile Kürt ulusal hareketinin henüz ayrı noktalarda bulunuyor olmasından hareketle, her bir hareketi diğerlerinden yalıtıp o noktada ezmeyi planlıyor. Bu durumun kendisi burjuvaziye terörün dozajını öncü konumda olanlar üzerinde yoğunlaştırarak, diğerlerini yıldırma imkanı vermektedir. Dolayısıyla öncülere uygulanan şiddet ne kadar azgın ve korkunç olursa, diğer kesimleri pasifize etmenin o denli kolay olacağı hesaplanıyor.

Bugün terörle sağlanmak istenen ana amaç işçi hareketi ile Kürt ulusal hareketinin birleşmesini önlemektir.

Kürt ulusal mücadelesinde, Kürt halkı ve PKK büyük ölçüde bütünleşmiş durumdadır. PKK'yı etkisizleştirmek için doğrudan Kürt halkına yönelik bir terör zorunlu hale gelmektedir.

İlk başta kitleler içerisindeki dayanak noktaları yok edilerek PKK yalıtılmaya çalışılmakta, öte yandan Kürt halkına Irak'taki soydaşlarının akibeti hatırlatılarak, devrimci çözümün imkansızlığı inancı yayılmak istenmektedir. Talabani'ye gösterilen büyük bir ilgi ve Talabani'nin "Türkiyeli bir Kürt olmak isterdim" sözlerinin ardından, Kürt halkına karşı Kontr-gerilla terör çetelerinin başlattığı kıyım

yalnızca bir trajediyi değil, aynı zamanda burjuva politikasının amacını da göstermektedir. Devletin PKK tipi çözüme karşı acımasızlığı ile Talabani tipi çözüme karşı hoşgörüsü birbirini tamamlıyor. Bunun gibi birbirini tamamlayan bir başka gelişme Güney Kürdistan'daki Kürtlerin ve Kürt örgütlerinin "hamisi" ABD'nin Kuzey Irak'ta temel amacı PKK'yı yoketmek olan Çevik Kuvvet'in yerleştirilmesinin önderliğini yapıyor olmasıdır. ABD'nin Ortadoğu'da "Yeni Düzen"i oturtması bütün devrimci alternatifleri devre dışı bırakmasıyla mümkündür. Bugün devredışı bırakılması gereken özel "düşman" ise PKK'dır. Bu politikanın bir diğer uzantısı daha var; "Çevik Kuvvet"e PKK'nın saldırısını tahrik etmek ve böylece Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleriyle PKK arasındaki gerginliği bir çatışma noktasına tırmandırmak. Bu gelişmenin kendisi bölgeye doğrudan müdahalenin ve PKK'nın tasfiyesinin imkanlarını sağlayabilecektir. PKK'nın Silopi'de "çok uluslu güçlere" saldırdığı söylentisi ve ABD helikopterlerinin PKK'lı avına çıkması bu ihtimali güçlendiren olaylardır.

Kürtlere yönelik terörün bir diğer amacı ve uzantısı, Kürt ve Türk halkları arasında gerginliğin arttırılmasıdır. Bu gerginlik bir yandan devlet terörünü meşrulaştırma amacına hizmet edebilecek, diğer yandan işçi hareketini dizginlemenin bir aracı olabilecektir. Burjuvazi işçi hareketi ile Kürt hareketini birbirinden yalıtmanın ilk yolu olarak şöven duyguların kışkırtılmasını kullanıyor.

Düzenin bu planını tersine çevirebilecek öğelerse, devrimci hareket ve öncü işçi kuşağıdır. İşçi hareketinin sağladığı toplumsal meşruluk çizgisi bu harekete uygulanan baskının dozajını ve biçimini farklılaştırdığı gibi, bizzat işçi hareketi ile Kürt hareketini birbirinden ayrı tutmak amacı bunu zorunlu da kılmaktadır. Şiddet devrimci hareket üzerinde yoğunlaştırılmakta, devrimciler fiziken yok edilerek ters yönde gelişmeler önlenmeye çalışılmaktadır. Devlet Terörü yasası devrimci illegalite ve legaliteye karşı yoğun bir saldırının yasalaştırılmış ifadesi olmaktadır. 141-142'nin kaldırılmasının ve şartlı tahliyenin, devlet terörü yasasını ciddi bir toplumsal muhalefet ortaya çıkmadan yasalaştırabilmek için gündeme getirildiği son derece açıktır. Bu reformlar rejimdeki bir yumuşamanın değil, aksine terörize olmanın göstergeleridir.

Şartlı tahliyede 146/1 ve 125. maddelerden hüküm giymiş devrimci tutsaklar (ki çoğu devrimci örgütler bu maddelerden yargılanmıştır) kapsam dışı tutulmuş, müebbet mahkumiyetin cezası 45 yıla çıkarılmış ve devrimcilerin koğuşlardan hücrelere aktarılması sağlanmıştır vb. 141. ve 142.nin kaldırılması ise muhalefeti Demirel'den bile uysal olan TBKP, SBP vb. partilere ve solculara daha önce sağlanan fiili serbestliğin eksik olan hukuksal görüntüsünü de tamamlamıştır yalnızca.

Talabani ve PKK'ya karşı farklı tavır, TBKP ve devrimci örgütler şahsında da yaşanmaktadır. Operasyonlarda "ölü ele geçirmeler", sokakta kurşuna dizmeler, işkencede ölümler artarken, TBKP vb. düzen içinde "saygın" bir yere oturtulmaktadır. Memur maaşlarını protesto eden bazı memur sendikaları cop ve işkenceyle karşılaşırken, Adnan Kahveci Eğitim-İş temsilcilerini kabul ederek memur örgütlenmesine ne denli sıcak baktıklarını anlatmakta, Eğitim-İş temsilcileri ise sokaktaki eylemlere ilgisiz olduklarını anlatarak düzene güvence vermektedir vb.

Düzen, işçi hareketine ise terörü bu denli azgın ve doğrudan uygulayamamakta, işçi sınıfının mücadele azmini kırmak için her toplu sözleşme döneminin ardından toplu işten çıkarmalara başvurmakta, sendikasızlaştırma politikasına hız vermektedir. Ayrıca grevlerde büyük zararlara katlanmayı göze alarak işçilerde mücadeleyle kazanım elde edilemeyeceği fikrini yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Öte yandan burjuvazi sendika bürokrasisinin ipleri daha sıkı tutmaya çalışarak, sendika bürokrasisi aracılığıyla işçi hareketini frenlemeyi her dönem olduğu gibi bugün de gündemde tutmaktadır. Özal'ın %10 barajını kaldırma tehdidinin içerdiği mesajı sendika bürokrasisi çok iyi kavramış gözüküyor.

*

Türk burjuvazisi büyük bir sıkışıklık içinde ama disiplinli ve sınıf bilinçli bir şekilde hareket ediyor.

Devrimci güçlerin, işçi hareketinin ve Kürt ulusal hareketinin hazır olmadığı bir ortamda iç savaş görüntüsü yaratmaya çalışıyor. Bu iç

savaş görüntüsü içinde toplumsal muhalefetin bir kısmını tarafsızlaştırarak devrimci hareketi ve Kürt hareketini ezmeye ve ehlileştirmeye çalışıyor.

Bu silah tersine çevrilebilir.

Devrimci hareket ve Kürt ulusal hareketi, burjuvazinin Türk-Kürt kamplaşması yaratma politikası karşısında, bu planı gözetmek ve boşa çıkarmak göreviyle karşı karşıyadırlar.

Komünistler açısından ise, her şeyden önce kazandıkları mevziler sağlamlaştırarak işçi hareketi ile bütünleşme çabalarını sürdürmek, Kürt hareketiyle işçi hareketinin birbirinden yalıtılmaya çalışıldığı bu dönemde, işçi sınıfında Kürt ulusal savaşına karşı duyarlılığı arttırmak özel bir önem kazanmaktadır.

Burjuvazinin kendini yeniden üretebilmesi için işsizliği daha da arttırmak zorunda olması, işten çıkarmalarda burjuvazinin her şeyden önce öncü işçileri sınıf dışına çıkarmaya özel bir önem vermesi, sınıf mücadelesinin ilerleyebilmesi ve politikleşmesi açısından bu sorunun önemini arttırmaktadır. Öncü işçiler sınıf mücadelesinin bu gerçeklerinden kalkarak, sınıfın genel grev eğiliminin bizzat örgütleyicileri olarak inisiyatif koyabilmelidirler. Gerek sendika bürokrasisinin boyunduruğundan kurtulmak, gerekse de burjuvazinin sendikasızlaştırma politikasına karşı durmak, sınıf hareketinin önündeki görevlerden bir diğeri olmaktadır.

Devlet terörü yasasına ve Kontr-gerilla faaliyetine karşı şiarların sınıf içinde yaygınlaştırılması, sınıf hareketinin politikleşmesi ve burjuvazinin "yalıtma" politikasının etkisizleştirilmesi açısından kritik bir görevdir. Devlet terörüne ve Kontr-gerilla faaliyetlerine karşı mücadele, devrimci hareketin, işçi hareketinin ve Kürt hareketinin burjuva düzen karşısındaki ortak çıkarlarının güncel siyasal ifadesidir ve bugün için işçi hareketi ile Kürt hareketinin çıkar birliğinin bilince çıkmasını sağlayacak en somut yoldur.

———— * ————

49 yıl sonra bir ABD Başkanı Türkiye'yi "ziyaret" ediyor. Bu ziyaret ABD önderliğinde emperyalist güçlerin Ortadoğu'yu "ziyaret" ederek Irak'a bomba yağdırmalarının kısa bir süre sonrasında gerçekleşmekle beraber aynı sürecin parçalarını oluşturuyor.

ABD, "yeni dünya düzeni" adını verdiği haydutluk stratejisiyle, şimdiye dek Kore'den Guetemala'ya, Grenada'dan Libya'ya dek dünya halklarına yönelik saldırılarını daha pervasızca ve sınır tanımayarak uygulamayı hedeflemektedir.

"Yeni dünya düzeni" dünya halklarının emperyalist saldırganlığa ve kapitalist sömürüye başkaldırışını terörle ezerek baskı, tahhakküm ve sömürünün arttırılması demektir.

Bugün bu stratejinin uygulanmasının en güç olduğu coğrafya ise Ortadoğu'dan Balkanlar'a uzanan kuşaktır ve Bush'un derin bir korku ve büyük güvenlik önlemleri altında ayak basabildiği Türkiye ise bu coğrafyanın merkezinde yeralmaktadır.

Yıllar önce ABD'nin Türkiye'ye biçtiği rol anti-komünist savaşta bir alt karakol olmasıydı. 49 yıl önce Türkiye'yi ziyaret eden Eisenhower Ankara'da 400 bin kişilik bir kalabalıkla karşılanmıştı. Bugün Bush'a halkın ilgi göstermesini sağlamak için yöntemler aranmaktadır. Türk burjuvazisinin ABD'ye ilgisiyse Menderes dönemini geride bırakıyor. Türk burjuvazisi "yeni düzen"in ve ABD'nin İsrail'le birlikte Ortadoğu'daki vurucu gücü olmayı hararetle istiyor.

Özal, burjuva politikacıları için son derece önemli protokol kurallarını bir yana bırakarak Bush'u uçak merdivenlerinde karşılıyor.

ABD ise Türk burjuvazisinin Körfez savaşındaki sadakatiyle ifade ettiği bu görev talebine soğuk bakmıyor ve sadakatin dolar olarak ödemekte isteksiz olduğu karşılığını, tamamen siyasi destek mesajı taşıyan bir başkan ziyaretiyle ödüyor.

Kuşkusuz ABD az verir, çok ister. İncirlik'ten sonra Silopi'ye askeri olarak yerleşti ve Kıbrıs'ta da bir hava üssü olsun istiyor. Türkiye tam anlamıyla ABD'nin bölgedeki devrimci çıkışları önleme amacıyla yerleştiği bir askeri üs görüntüsü kazanıyor.

"Yeni dünya düzeni"nde her devrimci çıkış ABD'yi de karşısında bulacak ve her devrim ABD'yi de yenmek anlamına gelecektir.

EKİM

EKİM I. Genel Konferansı

Değerlendirme ve Kararlar

Kürt ulusal sorunu

Emperyalizmin Ortadoğu'daki temel dayanaklarından birini oluşturan Türkiye Cumhuriyeti (TC) çok uluslu, gerici-sömürgeci bir devlettir. Bünyesinde bu devlete egemen ulusal kimliğini veren Türklerin yanısıra, sömürge bir ulus olarak Kürtler, Azınlık milliyetler olarak Araplar, Ermeniler, Rumlar, Çerkezler, Gürcüler, Lazlar vb. yaşamaktadırlar. Modern temeller üzerinde yeniden kuruluşu döneminde Kürt ulusu bu devletin bünyesine zorla alınmış ve bugüne dek zora dayalı olarak bu bünye içinde tutulmuştur. Kendi kaderini tayin hakkından ve tüm temel ulusal haklarından yoksun bırakılınanın ötesinde, resmi ideoloji tarafından ulusal varlığı bile inkar edilmiş, inkar edilen bu kimlik sistemli baskı ve asimilasyon politikaları ile yok edilmek istenmiştir. Aynı şekilde TC sınırları içinde yaşayan azınlık milliyetler de tüm temel ulusal demokratik haklardan yoksundurlar ve ulusal baskı altında yaşamaktadırlar. İçlerinden Ermenilere ve Rumlara "Hıristiyan azınlıklar" olarak Lozan Antlaşması çerçevesinde tanınan sınırlı bazı kültürel haklar ise uygulamada sık sık çiğnenmektedir. Öte yandan Türk burjuvazisi Kıbrıs'ın bir bölümünü işgal ve fiilen ilhak etmiştir. Kıbrıs'ın Rum halkı işgal bölgelerinden zorla kovulmuştur. Bunun yanısıra, TC devleti sömürgeci ve yayılınacı karakterinin bir ifadesi olarak, Güney Kürdistan (Irak Kürdistanı) ve Oniki Adalar üzerinde "tarihsel hak" iddiaları ve emelleri taşımaktadır. Hemen bütün komşularıyla gerici çıkar çelişmeleri üzerinde yükselen sürtüşmeleri vardır. Bunlar özellikle Yunan ve Bulgar halklarına karşı gerici-şoven bir propagandaya konu edilmektedir.

Tüm bunlar bir arada, Türkiye'de Türk burjuvazisinin gerici ve sömürgeci sınıf egemenliğinden, emperyalist-yayılmacı eğilimlerinden kaynaklanan kapsamlı bir ulusal sorunun varlığını gösterir. Komünistler ulusal sorunu tüm bu kapsamı içinde ve bunun gerektirdiği görevler çerçevesinde ele almalıdırlar. Bununla birlikte Türkiye'de ulusal sorunun eksenini ve asıl kapsamını Kürt sorunu oluşturmaktadır. Kürt ulusal sorunu, azınlık milliyetler sorunuyla kıyaslanamayacak bir niteliğe, kapsama ve öneme sahiptir.

Kürtler bölünmüş bir ulus, Kürdistan bölünmüş bir ülkedir. Kürtler ve Kürdistan birbirine komşu dört gerici burjuva devletin sömürgeci boyunduruğu altındadır. Yalnızca Türkiye'de değil, sömürgeci diğer üç devlet olan, İran, Irak ve Suriye'de de, Kürtler tüm temel ulusal haklardan yoksundurlar ve ağır bir ulusal baskı altında yaşamaktadırlar. Ulusal istemleri ve ulusal özgürlük mücadeleleri en vahşi yöntemlerle bastırılmakta, ulusal kimlikleri sistemli bir zora dayalı asimilasyonla yokedilmek istenmektedir. Birbirleriyle bir dizi gerici çelişki ve çatışma içinde olan bu dört sömürgeci devlet, bölünmüş Kürdistan'ı egemenlikleri altında tutmak noktasında temelde bir işbirliği ve dayanışma içindedirler ve bu alanda bugüne kadar emperyalizmin de tam desteğini almışlardır.

Resmi ideoloji ve politika çerçevesinde 70 yıldır yok sayıldıkları Türkiye'de, Kürtler toplam nüfusun yaklaşık olarak dörtte birini oluşturmaktadırlar. Türkiye Kürdistanı ise Türkiye'nin toplam yüzölçümünün yaklaşık olarak üçte birini kaplamaktadır. Türkiye Kürdistanı, nüfus ve toprak olarak, tüm Kürdistanı'ın ve tüm Kürtlerin hemen hemen yarısını kapsamaktadır.

Kürdistan üzerinde sömürgeci egemenlik ve bu egemenliğe karşı bir ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesinde ifadesini bulan Kürt ulusal sorunu bugün artık Türkiye'nin, bölgenin ve dünyanın siyasal gündemindedir. Çözüm istemekte, Kürt halkının özgücüne ve büyük fedakarlıklarına dayalı olarak çözümünü dayatmaktadır. Bölünmüşlüğün getirdiği tarihsel ve siyasal bir sonuç olarak bu mücadele, her bir sömürgeci devletin bünyesinde kendine özgü koşullarda, farklı nitelikte önderlikler altında, farklı toplumsal içerik ve dayanaklarla gelişmektedir. Bu farklılık doğal olarak ulusal hareketlerin gelişme seyrine ve düzeylerine de yansımakta, eşitsiz bir gelişme yaşanmaktadır.

Türkiye Kürdistan'ında biraz gecikerek, fakat bu kez modern temeller üzerinde ve derin bir halkçı içerikle siyasal sahneye çıkan devrimci Kürt ulusal hareketi, Kürt sorununa ve Kürtlerin özgürlük mücadelesine yeni boyutlar ile görülmemiş bir güç ve ivme kazandırmış bulunuyor. Kürt sorunun odağı artık Kürdistan'ın bu parçasına kaymıştır. Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin kalbi artık Kürdistan'ın bu parçasında atmaktadır. Türkiye Kürdistan'ında Kürt ulusal hareketi bağımsız devrimci bir halk hareketi niteliği kazanmıştır. Esas gücünü başlangıçta yoksul köylü yığınlarının oluşturduğu ve gelinen aşamada kent alt tabakalarının desteğini ve katılımını sağlamış bulunan bu hareket, haklı ulusal istemlerini devrimci bir tarzda ifade etmekte, Partiye Kerkeren Kürdistan (PKK) şahsında devrimci bir ulusal önderlik altında gelişmektedir. Kürt halk yığınlarının ulusal uyanışında ve sömürgeci köleliğe karşı ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesinde ifadesini bulan bu devrimci süreç, Kürdistan'ın geleneksel yapısı ve ilişkilerinde köklü bir değişimin ve dönüşümün yolunu açmakla kalmamakta, bir bütün olarak Türkiye toplumunu da sarsmaktadır. Türk burjuvazisinin geleneksel inkar ve yoketme politikası, bu politikanın ideolojik dayanağı olan Kemalizm, Kürdistan'da gelişen hareketten öldürücü bir darbe yemiş ve çökmüştür. Sömürgeci burjuvazi Kürt sorunu karşısında İdeolojik-politik ve askeri bir çıkmaz içindedir. Bugüne kadar resmi ideoloji ve politikanın kabulleriyle uyuşturulmuş Türk halk yığınları, içiçe yaşadıkları halde varlığı yıllardır yok sayılan bir ulusun halk yığınlarının toplu ayağa kalkışı ile sarsılmakta, bu konuya ilişkin geleneksel yargıları altüst olmaktadır. Aynı sarsıntıyı Türkiye devrimci hareketi de yaşamakta, Kemalizmin dolaylı ideolojik etkisi ve marksist teorinin çarpık kavranışı üzerine oturan "ulusal sorun"a ilişkin teori ve politikalar, birbiri peşisıra gözden geçirilmekte, yenilenmektedir.

Türkiye Kürdistan'ında gelişen ve Kürdistan'ın öteki parçaları üzerinde devrimci bir etkide bulunan devrimci süreç, emperyalist metropolleri de yeni tutum, politika ve uygulamalara yöneltmiş bulunmaktadır. Kuzey Afrika şeridi de içinde tüm Ortadoğu'yu bir "istikrarsızlık kuşağı" olarak niteleyen emperyalist strateji, Kürt sorunun taşıdığı devrimci olanakların ve bunun bölgedeki gerici statüko için ifade ettiği tehlikenin bilinciyle hareket etmektedir.

Kürt sorunu Türkiye devriminin temel sorunlarından biridir ve hayati önemdedir. Komünistlerin bu sorun karşısında takınacakları doğru tavır ile Türkiye devriminin gelişme seyri ve geleceği birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Devrimci proletaryanın sınıf bakışı açısından ele alındığında, Kürt sorununun özel önemi nereden gelmektedir? **Herşeyden önce,** bu, yüzyıllardır ezilmiş, hakları çiğnenmiş, son 70 yıldır varlığı bile resmen inkar edilmiş, resmen yoksayılan ulusal kimliğin fiilen de yokedilmesi için en vahşi baskı ve uygulamalara maruz bırakılmış bir ulusun meşru ulusal hakları sorunudur. Ulusal özgürlüğünü elde etmek, kendi kaderini bizzat tayin etmek Kürt ulusunun en doğal hakkıdır. **İkinci olarak** Kürt sorunu, tüm Türkiye'de siyasal özgürlük mücadelesinin kilit sorunudur. Kürt ulusunun ulusal özgürlük mücadelesi karşısında tutarlı bir tutum takınamayan devrimci bir işçi hareketi, siyasal özgürlükler mücadelesinde ciddi hiç bir ilerleme sağlayamaz. **Üçüncü olarak,** burjuvaziyi devirmek ve siyasal iktidarı ele geçirmek tarihsel göreviyle karşı karşıya bulunan Türkiye işçi sınıfı için, Kürt sorunu önemli bir dayanak, Kürt devrimci ulusal hareketi temel bir müttefiktir. **Son olarak,** Kürt sorunu, parçalanmış Kürdistan olgusundan kaynaklanan aynı zamanda bölgesel niteliği nedeniyle, bölgedeki devrimci süreçler arasında dolaysız bir köprü kurmak için önemli bir olanaktır.

Tüm bu faktörler birarada, devrimci proletarya hareketinin Kürt sorunu karşısında takınacağı ilkelere dayalı tutumun, izleyeceği politikanın stratejik önemine işaret eder. Bu ise yalnızca genel olarak ulusal soruna ilişkin marksist-leninist teorinin doğru bir kavranışını değil, aynı zamanda bunun, içinden geçmekte olduğumuz tarihsel aşamada sorunun ortaya çıkış biçimine doğru bir uygulanışını da gerektirir.

I

Türk burjuvazisi, Kürdistan üzerinde modern kapitalist ilişkilere dayalı olarak yeniden kurup pekiştirdiği sömürgeci egemenliğini, tarihsel mirasçısı olduğu feodal-sömürgeci Osmanlı İmparatorluğundan devralmıştır. Osmanlı İmparatorluğ'nun İran Safevi devleti ile çatışmalar içinde Kürdistan'ın bir bölümü üzerinde egemenliğini kurması ise 16. yüzyılın başlarına rastlar (1514). Feodal Kürt beyliklerinin önemli bir bölümü, Şii Safevi devletinin baskısından korunmak amacıyla

ve içişlerinde geniş bir serbestlik koşuluyla, Osmanlı İmparatorluğunun siyasal himayesini (üst egemenliğini) gönüllü olarak kabul ettiler. 19. yüzyılın başlarına kadar değişmeden süren bu kendine özgü siyasal statü sayesinde, Osmanlı egemenliğindeki Kürdistan Osmanlı tımar sisteminin dışında kaldı. Feodal Kürt beylikleri ve aşiret reisleri, merkezi devlete karşı vergi ve savaş sırasında askeri yükümlülükler karşılığında, bir tür özerk "hükümetler" olarak kendi bölgelerine hükmettiler. Kürt köylülüğünün artık-ürününe dilediğince el koydular.

İmparatorluktaki gerileme, çözülme ve çürümenin önünü almak üzere ve Batıdaki modern gelişmelerin etkisi altında girişilen askeri ve idari reformlar, Kürt beyliklerinin geleneksel özerk siyasal statülerinde değişikliği de gündeme getirdi. Bu çerçevede, Kürdistanı daha sıkı siyasi ve iktisadi bağlarla merkezi feodal devlete bağlama doğrultusundaki ilk girişimler, birbirini izleyerek tüm yüzyılı kaplayan birdizi Kürt ayaklanmasının da önünü açmış oldu. Bu gelişmenin başlangıcı, bugün hala çözüme kavuşmamış "Kürt sorunu"nun modern siyasal tarihe girişini de işaretler.

19. yüzyıla girilirken Kürdistan'ın feodal beyliklere ve aşiret yapısına dayalı kapalı, durgun ve bölünmüş geleneksel toplumsal düzeninde henüz önemli bir değişiklik yoktu. Kürdistan toprakları üzerinde bütün bir yüzyıla yayılarak yaşanan imparatorluklar arası savaşların, merkezi devlet müdahalelerinin, buna karşı direniş ve ayaklanmaların yarattığı hareketliliğin ekonomik yaşam üzerinde etkisi ise, doğal olarak yıkıcı olmuştur. Kapitalizmin geleneksel Kürt toplumuna sınırlı bir meta dolaşımı ve para ilişkilerinin gelişmesi biçiminde ilk etkileri aynı yüzyılın ortalarına rastlar. Bu kapalı ekonomiyi bir ölçüde etkilemiş ve bölgeler arası ilişkiyi bir ölçüde canlandırmış olmakla birlikte, o gün için geleneksel yapı üzerinde kayda değer bir etkide bulunduğu söylenemez.

Bu olgu, bütün bir yüzyıla yayılan Kürt ayaklanmalarının kendine özgü niteliğini ve toplumsal karakterini kavramak bakımından önemlidir. Bu yüzyılda Kürdistan'da modern bir ulusal uyanışın ve burjuva bir kurtuluş hareketinin iktisadi-toplumsal koşulları mevcut değildir. Bu nokta açık olmakla birlikte, feodal öğelerin önderliği altında başgösteren ve geniş bir kitle katılımı sağlayan bu ayaklanmaların, her seferinde Kürdistan'ın siyasal birliği ve bağımsızlığı amacına yöneldiği, çoğu kere Osmanlı ve İran egemenliğinden kurtulmayı bir arada hedeflediği de, tarihsel bir gerçektir. Bu, henüz son derece geri ve ilkel biçimiyle de olsa bu ayaklanmaların taşıdığı ulusal renge bir göstergedir. Yalnızca ayaklanmaların yöneldiği siyasal hedefler değil, bizzat bu ayaklanmalara yolaçan nedenler de bunun kanıtıdır. Osmanlı imparatorluğunun açık amacı, o güne kadar kendine son derece gevşek ilişkilerle bağlı Kürdistan üzerinde tam bir egemenlik kurmak, onu tümden sömürgeleştirmektir. Özerk eyalet sistemine son verilerek merkezileştirilmiş ve merkezden atama valilerce yönetilen vilayet sistemine geçiş, aşiretlerin ve köylülerin doğrudan vergilendirilmesi sistemine geçiş, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri üzerinde doğrudan devlet denetimi gibi, Tanzimat sonrasında gerçekleştirilmesi nihayet başarılan değişiklik, bu amacın ifadesidir. Bunun belli sınırlar içinde Kürt feodal beyliklerinin sınıf çıkarlarıyla açıkça çatıştığı bir gerçek olmakla birlikte, sorun çok daha kapsamlıdır. Aynı dönemin Osmanlı devlet belgelerinde de açıklıkla ifade edildiği gibi, asıl sorun, "Kürdistan'm yeniden fethi" ve "Kürtler üzerinde" tam denetim kurmaktır. Bu amaca Kürdistan üzerinde yoğunlaşan ve dayanılmaz hale gelen bir baskı, sömürü ve talan eşlik etmiştir. Bunun acısını asıl çeken de Kürt köylü yığınları olmuştur. Kürdistan toprakları üzerinde cereyan eden imparatorluklar arası savaşların doğrudan ve dolaylı etkileri köylü yığınları için yaşamı daha da ağırlaştırmıştır. Ayaklanmaların genellikle bu tür savaşları izlemiş olması bu açıdan bir rastlantı değildir. Zaman zaman farklı dinsel ve etnik topluluklara bağlı köylülerin birlikte ve bizzat kendi inisiyatifleriyle ayaklanmaları da bu çerçevede dikkate değerdir.

Bu koşullar altında, kuşkusuz kendi çıkarlarının zedelenmesinin de verdiği itkiyle feodal öğeler, bu hoşnutsuzlukları ayaklanmalara dönüştürebilmişlerdir. Yabancı egemenliğin reddi, bu egemenlikten kurtulmak isteği, bu isteğin Osmanlı ve İran egemenliğini birarada hedeflemesi, ayaklanmaların siyasal bakımdan daha 17. yüzyılda (1639) bölünmüş Kürdistan'ın her iki parçasına da yayılabilmesi, Kürt toplumun siyasal birliği ve bağımsızlığı hedefi, tüm bunlar zayıf, bulanık ve henüz ilkel biçimiyle de olsa, bu ayaklanmaların taşıdığı ulusal renge göstergedir. Kaldı ki, 19. yüzyılın uluslararası siyasal ve diplomatik literatürüne de, sorun, hep "Kürt sorunu" olarak

geçmiştir. Kürdistan, bu bölgeye ilgileri 19. yüzyıl boyunca gitgide güçlenen İngiltere ile Çarlık Rusyası arasında temel bir rekabet alanıdır ve bu iki sömürgeci-yayılmacı devlet, Osmanlı ve İran devletleri üzerindeki nüfuzlarını güçlendirmek için "Kürt sorunu"ndan da yararlanırlar. İngiltere Osmanlı devletinin, Çarlık Rusyası ise İran devletinin destekçisi ve koruyucusu konumundadır bütün bu yüzyıl boyunca.

Modern önderlik öğelerinden ve modern anlamda bir ulusal ideolojiden yoksun olan 19. yüzyıl Kürt ayaklanmaları bir bakıma eşitsiz gelişmenin ürünüdürler ve dış dinamikle yüklüdürler. Bir iç ulusal uyanışın değil, Kürdistan'a yönelen bir dış egemenlik girişimine tepkinin ürünü ve ifadesidirler. Batı Avrupa'da ulusal uyanış, ulusal kurtuluş hareketleri ve ulusal devletlerin kuruluş çağı olan 19. yüzyılda ise, bu tür bir tepki, çağın ve Osmanlı İmparatorluğu'nun batısında cereyan eden ulusal amaçlara yönelik siyasal kaynaşmaların etkisi altında, Kürt toplumunun siyasal birlik amacına yönelebilmiştir. Paradoks gibi görünen, feodal önderlik öğelerinin, "ulusal" istemlerin taşıyıcısı olma olgusu, çağın bu eşitsiz gelişme diyalektiği içinde kavranabilir ancak. Fakat modern temellerden ve önderlik öğelerinden yoksunluk, ulusal istemlerin bu ilkel ve gevşek zemini, feodal düzenin parçalayıcı dinamikleri, ayaklanmaların nispeten kolay bir biçimde yenilgiye uğratılmasının ya da denetim altına alınmasının da temel nedenidir. Osmanlı ve İran devletlerinin işbirliği ile o çağın büyük devletlerinin ayaklanmalar karşısında bunlara desteği , öteki belli başlı nedenlerdir.

Yüzyılın sonuna doğru ayaklanmaların da sonu geldi ve Osmanlı İmparatorluğu Kürdistan üzerinde tam denetimini kurdu. Bu yalnızca idari ve siyasal değil, yeraltı ve yerüstü zenginliklerine elkoymada ifadesini bulan bir iktisadi egemenlikti de artık. Kürt köylülüğü ise, çifte vergi yoluyla, hem kendi feodal beylerinin, hem de merkezi devletin çifte sömürüsü altına girmiş oldu.

20. yüzyıla geçiş Kürdistan tarihinde yeni bir dönemdir. Feodal-sömürgeci Osmanlı İmparatorluğunun kendine Kürt feodal sınıflarından işbirlikçi öğeler ve güçler (Hamidiye Alayları) yaratarak Kürdistan üzerindeki denetimini kuvvetlendirdiği dönem, onun Osmanlı Avrupası'nda ulusal hareketlerin darbeleri altında çözüldüğü, emperyalist rekabetin şiddetlenen bir alanı haline geldiği ve emperyalist egemenlik altında yarısömürgeleştiği bir dönemdir. Bu, imparatorluk için bir çürüme ve çözülme dömemidir. Birinci emperyalist paylaşım savaşına konu temel paylaşım alanlarından biri Osmanlı İmparatorluğunun etkinlik alanlarıdır. Keşfedilen yeraltı zenginlikleri ve özellikle petrolden dolayı, Kürdistan bu alanlar içinde başta gelenlerden biridir. Bu paylaşım mücadelesinde Alman emperyalizminin saflarında yeralan komprador-feodal Türk egemen sınıflarının hedefleri arasında, imparatorluğun egemenlik alanlarını elde tutmak çerçevesinde, Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliklerini İngiliz ve Fransız emperyalizmine karşı korumak isteği de vardı. İttihat ve Terakki'de temsil edilen Türk burjuvazisi, savaş esnasında, büyük Ermeni jenosidini gerçekleştirdi. Böylece "Ermeni Sorunu"nu kendi sonraki şanına yaraşır bir tarzda çözmüş oldu. Savaşı kaybeden imparatorluk çöktü ve galipler tarafından paylaşıma tabi tutuldu.

Kendi öz ulusal pazarı olan Anadolu'nun sömürgeleştirilmesine karşı kemalistler önderliğinde bir kurtuluş savaşı yürüten Türk tefeci-ticaret burjuvazisi, uğruna mücadele ettiği Misak-ı Milli sınırları içine Batı Kürdistan'ı da almak suretiyle, bu mücadeleye aynı zamanda Kürdistan'ı elde tutmak boyutunu eklemiş oldu. Mücadelesine Ermenilere ve Yunanlılara karşı müslüman öğelerin birliği görünümü kazandırmayı başaran Türk burjuvazisi, bu sayede ve ulusal eşitlik haklarının tanınacağı vaatleriyle, Kürtlerin desteğini de kazandı. Savaş süresi içinde Büyük Millet Meclisini "Türklerin ve Kürtlerin" meclisi saymayı, Lozan Barış görüşmelerini "Türkler ve Kürtler adına" sürdürmeyi siyasal açıdan gerekli gören Türk burjuvazisi, zaferin hemen ardından tarihsel bir ikiyüzlülükle, Türk ulusal egemenliğine dayalı bir devlet kurdu ve Kürdistan'ın Osmanlı'dan kalma sömürge statüsünü korumak istedi. Bu arada, Lozan Antlaşması çerçevesinde, Kürdistan Kasr-ı Şirin'den (1639) sonra ikinci büyük tarihsel bölünmesini yaşadı. Büyük petrol kaynaklarını barındıran önemli bir bölge (Irak Kürdistan'ı) İngiliz emperyalizminin, bugünkü Suriye toprakları içinde kalan daha küçük bir parçası ise Fransız emperyalizminin egemenliğine geçti. 5 Haziran 1926 tarihli Musul Antlaşması ise Kürdistan'ın bu paylaşımını hukuksal yönden kesin bir sonuca bağlamış oldu.

20. yüzyılın başlarında ulusal uyanış ve hareketlerle çalkalanan Osmanlı İmparatorluğunda,

Kürtlerin özgürlük mücadeleleri bakımından en önemli gelişme, feodal kökenli bir burjuva aydın tabakanın gelişmesi ve bu tabakanın Kürt sorununa modern ideolojik öğeler taşımış olmasıydı. İlk Kürtçe gazetelerini 1898'de yayınlayan bu aristokrat aydınlar, 1908 sonrasında bir dizi yeni örgüt ve yayınla Kürt ulusal bağımsızlık davasını geliştirmeye çalıştılar. Aynı dönemde, emperyalizme bağımlılık ilişkileri içinde İmparatorluğun genel planda yaşamakta olduğu kapitalist gelişmenin etkileri Kürdistan'a da artık daha geniş ölçüde yansımış olmakla birlikte, feodal beylik ve aşiret düzeni hala sağlam temellerini koruyordu ve modern anlamıyla bir Kürt burjuva sınıfı henüz yoktu. Fakat bu geri toplumsal temele rağmen, İmparatorluktaki ulusal kaynaşmaların, özellikle de Ermeni ve Türk milliyetçiliğinin etkisiyle, Kürtler arasında da Kürt aydınlarının taşıyıcılığını yaptığı bir ulusal bilinç gelişmeye başlamıştı. Kürtlerin ulusal eşitlik ve bağımsızlık konusunda formüle edilmiş istemleri vardı. Daha 1920'lerin başında Koçgiri bölgesi Kürtleri ile Güney Kürdistan Kürtleri devlet bağımsızlığı için başkaldırdılar. Birincisi kemalistler, ikincisi İngiliz Kraliyet kuvvetleri tarafından zorla ezildi.

Kemalistlerin önderliğindeki Türk burjuvazisi bir Türk Cumhuriyeti ilan etti ve Kürtlerin ulusal haklarını redderek Kürdistan'ın sömürge statüsünü yeni bir temel üzerinde sürdürmek istedi. Bunu kabul etmeyen Kürtler 1925-40 arasında bir dizi ayaklanmaya girişerek ulusal özgürlük mücadelesi yürüttüler. Bu özgürlük mücadelelerini Kemalist burjuvazi her defasında kanlı bir kırımla ve Kürtlerin toplu sürgünüyle cevapladı. Ve daha işin başında, Kürtlerin bir ulus ve Kürdistan'ın bir ülke olarak varlığını bile tümüyle redderek, mücadelenin darbeleri altında bugün artık çökmüş bulunan aşırı gerici şöven resmi ideoloji ve politikaların temellerini attı.

Kürdistan'ın temelde değişmeden kalan feodal-aşiretçi toplumsal zemini üzerinde patlak veren 1925-40 Kürt ayaklanmalarına bir kez daha feodal öğeler önderlik ettiler. 19. yüzyıl Kürt ayaklanmalarından farklı olarak, bu kez, Kürt burjuva aydınlarla ittifak halinde. Bu sonuncular harekete modern ulusal bir ideoloji kazandırmak çabası göstermiş olsalar bile, Kürdistan'ın geri toplumsal yapısı temeli üzerinde bu çaba fazla etkili olamadı ve dinsel görünüm özellikle Şeyh Sait ayaklanmasında baskın çıkabildi. Kemalist iktidarın kişiliksiz ve onursuz bir destekçisi olan TKP'nin de katkısıyla, kemalistler bu biçimsel görünümü, Şeyh Sait ayaklanmasının haklı ulusal özünü karalamak ve karartmak için yakın zamana kadar kullanabildiler. Bütün bu dönem boyunca TKP resmi politikalarıyla Kürt sorunu karşısında sosyal-şoven bir tavır aldı. Haklı ulusal ayaklanmaların kanlı bir biçimde bastırılışını sonuna kadar destekledi. Bu tutum Kürtlerin haklı ulusal davalarının uluslararası ilerici ve sosyalist güçler tarafından da uzun yıllar doğru anlaşılamamasına yolaçtı. Kuşkusuz buradaki sorumluluk yalnızca TKP'nin değil, TKP'nin yanısıra ve TKP'den bağımsız olarak, aynı zamanda Kemalist iktidarı destekleyen Sovyet hükümetlerinindir de.

Kürdistan'ın feodal-aşiretçi yapısı, Kürt bağımsızlık mücadelelerini ideolojik açıdan geri bir konuma mahkum etmekle kalmadı, uluslaşma sürecinin henüz geri ve ilkel bir düzeyde oluşunu koşullandırarak, Kürtlerin ulusal mücadele birliğinin güçlü ve istikrarlı bir zemine oturmasını olanaksızlaştırdı. Türk burjuvazisi, Kürtlere egemen mezhep ve aşiret bölünmelerinden sonucu etkileyebilecek düzeyde yararlandı. Önderliklerin feodal yapısı hareketi geriliğe, bu toplumsal karakterden kaynaklanan tutarsızlık ve kararsızlıklarla bir dizi zaafa mahkum etti.

Fakat tüm bu gerilik öğeleri, özünde tümü de Kürt ulusunun kendine zorla boyun eğdirmek ve sömürgeleştirmek isteyen sömürgeci Türk burjuvazisine karşı haklı birer ulusal özgürlük mücadelesi olduğu gerçeğini değiştirmez.

Toplumsal içeriği yönünden Kürt-feodal burjuva sınıflarının kendi etkinlik alanlarına ve pazarına sahip olmak isteğinin ifadesi olsa bile, siyasal yönden bu mücadeleler meşru ulusal istemlere dayalıdır, yabancı zulmüne ve egemenliğine yönelmiştir. Tersinden bakıldığında, kemalist Türk burjuvasinin bu hareketlere müdahalesi, ulusal eşitlik ve özgürlük için mücadele eden bir ulusa zorla boyun eğdirmek, Kürdistan pazarını ele geçirmek ve Kürdistan'ı bütünüyle sömürgeleştirmek amacına yöneliktir. Aşırı gerici, şöven ve soykırımcı bir sömürgeci politikanın ifadesidir. Bu politika ve uygulamaları, resmiyette dini ve feodal gericiliğe yöneltmiş olarak gösteren kemalist çabalar, büyük bir tarihsel ikiyüzlülüğün ifadesidirler. Kürt ayaklanmalarının, kanlı bir kırımla bastırılışından ve Türk sömürgeciliğinin Kürdistan'a tam yerleşmesinden, Kürt feodalleri **sınıf olarak** zarar görmemişler, yalnızca Kürt kimlikleriyle baskı, eziyet ve sürgünün hedefi

olmuşlardır. Sömürgeci burjuvazi ayaklanmaları bastırdıktan sonra, tersine Küdistan'daki feodal-aşiretçi geri yapıyı, bundan beslenen dinsel-feodal kültürü, sömürgeci egemenliğin uygun bir zemini olarak sürekli korumuş ve desteklemiştir.

Bu dönem ayaklanmalarının sonuncusu olan Dersim İsyanı'nın tam bir soykırımla bastırılması, Kürdistan tarihinde bir dönemin bitişini işaretler. 19. yüzyılın başında feodal Osmanlı devletinin II. Mahmut'la başlattığı Kürdistan'ın fethi süreci, 1940'lara varıldığında, Türk burjuvazisinin Kürdistan'da mutlak egemenliğini kurmasıyla son bulmuştur. Bu aynı zamanda Türkiye Kürdistan'ında beylerden, aşiret reislerinden ve şeyhlerden oluşan feodal öğelerin ulusal harekete önderlik dönemlerinin de kapanışıdır. O güne dek Kürt halkının ulusal özgürlük istemini, elbette kendi sınıf çıkarlarına bağlayarak, harekete geçiren Kürt feodal ve feodal-burjuva sınıflar bundan böyle ulusal hareketteki olumlu rollerini tükettiler. Türk burjuvazisine boyun eğdiler, tümüyle ona bağlandılar. Ulusal kimliklerini bir yana itmenin karşılığında sınıf olarak onun bir parçası haline gelip bütünleştiler ve sömürgeci egemenliğin Kürdistan'daki toplumsal dayanakları oldular.

Kürt feodal ve feodal-burjuva öğeler sömürgeci Türk rejimiyle bütünleşince, ulusal hareketin yeni taşıyıcısı olacak ilerici Kürt aydınları ve onlara toplumsal dayanak oluşturacak modern bir Kürt küçük-burjuvazisi ortaya çıkıncaya kadar, Kürdistan bir suskunluğun içine girdi. Bu aynı zamanda birikmiş ulusal irade ve enerjinin 1925-40 dönemi ayaklanmaları içinde, bu safha için, tükenmiş olduğunu da gösteriyordu.

III

1960 sonrası Kürt ulusal sorununda ve Kürt ulusal hareketinde yeni bir dönemdir. Tıpkı Türkiye sol hareketi için olduğu gibi. Şu farkla ki, '60'lı yıllarda, özellikle bu on yılın ikinci diliminde, Türkiye sol hareketi gelişip serpilirken, Kürt ulusal hareketi aynı on yılın sonlarına doğru henüz ancak ilk filizlerini vermektedir. Modern sosyal temellere ve bu temel üzerinde yükselen modern bir ulusal içeriğe dayanan devrimci Kürt ulusal hareketi, ilk şekillenişiyle bu dönemin ürünüdür. Kürt ulusal sorunu ve özgürlük mücadelesi, artık feodal-burjuva sınıfların bir sorunu olmaktan çıkmış, Kürt halk yığınlarının bir sorunu haline gelmiş, onların baskı ve sömürüden kurtulma mücadelesinin bir boyutuna dönüşmüştür. Kürt ulusal hareketinin toplumsal karakteri ve siyasal niteliğindeki bu köklü değişim, elbette Türkiye'de 1950 sonrasında hızlanan genel kapitalist gelişmenin Kürdistan'daki etkileri ve sonuçları temeli üzerinde yükselmektedir.

Kürdistan'daki ulusal ayaklanmaları soykırım uygulamaları ile bastıran, bu ayaklanmalara her defasında önderlik eden üst sınıflara artık tümden boyun eğdiren sömürgeci Türk burjuvazisi, fiziki direnicini kırmış bulunduğu Kürt ulusunun bu kez manevi kimliğini yok etmek üzere çok yoğun ve sistemli çabalara girişti. Zor eşliğinde yürüyen kapsamlı bir asimilasyon politikası uyguladı. Kürtleri Türkleştirmek için her türlü iktisadi, sosyal siyasal, kültürel önlemi uyguladı. Kürt uluslaşmasının gelişmesinin önünü tıkayan geleneksel aşiretçi ve feodal yapıyı, ilişkileri, kurumları her yolla destekledi. Neticede ve bir dönem için önemli bir başarı da sağlamış oldu.

Ne var ki, bir dönem için sağlanan bu başarı, Türk burjuvazisini her sömürgeci uygulamanın tarihsel diyalektiğinin ortaya çıkardığı sonuçlardan kurtaramadı. Adı üzerinde, sömürgeler sömürülmek içindir. Çağdaş dönemde ise bu sömürü ancak kapitalist temeller üzerinde gerçekleşebiliyor. Bu tür bir sömürü süreci, kapitalist ilişkileri genişlemesine ve derinlemesine geliştirmek suretiyle kapalı ekonomiyi ve feodal uyuşukluğu kırar, sömürgecilerin iradesi dışında, modern ilişkiler temeli üzerinde bir uluslaşma sürecini hızlandırır, giderek ulusal uyanışın, istemlerin ve hareketin oluşumuna yolaçar.

1950-80 döneminde Kürdistan'da kapitalist gelişme büyük bir mesafe katetti, geleneksel feodal yapı parçalandı. Sonuçları ortadadır. Tüm Cumhuriyet dönemi boyunca ulusal kimlikleri acımasız yöntemlerle yokedilmek istenen Kürtler, dün zorla bugün ise artık sınıf çıkarları gereği kaderini Türk burjuvazisinin kaderi ile birleştirmiş üst sınıflar dışında, bugün ulusal hakları için ve milyonlarca insan olarak ayaktadırlar.

Başlangıçta iktisadi olarak henüz son derece cılız olan Türk burjuvazisi, milli baskı politikasının da bir gereği olarak, sınırlı yatırım kaynaklarını Kürdistan dışında değerlendirmeye özen gösterdi. Kürdistan'da az sayıda ve devlet eliyle yapılan yatırımlar yalnızca zengin yeraltı kaynaklarını yağmalamaya yönelikti. Sınırlı altyapı "hizmetleri" ise esas olarak sömürgeci siyasal denetim ve kültürel asimilasyon ihtiyaçlarına ve amacına dönüktü. Tüm bunların geleneksel ya-

pı üzerinde çözücü etkisi doğal olarak henüz pek önemsizdi. 1950 sonrası bu açıdan yeni bir dönemi işaretler. Gerek Türk burjuvazisinin kendi iç sermaye birikimi gerekse emperyalizmin sermaye ihracı, kapitalist gelişmeye Türkiye genelinde büyük bir ivme kazandırdı. Elbette genele göre son derece düşük ölçüde olmak üzere, Kürdistan da bundan payını aldı. Kürdistan sömürgeci Türk burjuvazisi için hala yalnızca bir hammadde kaynağı ve mamul mal pazarı idi. Kürdistan'ın zengin yeraltı ve özellikle enerji kaynakları (petrol, akarsular) batıda gelişen sanayi için son derece önemliydi. Ayrıca kapitalist gelişme ve buna eşlik eden kentleşme hayvansal ve tarımsal ürünlere olan ihtiyacı sürekli büyütüyordu. Ve doğal olarak Kürdistan ithal ikamesine dayalı sanayi ürünleri için aynı zamanda önemli bir pazardı da.

Fakat bu kadarı bile yol şebekeleri (demiryolu ve karayolu), maden, petrol ve enerji yatırımları, elbette toprak sahiplerinin yararlandığı tarımsal krediler, sürekli büyüyen bir ticaret ağı vb. demekti. Kendini genişleterek üreten bu süreç, Kürdistan'ın geleneksel feodal yapısını parçaladı, hayvancılık ve tarımsal üretim gitgide daha geniş ölçülerde pazara bağlandı. Kent yaşamı tüm çarpıklıkları ile gelişmeye, canlanmaya başladı. Pazar için üretim süreci içinde burjuva bir dönüşüme uğrayan bir kısım feodaller, biriktirdikleri küçük çaplı ilk sermayelerini kentlerde ticarete ve küçük çaplı bazı sanayi işletmelerine yatırır oldular. Pazar için üretimin karlılığı makinalı tarıma geçiş eğilimini besledi. Feodaller traktör alıp bir kısım köylülerine yol vermeye başladılar. Köylülüğün ve geleneksel zanaatların yıkımı köyden kente ve Türkiye'nin metropollerine, giderek büyük Avrupa'nın metropollerine, büyük göç dalgalarına yolaçtı. '50'li yıllarda başlayan, '60'lı yıllarda hız kazanan ve son 20 yıldır devam eden bu süreç içinde, sosyo-ekonomik yönden '50'lere kadar esas itibarıyle feodalizmin egemen olduğu Kürdistan, feodal kalıntıların hala yaşayageldiği, fakat kapitalist ilişkilerin sürekli güç kazandığı geçiş süreci içinde bir yarı-feodal bölge haline geldi.

Kürdistan'daki kapitalist gelişme süreçleri, sömürgeci egemenlik koşullarında, onu Türkiye kapitalizminin organik bir eklentisi haline getirdi. Sömürgeci egemenlik kapitalist temellere kavuştu. Bu süreçlere, Kürdistan'dan Türkiye'nin batısına sürekli bir zenginlik, sermaye, işgücü ve eğitilmiş insan akışı eşlik etti. Kürdistan göreli olarak sürekli yoksullaştı, batıyla arasındaki gelişme düzeyi uçurumu sürekli büyüdü, son on yılda ise en büyük boyutlara ulaştı. Kürdistan, yaşadığı nispi gelişmeye rağmen, Türkiye kapitalizminin geneli içinde esas itibarıyla bir tarımsal bölge olarak kaldı. Kapitalizmin dengesiz gelişme dinamiğinin nispi bir etkisi olmakla birlikte, tüm bu sonuçların asıl nedeni, kuşkusuz Türk burjuvazisinin sömürgeci egemenliği ve milli baskı politikaları oldu.

İktisadi cephedeki bu gelişmelerin öteki yüzü ve kuşkusuz konumuz bakımından asıl önemli yönü, geleneksel sınıf ilişkilerinin çözülüş süreci içinde yaşanan modern sınıfsal farklılaşma, Kürdistan'da modern sınıfların şekillenme sürecidir. Feodallerin, aşiret reislerinin burjuva bir dönüşüme uğrama sürecine, köylülüğün farklılaşma ve proleterleşmesi eşlik etti. Pazar için üretime ve makinalı tarıma geçiş, belli bakımlardan feodal özelliklerini korumakla birlikte ücretli tarım işçisi kullanan bir büyük toprak burjuvazisinin şekillenişini hazırladı. Ticaretin gelişmesi, kapitalist ilişkiler ağı içinde sömürgeci Türk burjuvazisi ile güçlü bağları olan bir ticaret burjuvazisinin hızla palazlanmasını beraberinde getirdi. Bunlar çoğunlukla eski feodaller, aşiret reisleri, feodal kökenli tefeciler ve tüccarlardı. Yıkıma uğrayan geleneksel zanaatçının yerine, Kürdistan kentlerinde oluşan modern bir küçük-burjuvazi aldı. Ve kuşkusuz asıl gücü Kürdistan'daki devlet işletmelerinde olan ve gitgide sayısı artan bir işçi sınıfı oluştu.

Tüm bu süreçler Kürdistan'ın kendi içinde de dengesizdir, farklı yörelerde farklı zaman, hız ve düzeylerde yaşandı ve yaşanmaktadır. Belki daha da önemlisi, bu, geleneksel sınıfların ve yaşamın tümden dönüştüğü anlamına gelmiyor. Tersine feodal kalıntılar Kürdistan'da hala da güçlüdür. Fakat yine de sonuç, Kürdistan'ın geleneksel yapısında büyük bir altüst oluş, modern sınıfların oluşumunda siyasal sonuçları bakımından muazzam önemde bir gelişme demektir. Yoğun bir milli baskı ve asimilasyonun eşlik ettiği bu süreçler, tersine bir sonuçla ve evrensel eğilime uygun olarak, Kürtlerin modern temeller üzerinde uluslaşmasını ve ulusal uyanışını hazırladı. Bu süreç aynı zamanda geleneksel Kürt egemen sınıflarının bu kez kapitalist temeller üzerinde sömürgeci Türk burjuvazisiyle ve onun gerisinde-

ki emperyalizmle kaynaşmasıyla sonuçlandığı için, ulusal uyanışın sosyal tabanı artık Kürt alt sınıfları oldular. Bu ulusal uyanış ile sınıfsal uyanış süreçlerini içiçe geçirdi. '60'lar ile başlayan yeni dönemin Kürdistan'daki ilk büyük kitle hareketini oluşturan 1967 "Doğu Mitingleri"nde ulusal tepki ile toplumsal tepkinin içiçeliği bu açıdan dikkate değerdir. Geleneksel bağların çözülüşü ve modern sınıfların oluşum süreci o güne dek geleneksel (feodal, aşiret, mezhepsel) bağların örtüp gizlediği ulusal kimlik ile sınıf ilişki ve çelişkilerini, bu yeni temel üzerinde gitgide belirginleştirmiştir.

IV

Sömürgeci devlet '60'lı yıllara Kürt ulusuna yönelik baskılara ve asimilasyon çabalarına yeni boyutlar ekleyerek girdi. " İlerici" maske taşıyan 27 Mayıs darbecilerinin gerici konumu için Kürt sorunu bir kez daha turnusol rolü oynadı. Darbeciler, DP iktidarının tutuklu burjuva siyasal muhaliflerini derhal serbest bıraktıkları halde, aynı iktidarın, düzmece nedenlerle ve kuşkusuz Kürt halkına gözdağı olmak üzere, tutukladığı 47 aydına sonradan bozulan idam cezaları verdiler. Artık sömürgeci rejimle sınıf çıkarları temelinde sımsıkı kenetlenmiş 485 tanınmış ağa, şeyh ve aşiret reisini, salt tarihsel geçmişlerinden dolayı ve elbet bir kez daha Kürt halkına gözdağı vermek üzere, özel kamplara aldılar ve insanlık dışı işkencelere tabi tutular.

Baskılara asimilasyon çabaları eşlik etti. Özel bir yasayla Kürtçe ve Ermenice köy ve mıntıka isimleri değiştirildi. Kürdistan'da birer asimilasyon yuvası olarak Bölge Yatılı İlkokulları uygulaması yoğunlaştırıldı. "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyaları örgütlendi. Nedir ki sömürgeci devlete belli bakımlardan sağladığı geçici yararlara rağmen, tüm bunlar artık beyhude çabalardı. Kürt halkı için ulusal kimliğini yoketme çabalarına karşı suskun ve çaresiz kalma dönemi artık geride kalmaktaydı. Kürt ulusal hareketi için yeni bir dönem başlamak üzereydi.

1960'larla birlikte, genel olarak Türkiye, kapitalist gelişmenin sonuçları üzerinde sosyal-siyasal kaynaşmaların ve ilerici düşünsel uyanışın gelişip serpildiği bir dönemin içine girmiş bulunuyordu. Kürdistan'ın nispeten gelişmiş bazı kent ve kasabaları da bu gelişmenin bir parçasıydı. Kapitalist gelişme Kürdistan toplumu üzerindeki etkileri henüz yeni, fakat sarsıcıydı. Kürt ulusal hareketinin yakın dönem tarihinde özel bir yeri olan Doğu Mitingleri bu sarsıntının göstergesiydi. Toplumsal istemlerle ulusal istemler içiçeydi. Hatta denebilir ki, ikinci birincisinin içinde henüz örtük bir biçimde ifade ediliyordu.

Daha o dönemden Kürdistan kentlerinin yanısıra, Türkiye'nin büyük kentlerinde ve üniversitelerinde, küçük-burjuva bir ilerici Kürt aydın tabaka şekillenmeye başlamıştı. Doğal olarak ulusal bilinç ve istemlerin öncelikle şekillendiği kesim, bu tabaka oldu. Politik bir varlık gösteremeyen ve daha çok Irak Kürdistanı'ndaki mücadelenin bir yankısı olan burjuva milliyetçi Türkiye KDP'si dışında tutulursa, bu Kürt ilerici aydın tabaka, başlangıçta kendini o dönem büyük bir gelişme ve canlılık yaşayan Türkiye sol hareketi bünyesinde ifade etti. Çoğunlukla da TİP içerisinde. Bu henüz Kürt sorunu çerçevesinde bağımsız bir ideolojik-politik kimlik oluşturamamış olmak kadar, o dönem Kürdistan'da yaşanan sosyal hareketliliğin toplumsal sorunlar ağırlıklı ve Türkiye'deki genel hareketliliğin organik bir parçası olmasının da bir ürünüydü. Kitle hareketliliğinin toplumsal-politik içeriği ve gelişme seyri, birleştirici bir dinamiğe sahipti.

Bu toplumsal-politik gerçeklik Kürt ilerici aydınlarının politik davranışlarına yansıyordu. Öte yandan ulusal soruna duydukları özel ilgiye rağmen, soruna ilişkin bir ideolojik netlikten yoksundular.

Zira geçmişten ideolojik bakımdan devralabilecekleri pek bir şey yoktu. 1940'lara gelindiğinde tümden ezilmiş bulunan Kürt ulusal direnişine feodal öğeler önderlik etmiş, buna feodal-burjuva bir milliyetçilik ideolojisi eşlik etmişti. 1940 sonrası yaklaşık 25 yıllık boşluk ve ağır asimilasyon uygulamalarının yarattığı zayıflıklar bir yana, bu yeni ilerici aydın tabaka, gerek sosyal konumu gerek ideolojik eğilimiyle, Kürdistan'da modern sınıflaşma döneminin ürünüydü. Ve hem sosyal hem ideolojik bakımdan geçmişten bir kopuşun ifadesiydi. Bu nedenle de geçmişten fazla bir şey alamazdı. Gerçi geçmişin sosyal ve ideolojik etkileri henüz tümden silinmiş değildi, dahası Irak KDP'si üzerinden bir yeni etki kaynağıydı da. Ama o gün için son derece önemsizdi.

İdeolojik yönden yalnızca bulanık değil, yanısıra bulaşıktı da. İkili bir ideolojik etkilenme içindeydi. Etki kaynaklarından biri Türkiye sol hareketi, öteki o dönem Irak'taki mücadeleyi belli bir başarı çizgisinde sürükleyen feodal-burjuva

milliyetçi KDP idi. Toplumsal konum, toplumsal sorunlara ilgi ve popülist bir sosyalizme eğilim, toplumsal hareketin kendi maddi etkisiyle de birleşince, sözü edilen ikili ideolojik etki kaynağından ağır basanı Türkiye sol hareketi oluyor, öteki tali planda kalıyordu.

1967 yılı sonbaharında gerçekleşen "Doğu Mitingleri"nde Kürt ulusal sorununun "Doğu sorunu" içinde örtük ifade edilişi, Kürt ilerici aydın hareketinin kendini ayrı ifade etmesine bir ilk önemli itki sağladı. Kendini ayrı ifade etmenin bir ilk örgütsel biçimi olarak 1969'da kurulan Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) ise, hem bu itkinin somut bir ürünü oldu, hem de yeni bir sürecin başlangıcı. Bununla birlikte DDKO o günkü özgün konumuyla "Doğu sorunu"na özel ilginin ötesinde henüz Türkiye solundan ideolojik ve örgütsel bir kopuşun ifadesi değildi. DDKO'lular TİP ve MDD Hareketi içindeydiler. Kürt ulusal sorununa ilgisizliği ve sosyal şöven konumlarını, sözde "sınıfsal sorun" gerekçesiyle teorize eden TİP ve MDD Hareketi içinde '60'lı yıllar boyunca sosyalizm anlayışı popülist-kalkınmacı bir çerçeveyi aşamayan Türkiye sol hareketinin ideolojik etkisi altında bulunan Kürt sol aydın hareketi de, politik yönü tümden gözardı etmese bile, Kürt sorununu daha çok "Doğu'nun kalkınması" sorunu çerçevesinde ele almakta, en azından açık planda böyle ifade etmekteydi.

Kürt halkının sosyal uyanışına eşlik eden ulusal demokratik uyanışa 1970 yılı boyunca vahşi yöntemlerle sürdürülen "komando harekatı" ile yanıt veren sömürgeci Türk burjuvazisi, bu uyanışın ideolojik-politik taşıyıcısı olan Kürt ilerici aydın hareketine ise, 12 Mart sonrasında "Doğu Duruşmaları"yla yanıt verdi. Doğu Mitingleri yakın dönem Kürt ulusal hareketi tarihinde ilk ciddi sosyo-politik çıkıştı. Doğu duruşmaları ise ilk ciddi politik-ideolojik çıkış oldu. Sıkıyönetim Mahkemelerinin kürsüleri, Kürt devrimcileri tarafından Kürt halkının '60'lardaki ulusal-demokratik uyanışına ideolojik bir kimlik kazandırma çabasının platformu olarak kullanıldı. '70'lerin ikinci yarısında ulusal sorun temeli üzerinde şekillenip serpilen bir dizi Kürt hareketine dayanak olacak ideolojik-siyasal tezler, ilk ve doğal olarak ilkel biçimiyle, bu platformda formüle edildi.

1965-1971 dönemi Kürt ulusal hareketi için Türkiye sol hareketi bünyesinde bir ilk filizlenme dönemiydiyse, 1974-1980 dönemi Türkiye sol hareketinden ideolojik ve örgütsel kopuş çerçevesinde ve bir küçük-burjuva toplumsal hareketlilik üzerinde gelişip serpilme dönemi oldu.

Doğu Duruşmaları'nın Kürt ulusal hareketini Türkiye solundan kopmaya götüren diyalektiği şuydu: Kürt devrimciler sömürgeci mahkemelerin suçlamalarını cevaplama çabası içinde kendi ulusal kimliklerinin daha net bir biçimde bilincine vardıkları ölçüde, Türkiye solunun Kürt ulusal gerçeğinden ve onun meşru haklarını savunma çizgisinden uzaklığını gördüler. Bu, kopuşun yolunu açtı. TİP'in 12 Mart mahkemelerinde Kürt sorununa ilişkin olarak takındığı utanç verici inkarcı tutum, bu kopuşu hızlandırdı. '71 Hareketinin reformist gelenekten Kürt sorununu da kapsayan devrimci kopuşu ise, tersten, bir ölçüde yavaşlatıcı ve sınırlayıcı bir etki yaptı. PKK da içinde sonradan bir kısım Kürt devrimci örgütlerinin kuruluşunda ve şekillenişinde önemli roller oynayan bazı Kürt devrimci öğelerinin, yeni dönemin ilk yıllarında hala THKP-C, THKO ve TİKKO'nun ya içinde ya etki alanında bulunması olgusu, sözünü ettiğimiz ikinci etkinin ifadesidir. Daha da önemlisi, '71 Devrimci Hareketi'nin Kürt sorunundaki devrimci çıkışı, sonradan oluşan Kürt devrimci kadro birikiminin, kendini ulusal sorun ekseninde ve Kürt örgütlerinde ifade edenler ile Türkiye devrimci hareketinde ifade edenler olarak ikiye bölmesine yol açtı. Bu sonuç, '74-80 döneminde Kürdistan'daki devrimci politik faaliyete ve etkinliğe de yansıdı.

'74-80 döneminin geniş kitleleri kucaklayan büyük devrimci politik hareketliliği Kürdistan'da da benzer özelliklerle yaşanıyordu. Ulusal sorundan kaynaklanan özgül durum, sosyal-siyasal hareketliliğin organik bütünlüğünü bozacak düzeyde değildi. Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Kürdistan'da da, işçi sınıfının tuttuğu kısmi yere rağmen, devrimci hareketliliğin ekseni kentin ve kırın küçük-burjuva katmanlarıydı. Mücadelenin nabzı bu sosyal taban üzerinde atıyordu. Kürt sol örgütleri bu zemin üzerinde boy verdiler. Bu zeminin heterojen yapısına uygun olarak kendi aralarında devrimci ve reformist olarak ayrışmakla kalmadılar, her bir kanat da kendi içinde çok sayıda bölünmeye uğradı. Bu ayrışmanın ve iç bölünmenin Türkiye devrimci hareketindeki iç ayrışmaya ve sayısız iç bölünmeye benzerliği dikkate değerdir. Bu yalnızca benzer sosyal zeminlerden değil, benzer siyasal köken ve uluslararası ideolojik kaynaklardan besleniyor olma-

larından geliyordu. TİP kökeninden gelen ve uluslararası modern revizyonizmin ideolojik yörüngesinde olanların Kürt solunun reformist kanadını; daha çok Dev-Genç ve '71 Hareketi kökeninden gelen ve revizyonizme tavır alanların ise devrimci kanadı oluşturmaları, bu açıdan rastlantı değildir. Kuşkusuz Türkiye sol hareketiyle benzerliğin temelinde, örgütsel kopmaya rağmen mücadele birliğinin ve bu temel üzerinde ideolojik-politik etkilenmenin de büyük payı vardı. O dönemki Türkiye sol hareketinin belli başlı akımlarının hemen tümünün Kürt solu içinde birer izdüşümünü bulmak olanaklıydı.

Bunun belkide tek istisnası, şimdi artık tarihsel bir değer kazanmış sonraki pratiğinin de gös terdiği gibi, PKK idi. PKK özgün bir çıkıştı. Bu özgünlüğü yaratan onun kopuş özellikleriydi. PKK, etkisi Güney Kürdistan'daki Barzani hareketi üzerinden yansıyan burjuva-feodal milliyetçilik ile, Türkiye sol hareketinin taşıdığı kemalist etkilere karşı sert bir tepkinin beslediği kesin bir kopuşun ifadesiydi. Kürt sorununun özgün konumunu, özelliklerini ve oluşturduğu tarihsel birikimi en iyi değerlendirebilen hareket oldu.

Elbette bugünle değil, fakat 1940'larda başlayan sesizlik dönemi ile kıyaslandığında, '70'li yılların devrimci yükselişi içinde, Kürt halkının ulusal uyanışında ve artık modern devrimci temeller kazanmış ulusal eşitlik ve özgürlük mücadelesinde muazzam bir ilerleme sağlandığı görülecektir. Bu uyanış yalnızca kitlelerin anti-faşist ve anti-sömürgeci politik hareketliliğinde değil, bu hareketliliği sürükleyen çok sayıda ilerici ve devrimci siyasal örgütte, Kürt sorununun tarihsel, kültürel, ideolojik ve politik temellerini ve sorunlarını ele alan sayısız kitap, broşür ve derginin yayınında ifade bulmaktadır. Kürt halkının devrimci mücadelesi, bu sözkonusu dönemde, yalnızca milli eşitsizliğe ve zulme karşı bir ulusal demokratik mücadele değil, ezilen ve sömürülen sınıflar tabam üzerinde, aynı zamanda sermayenin ve toprak sahiplerinin sömürü ve baskısına karşı sınıfsal bir içerik taşımaktaydı. Öte yandan, bu dönem önemli bir kesiminin Kürt ulusal devrimci hareketinin ayrı örgütlenme hakkına ve tercihine gösterdiği politik tahammülsüzlüğe rağmen, Türkiye devrimci hareketinin bir bütün olarak Kürt ulusunun meşru haklarını ve kendi kaderini tayin hakkını savunduğu, milli zulme karşı mücadele ettiği ve bu tutumunu etkilediği kitleler içinde yaydığı bir dönemdi. Bu iki faktör birarada mücadele için birleşik zemini güçlendirdiği gibi, Kürt halkının özgürlük mücadelesi için geniş imkanlar da sağlıyordu.

Kendisi kapitalist gelişmenin, geleneksel ilişkilerdeki çözülmenin, sınıfsal ayrışmanın, modern temeller üzerinde uluslaşmanın zemini üzerinde şekillenen ulusal demokratik uyanış ve özgürlük mücadelesi, güç kazandığı ölçüde, bu süreci kendi sosyo-politik devrimci dinamizmiyle tersinden daha da derinleştiriyordu. Geleneksel ilişkileri daha da yıpratıyor, geleneksel güç odakları karşısında bir devrimci mücadele odağı olarak önemli bir rol oynuyordu.

Dünün uysal sömürge Kürdistan'ında bu ulusal uyanış ve devrimci değişim sürecini tedirginlikle izleyen sömürgeci Türk burjuvazisi, 12 Eylül'le birlikte, Kürt halkı ve özellikle bu uyanışın temsilcileri olan Kürt devrimcileri üzerinde tarihin ve tarihinin en büyük vahşetlerinden birini uyguladı. Yürüttüğü kapsamlı savaşla bu uyanışın uzun bir süre için kökünü kazımak istedi ve başardığını sandı.

Yanılıyordu. Rüzgar ekmişti, fırtına biçecekti.

V

Sömürgeci burjuvazi tarafından 12 Eylül döneminde kökü kazınmak istenen Kürt ulusal hareketi, bugün geniş Kürt halk kitlelerinin ulusal hakları için aktif politik direnişi niteliği kazanmıştır. Bugün Kürdistan'da gitgide derinleşen bir devrimci süreç yaşanmaktadır. Bu, Türkiye'de Kürt sorunun ve Kürt özgürlük mücadelesinin yeni bir tarihsel döneme girişidir. Bu kez artık sorunun modern temeller üzerinde ortaya çıkışı değil, çok daha ileri bir anlamda, çözüm gündemine girmesi ve çözümünü dayatması anlamında. Yeni dönem Kürt sorununda bir patlama, Kürt özgürlük mücadelesinde ise bir sıçrama dönemidir. Tarihsel inkarcı politikalar çökmüştür, Türk burjuvazisinin Kürt halkının ulusal kimliğini yoketme çabası tarihsel bir iflasla sonuçlanmıştır. Kürt sorunu bugün Türkiye'nin gündeminde birinci sıradadır. Sorun uluslararası kamuoyuna malolmuş, yakın geçmişten farklı olarak, Türkiye Kürt sorununun asıl ilgi odağı haline gelmiştir. Ve en önemlisi, Türkiye Kürdistan'ındaki devrimci gelişmenin önünü kesmek, Türk burjuvazisini aşmış, başta ABD belli başlı tüm emperyalist mihrakların ortak sorununa dönüşmüş bulunmaktadır.

'60'lı ve '70'li yılların ikinci yarısını kapsa-

yan devrimci yükselişler öncelikle Türkiye'nin metropollerinde başgöstermiş ve taşraya yayılarak bu arada Kürdistan'ı da etkisi altına almıştı.

Yeni dönemde gelişme farklı oldu.

Türkiye'nin metropollerinde ve işçi hareketi şahsında kitle hareketi en geri ve barışçıl biçimleriyle bile daha yeni yeni uç veriyorken, Kürdistan'da PKK önderliğinde gerilla hareketi başgösterdi. Giderek genişleyen ve güç kazanan gerilla hareketinin, köylülüğün, özellikle de yoksul köylülüğün desteği ve katılımı üzerinde geliştiği çok geçmeden daha açık görülür hale geldi. İşçi hareketinin, büyük kentler başta ve Kürdistan kentleri içinde olmak üzere, tarihinin en geniş kitle hareketliliği dönemini yaşadığı bir evrede ise, Kürdistan'daki ulusal özgürlük mücadelesi kırdan kente yayılan ve sık sık başgösteren bütünüyle politik militan kitle gösterileri düzeyine ulaştı.

Türkiye'nin yakın tarihinde gerçekleşen bu üçüncü devrimci yükseliş döneminde ve bugünkü biçimiyle, ilk kez olarak, Kürdistan'daki hareket Türkiye'deki genel hareketten farklılaştı ve onu aşan bir gelişme düzeyine ulaştı. Farklılaşma yalnızca her iki bölgedeki hareketin gelişme düzeylerinde değil, toplumsal yapısı ve bileşimi ile harekete geçirici dinamiklerinde de görülmektedir. Türkiye'de işçi sınıfı eksenine oturan hareket, Kürdistan'da yoksul köylülük ekseninde gelişmektedir. Türkiye'de henüz geri bir içerikle de olsa sınıfsal istemlere dayalı bir hareket gelişiyorken, Kürdistan'da ulusal hak istemi belirgin biçimde önplana çıktı.

Sonuncu nokta özellikle önemlidir. Gecikerek gelmiş bir uluslaşmanın ve ulusal uyanışın ulaştığı düzeyden dolayı olduğu kadar, ulusal kimliğine yöneltilmiş yokedici vahşi saldırıya karşı bir tepkinin de ifadesi olarak, ulusal istemlerin belirgin bir biçimde önplanda olduğu bir halk hareketi sözkonusudur bugün Kürdistan'da. Ulusal varlığı bile kabul edilmeyen ve 70 yıldır tarihten silinmek istenen bir halkın bu davranışı anlaşılır bir durumdur. Patlayan Kürt halkının devrimci ulusal birikimi ve öfkesidir.

Fakat daha da önemli olanı, buna rağmen gelişen ulusal hareketin taşıdığı derin devrimci ve halkçı toplumsal-siyasal karakterdir. Hareket omurgasını yoksul köylülüğün oluşturduğu bir devrimci taban üzerinde gelişmektedir. Kürt top rak ağaları ve aşiret reisleri ile çoğu Türkiye'nin büyük kentlerindeki Kürt büyük burjuvaları hareketin açıkça karşısında yer almaktadırlar. Orta burjuva katmanların katılımı ve desteği ise hem son derece zayıf, hem de aynı ölçüde hesaplı ve temkinlidir. Bugünkü Kürt ulusal hareketinin bu toplumsal karakteri, marksist-leninist teorinin, çağımızda ulusal sorunun özünde bir köylü sorunu olduğuna, onun taşıdığı devrimci dinamizmin bu toplumsal karakterinden kaynaklandığına ilişkin temel tezinin bir doğrulanmasıdır. Hareket kendini marksist-leninist olarak tanımlayan bir partinin (PKK) sürüklemesi de bu aynı gerçeği kanıtlamaktadır.

Türkiye Kürdistan'ındaki ulusal hareket daha şimdiden feodal bağımlılık ilişkileri içindeki Kürt köylülüğünün uyanışı ve özgürleşmesi süreci olarak gelişmektedir. Sömürgeci burjuvazinin ulusal boyunduruğunu kırmaya yönelen hareketin Kürt feodal-burjuva sınıflarını dolaysız olarak karşısında bulmasının nedeni budur. Kapitalist gelişmenin hayli bir süredir çözüp aşındırmakta olduğu geleneksel ilişkiler, feodal ve aşiretsel bağlar ve bağımlılık, köylü hareketi olarak gelişen devrimci ulusal hareketten büyük bir darbe yemektedirler. Hareketin gelişmesi karşısında aşiret reislerinin, toprak ağalarının, şeyhlerin sömürgeci burjuvaziyle daha sıkı kenetlenmelerinin temelinde bu devrimci toplumsal-siyasal gelişmeye duyulan gerici sınıf tepkisi vardır. Aynı feodal-burjuva öğelerin "koruculuk" sistemi içinde devrimci ulusal harekete karşı devletin yanında savaşmalarının gerisindeki sınıfsal neden de budur. Ulusal devrimci hareketin gelişmesi Kürdistan'daki feodal kalıntıların ulusal boyunduruğun toplumsal dayanakları olduğu gerçeğini daha açık görülür hale getirmiştir. Ulusal özgürlük mücadelesi ile feodal kalıntıların tasfiyesi mücadelesi arasındaki kopmaz bağı göstermiştir.

Fakat ulusal köleliğin ve baskının asıl kaynağı ve dayanağı Türk burjuvazisinin kendisi olduğu için, özgürlük mücadelesi asıl olarak, Kürt halk kitlelerinin onun baskı ve sömürüsünden özgürleşmesi mücadelesi olarak gelişiyor. Sömürgeci boyunduruk ve ulusal baskı, temelde burjuvazinin geniş Kürt köylü ve emekçi kitleleri üzerindeki sınıfsal baskı ve sömürüsünün araçlarıdır. Bu sınıfsal olgu, gelişen ulusal hareketin taşıdığı yoksul köylü-emekçi toplumsal karakteri açıkladığı gibi, ulusal sorunun tam ve gerçek çözümünün neden proleter devriminin bir parçası haline geldiği olgusunu da açıklar.

Yeni dönemde hareketin ulaştığı gelişme düzeyi onu yalnızca uluslararası kamuoyuna malet-

mekle kalmadı, emperyalist politikanın da temel ilgi konularından biri haline getirdi. Emperyalist dünya düzeninin Amerikalı ve Avrupalı bekçileri, Kürt özgürlük mücadelesinin Türkiye'de kazandığı özsel devrimci dinamikten son derece rahatsız durumdalar. Bunun hem Türkiye devrimi için, hem diğer parçalardaki Kürt hareketleri için ve hem de bir bütün olarak Ortadoğu'daki devrimci süreçler için taşıdığı anlamı, herkesten daha iyi değerlendirecek durumdadırlar. Bu nedenle hareketin önünü kesmek. onu bölgedeki gerici ve emperyalist çıkarlara zarar vermeyecek sınırlar içine çekmek, oluşmuş tarihsel devrimci birikimi boşa çıkarmak, sorunu sistem içinde gerici bir sözde çözüme bağlamak amaçlarına dayalı bir dizi politika ve önlem geliştirmektedirler. Türk burjuvazisinin beceriksizliği ve aczi ortaya çıktığı ölçüde ise soruna bizzat el koymak hazırlığındadırlar. Körfez krizi ve savaşı, bu tür müdahaleler için emperyalistlere daha geniş imkanlar sağlamış bulunuyor. Bugün devrimci Kürt ulusal hareketi karşısında yalnızca sömürgeci Türk burjuvazisi değil, bir bütün olarak emperyalist dünya duruyor.

Bu açık olgu ise, çağımızda ulusal sorunun belli bir devletin iç sorunu olmaktan çıkıp, uluslararası bir sorun haline geldiğine, aynı şekilde, sorunun devrimci çözümünün de belli bir devletin ulusal boyunduruğundan kurtulmak gibi dar bir sorun olmaktan çıkıp, ezilen ulusun çalışan ve sömürülen yığınlarının sermaye iktidarını ve onun emperyalist destekçilerini devirme mücadelesine bağlandığına ilişkin, bir diğer temel marksist-leninist tezin somut doğrulanmasıdır.

Emperyalizmin Türkiye'deki Kürt sorununa müdahalesi birbirini tamamlayan bir dizi boyuttan oluşmaktadır. Türk burjuvazisine uzun zamandır telkin edilen, inkarcı politikalarını terketmesi ve bazı kültürel haklar çerçevesinde bir "Kürt reformu"na yönelmisidir. Türk burjuvazisinin bu politikaya eğilimi artmakla birlikte, bunu "Kissinger formülü" (önce ez-sonra taviz ver) çerçevesi içinde uygulamak istemekte, ama bir türlü ezemedeği için de vereceği tavizlerin hareketi daha da alevlendirmesinden çekinmektedir. Emperyalist girişimin bir öteki boyutu, öteki parçalar, özellikle de Irak Kürdistan'ındaki hareket üzerinde vesayet kurmak ve bunu Türkiye'deki Kürt sorununa doğru genişletmektir. Irak Kürdistan'ındaki burjuva-milliyetçi önderlik bu tür bir vesayete geleneksel olarak yatkın olmuştur ve bu çerçevede emperyalist planlar ve politikalar için önemli bir dayanak oluşturacak gibi görünmektedir. Feodal-burjuva sınıf konumu temeli üzerinde başka türlü olamazdı da. Bir üçüncü girişim, bir yandan Kürt sorununa ilişkin olarak insan hakları ve kültürel haklar çerçevesinde demagojik bir propagandayla Kürt halkına şirin görünmeye çalışılırken, öte yandan devrim ve iktidar hedefinden koparılmış reformist bir programa onay verilerek, reformist Kürt örgütleri aracılığıyla sorun üzerinde kontrol kurmak isteği ve çabasında ifade bulmaktadır. Uluslararası diplomasiden yararlanmak adı altında emperyalist çözümlere bel bağlayan Kürt reformist örgütleri bu politikaya alet olmaktan kaçınmamaktadırlar. Emperyalizmin asıl ve sonuçları Türkiye devrimi bakımından da son derece önemli hazırlığı ise, devrimci sürecin önü alınamaz bir tehlikeli aşamaya ulaşması durumunda, bizzat müdahale etmek üzere bölgede yeni askeri önlemler almakta ifade bulmaktadır. Körfez kriziyle birlikte Ortadoğu'yu fiilen ve muazzam bir askeri güçle işgal eden ABD emperyalizmi, Türkiye'deki askeri varlığını da sürekli takviye etmektedir. Hem Ortadoğu ve hem de özel olarak Kürt sorunu, aynı zamanda önemli bir emperyalist rekabet alanı olduğu için, Avrupa'nın belli başlı emperyalist devletleri de ABD'nin bu askeri etkinliklerine kendi güçleriyle katılmaktadırlar. Emperyalizmin Türkiye'de artan askeri varlığı kuşkusuz yalnızca Kürt sorununa karşı değil, bölgedeki tüm devrimci süreçlere, bu arada genel olarak Türkiye devrimine karşı ve stratejik hedefleri olan bir hazırlıktır. Türkiye'nin komünistleri ve devrimcileri, daha Körfez krizinin ilk günlerinden itibaren bu basit gerçeğe ittifak halinde işaret ettiler. ABD kendi payına bu hazırlığı "Çevik Kuvvet" tasarısıyla uzun yıllar öncesinden yapmaktaydı.

Kürt sorununun Kürdistan'ın parçalanmışlığından gelen bölgesel karakteri, gerek emperyalizmin, gerekse her parçayı egemenlik altında tutan sömürgeci devletlerin de politikalarını bölgesel çerçevede saptamaya ve uygulamaya götürüyor. Aralarında yıllarca süren savaşlara bile yolaçacak düzeyde gerici çelişkiler olabilen komşu sömürgeci devletler, gerektiğinde Kürt sorununu da birbirlerine karşı koz olarak kullanabildikleri halde, buna rağmen ve temelde Kürt ulusu üzerindeki sömürgeci egemenliği sürdürmekte dayanışma içindedirler. Kurtuluş mücadelelerinin kritik safhalarında bu dayanışma açıkça ken-

dini göstermektedir. Gerek Kürdistan'ın parçalanmışlığı, gerekse emperyalizmin ve bölge gericiliğinin bölgesel politika ve girişimleri, dört ülkedeki genel devrimci süreçlerin Kürt sorunu üzerinden birbirine bağlanmasının ve birbirini etkilemesinin koşullarını oluşturuyor.

Yukarıda özetlenen emperyalist politika ve girişimlere karşı şimdilik en büyük güvence, Kürt ulusal hareketinin, bu politika ve girişimlerin bizzat tasfiye etmeyi amaçladığı bir devrimci önderlik altında gelişiyor olmasıdır. PKK şahsında ifade bulan bu önderlik, Kürdistan'daki ve Türkiye'deki devrimci süreçler için bugünkü koşullar altında son derece önemli bir şanstır. Bu nedenle, komünistler, PKK önderliğinde ulusal devrimci hareketi tereddütsüz olarak ve bütün güçleriyle desteklemektedirler.

12 Eylül öncesinde geniş bir örgütler yelpazesi oluşturan Kürt ulusal hareketi, yenilgi ve tasfiyecilik ortamında devrimci ve reformist iki kesin kampa bölündü. Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki yeni süreçlerin ardından reformist kamp yüzünü hemen tümüyle Batılı emperyalistlere döndü ve sorunun çözümünü onlardan bekler oldu. PKK ise, bazı marjinal çevreler dışında tutulursa devrimci kanadın hemen tek temsilcisi olarak, kendi deyimiyle "kaynağa" yöneldi. Kürt sorununun temel toplumsal dayanağı olan Kürt yoksul köylülüğünü harekete geçirmeye yöneltti tüm çabasını. Sorunun devrim ve iktidar hedefine bağlı bir devrimci çözümü için büyük bir kararlılık, aynı ölçüde fedakarlık sergiledi.

Kürt halkının onlarca yıllık devrimci ulusal birikimin bugünkü biçimiyle ve düzeyiyle açığa çıkışında bizzat kendisi de bu birikimin tarihsel bir ürünü olan PKK'nın oynadığı politik ve askeri rol tarihsel değerdedir. Bundan sonrası ne olursa olsun bu gerçek şimdiden tarihe malolmuştur. PKK ulusal sorun ve ulusal hareket çerçevesinde bir öncünün oynayabileceği en ileri rolü, en kararlı, en militanca ve gözüpek biçimde oynamıştır. Bu sayededir ki bugün Kürt ulusal devrimci hareketine tek başına damgasını vuracak bir düzeye ulaşmış, devrimci birikimi kendi yörüngesine almıştır. Bu parti, Kürt sorunun özgül anlamını ve Kürt halkının ulusal devrimci birikimini doğru kavramakla kalmamış, onu harekete geçirmek ve örgütlemek üzere sorunun asıl toplumsal tabanına, Kürt köylülüğüne, yönelmeyi ve ulaşmayı başarmıştır.

VI

Komünistlerin Kürt ulusal sorunu ve hareketi karşısında doğru bir tutum takınmaları, sorunun ve somut gelişmelerin kendilerine yüklediği görevleri doğru ele almaları bugün, hareketin bugünkü gelişme aşamasında, her zamankinden daha büyük bir önem taşımaktadır. Bu ise, ulusal soruna yaklaşıma ilişkin marksist-leninist teorik-ilkesel çerçeve, Türkiye'nin ve Türkiye devriminin temel gerçekleri, ve son olarak, Kürt sorununun tarihsel ve siyasal özellikleri ve özgünlüklerinden oluşan üç temel alanın doğru kavranışını gerektirir. Genel ilkesel tutumda sağlamlığı sorunun somut ortaya çıkışı ve gelişme seyri karşısında esnek ve yaratıcı bir tutumla birleştirebilmek ise, öteki sorunlarda ve her zaman olduğu gibi, sorununun asıl kritik yanının belirdiği alandır.

Ulusal soruna ilişkin uluslararası tarihsel deneyimin, genel tarihsel gelişme sürecine sıkı sıkıya bağlı olarak ve kuşkusuz marksist sınıf bakış açısından ele alınışını ve teorileştirimesini ifade eden teorik-ilkesel çerçeve sorunu en kolay kavranabilir alanı görünmekle birlikte, Türkiye'nin somut deneyimi bunun böyle olmadığını göstermektedir. Yakın döneme damgasını vuran devrimci örgütler, ideolojik-politik şekillenişlerini, yalnızca dünya ölçüsünde ideolojik kargaşanın egemen olduğu bir tarihsel dönemde değil, fakat belki de çok daha belirleyici bir neden olarak, küçük-burjuva bir toplumsal zemin ve politik hareketlilik içinde yaşamış olmaları, ulusal soruna ilişkin bir dizi çarpıklığı da birlikte getirmiştir. Kemalizmin TKP ve '60'lara egemen reformist-darbeci sol üzerinden gelen gerici ideolojik etkisi, Türkiye devrimci hareketinde bu toplumsal zemin ve kimlik üzerinde sosyal-şövenizme açılan eğilimleri beslemiştir. Kürt devrimci hareketi ise aynı toplumsal zemin üzerinde tarihsel inkar politikalarına, gecikmiş bir uluslaşmaya ve ulusal uyanışa, Türkiye solunun Kürt sorununa ilişkinin bariz tutarsızlıklarına tepki içinde, ulusal sorunun eksen alınmasında, ulusal istem ve özlemlerin ülküleştirimesinde yansıyan milliyetçi bir eğilime kaymıştır. Türkiye devrimci hareketinde soruna ilişkin ideolojik-politik zaafların güçlü olduğu dönem '70'li yılların yükseliş dönemiydi. Kürt devrimci hareketinde ise, doğal olarak, ulusal uyanışın ulusal istem, özlem ve duygularda güçlü bir patlama olarak ortaya çıktığı şu içinde bulunduğumuz yeni dönemdir. Şunu da eklemek gerikir

ki, zaafların güç kazanmasındaki bu dönemsel farkta öteki etkenlerin yanısıra, Türkiye'nin metropollerinde ve Kürdistan'da devrimci kitle hareketinin gücü ve gelişme seyrindeki eşitsizliğin de önemli bir payı var. '70'lerde Türkiye'nin metropolleri önplandaydı. Bu, "birlik" ve "ortak mücadele" adına, Kürt sorununu Türkiye devriminin sıradan bir eklentisi olarak görme eğilimi içinde, bir ilgisizliği ve tutarsızlığı besliyordu. Bugün ise Kürdistan'daki hareketin belirgin ve güçlü politik öne çıkışı, Kürt sorununu Türkiye devrimine bağlayan sayısız güçlü bağı önemsememe ya da görmezlikten gelme eğilimi içinde, ulusal dargörüşlülüğü ideolojik planda besleyebiliyor.

Belli bir sınıf temeli üzerinde ve somut tarihsel etkenlere ve ortama bağlı olarak düşülen çarpıklıklara rağmen, Marksizm-Leninizmin ulusal soruna ilişkin ilkeleri ve programı gerçekten açıktır ve tarihsel deneyimlerce de doğrulanmıştır. Dünya komünist hareketinde ve sosyalizm uygulamalarında küçük-burjuva bürokratik yozlaşmalara paralel olarak ortaya çıkan ve proleter enternasyonalizminden ayrılmayı ifade eden, milliyetçi anlayış ve uygulamalar ile bugünkü tarihsel sonuçları Marksizm-Leninizme fatura etmek, teoriyi ve tarihsel gerçekleri çarpıtmaktan öte bir anlam ifade etmez. Sosyalist Ekim Devrimi, bizzat kendisi ulusal köleliğin, eşitsizliğin, baskının ve boğazlaşmanın temeli haline gelmiş çağdaş burjuva topulumun ulusal sorundaki çözümsüzlüğünü sergilemele kalmadı, bir "uluslar hapishanesi" olan Rusya'da ulusal kölelik ve baskıya son vererek, ulusların özgürleşmesinin, gelişip serpilmesinin de yolunu açtı. Bu sürece eşlik eden zaaflar tartışılabilir ve tartışılmalıdır. Fakat bugün Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da birbirlerini boğazlama noktasına gelmiş ulusların, Ekim Devriminin açtığı yolda, sosyalizmin ulusal özgürlük ve eşitlik temeli üzerinde farklı ulusların kardeşçe birliğinin olumlu tarihsel örnekleri olduğu gerçeği üzerine bir tartışma olamaz. Bu aynı ülkelerde ulusal düşmanlık ve boğazlaşmaların tam da bu toplumların burjuva yozlaşmasının ardından gelmesi olgusu bile tek başına bunu kanıtlamaya yeter.

Doğumuna modern ulusların doğumu eşlik etmiş olan kapitalizm, çağdaş aşamasında ulusal eşitsizlik ve baskının temel kaynağı ve dayanağı durumuna gelmiştir. Kendi ilk tarihsel gelişme aşamasında ve Batı'da, feodal parçalanmışlığı gidererek kapitalist pazar etrafında ulusal birliği ve onun siyasal biçimi olarak ulusal devleti kurmuş olmak anlamında, ulusal sorunu bir biçimde çözmüş olan kapitalizm, çağdaş emperyalizm aşamasında onu yeniden ve bu kez evrensel bir temel üzerinde yaratmıştır. Dünya ölçüsünde iktisadi ve siyasal nüfuz alanları elde etmek, ve elde edilenleri korumak çabası, beraberinde ulusların ve ülkelerin çok değişik biçimler altında köleleştirmesini getirmiştir. Türk burjuvazisi örneğinde olduğu gibi, sömürgelerini çok uluslu imparatorluklardan miras olarak devralan burjuva devletler ise, bu egemenliğe kapitalist bir temel kazandırmışlardır.

Kapitalizm koşullarında ulusal eşitsizlik ve baskı sınıfsal eşitsizlik ve baskının bir görünümü olarak ortaya çıkar. Proletaryanın kurtuluşu genel sorunu çerçevesinde sınıfsal eşitsizlik ve baskının her biçimine karşı mücadele eden komünistler, bu biçimlerden biri olarak ulusal eşitsizlik ve baskının da kesin olarak karşısındadırlar. Ulusların kölelik altında tutulmasına, ulusal ayrıcalıklara ve baskıya, her türlü ulusal hak eşitsizliğine karşı kararlılıkla savaşırlar. Ulusların tam hak eşitliğini, bu çerçevede ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını, ayrılıp ayrı bir devlet kurmak hakkını, kayıtsız şartsız savunurlar. Ulusal baskıya ve zulme karşı, ulusal eşitlik ve özgürlük istemi temelinde şekillenen ulusal hareketin tarihsel haklılığını ve demokratik içeriğini kesin olarak kabul ederler. Bu sınırlar içinde onu desteklerler.

Bununla birlikte, komünistler, ulusal sorunu kendi başına, kendine yeten, tecrit edilmiş bir sorun olarak ele alamazlar. Bu soruna, proletaryanın devrimci sınıf çıkarları ve tarihsel amaçları açısından, devrim ve sosyalizm mücadelesinin uluslararası çıkarları açısından yaklaşırlar. Ulusal ilke ve esaslardan değil, sınıfsal ilke ve esaslardan hareket ederler, tutum, politika ve görevlerini bu ikincileri temel alarak saptarlar. Ne kadar haklı ve meşru olursa olsun, ulusal istemleri ve özlemleri kendi başına, kendi içinde bir amaç olarak değil, proletaryanın sınıf çıkarları ve tarihsel amaçlarına bağlı ele alırlar. Tüm bu farklılıklar milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki ilkesel uçuruma işaret eder. Haklı bir temele ve devrimci bir içeriğe sahip olsa bile milliyetçilik ile sosyalizm iki ayrı ilke, iki ayrı platform, iki ayrı sınıf tutumudur. Devrimci milliyetçilik ile

sosyalist enternasyonalizm iki ayrı dünya görüşüdür. Bu küçük-burjuva demokratizmi ile proleter enternasyonalizmi arasındaki farklılığa tekabül eder.

Bu nedenledir ki, ulusal eşitsizliğe ve baskıya, her türlü ulusal ayrıcalığa karşı ve ezilen ulusun meşru hakları için, her şeyden önce de kendi kaderini tayin hakkı için kararlılıkla mücadele eden komünistler, kendilerini yalnızca bununla sınırlamazlar. Bunu ulusal dargörüşlülüğe, ulusal sınırlılığa, uluslar arasına çitler örme eğilimlerine ve girişimlerine, genel olarak milliyetçiliğin her türlüsüne karşı mücadele ile birleştirirler. İşçi sınıfının milliyetçi ideoloji ve ülkülerle şaşırtılmasma karşı mücadele ederler, bu doğrultudaki çabalara karşı özel bir hassasiyet gösterirler.

Bu komünistlerin ulusal soruna ilişkin ikili, iki yönlü görevleri olduğu anlamına gelir. Bu iki yönlü görev, farklı sınıflardan oluşan bir ulusun ulusal meşru hakları ile ayrı bir sınıf olarak proletaryanın kendi bağımsız sınıf çıkarları ve amaçları arasındaki farklılıktan doğar. Bu farklılığın ortaya çıkardığı en kritik sorunlardan biri, bir devletin sınırları içinde ezen-ezilen tüm uluslardan ve azınlık milliyetlerden işçilerin her düzeyde mücadele ve örgüt birliğidir. Bu ulusal soruna ilişkin marksist programın temel ilkelerinden biridir. Lenin'in sözleriyle, *"Marksizmin ulusal programıyla, en 'ileri' türden burjuva ulusal programı arasındaki temel fark buradadır."* Çok uluslu belirli bir devletin sınırları içinde, proletaryanın temel sınıf çıkarları ve sosyalizm amacı, farklı ulusal topluluklardan işçilerin en tam ve en sıkı birliğini gerektirir. Oysa aynı devletin sınırları içinde kendini ulusal sorun temeli üzerinde ifade etmiş bir hareket, ulusal sorunun bu platformdan olanaklı olabilecek en devrimci ele alınışını başarabilse bile, farklı uluslardan işçilerin birliğini sağlayamayacağı gibi, konumunun doğası gereği bu birliği böler. Zira ulusal istemlerin en devrimci bir ele alınışı bile, kendi başına işçiler için birleştirici bir temel oluşturmaz. Ancak ortak sınıf çıkarları ve amaçları üzerine oturtulmuş, onun bir parçası olarak ele alınmış ve onunla uyumlulaştırılmış bir "ulusal program"dır ki, farklı uluslardan işçiler için birleştirici ve kaynaştırıcı bir zemin olabilir.

Kuşkusuz proletaryanın mücadele ve örgüt birliği, soruna marksist dünya görüşünden ve proletaryanın sınıf amaçlarından bakmanın ortaya çıkardığı bir genel ilkedir. Bunu pratikte başarıyla gerçekleştirebilmek ise, ulusal baskıya ve eşitsizliklere karşı mücadele etmek, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı doğrultusunda içtenlikle ve kararlılıkla mücadele etmek ölçüsünde olanaklıdır. Bu mücadele olmaksızın, ezen ulusa karşı haklı bir güvensizlik ve kendi ulusunun meşru hakları konusunda haklı bir hassasiyet içinde olan ezilen ulusa mensup bir işçinin ezilen ulus milliyetçiliğinin tuzağına düşebilmesini, sınıfsal ülküleri ulusal ülkülere feda etmesini önlemek olanaksızdır. Bu durum, ulusal soruna ilişkin marksist programın bir bütün olduğu, onun ortaya çıkardığı ikili görevlerin de bu bütünlüğü içinde kavramak gerektiğini gösterir.

Türkiye devrimci hareketinin yakın geçmişteki deneyimi ile bugünkü deneyimi birarada ele alındığında, ulusal sorunun marksist ele alınışına ilişkin önemli çarpıklıklardan birisinin, kendini bu ikili görevin bütünlüğünü doğru kuramamakta gösterdiği görülür.

Geçmişte, 80 öncesi dönemde ve kuşkusuz yakın zamana kadar, proletaryanın belirli bir devletin sınırları içinde olunduğu sürece milliyet ayrımı gözetmeksizin ortak mücadele ve örgütlenmesi gerektiği doğru ilkesinden hareketle, ezilen ulusun içinden çıkan ve kuşkusuz proletarya dışı sınıflara, esas olarak da Kürt küçük-burjuvazisinin ulusal özlemlerine denk düşen, fakat bütünüyle haklı ve meşru bir temele sahip olan, ayrı örgütlenme ve mücadele eğilimlerinin karşısına çıkılıyordu. Farklı uluslardan işçilerin çıkar ve amaç birliği sorunu, ezilen ulusunun meşru haklarının karşısına, kendi kaderini tayin hakkının **bu belli bir tarzda** (ayrı örgütlenme ve mücadele) kullanmasının karşısına çıkarılabiliyordu. Birincisi adına, ikincisi karşısında gerici bir tahammülsüzlük gösterilebiliyordu. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı sorunu karşısında belli sınırlar içinde bir tutarsızlığın ifadesi olan bu durum kuşkusuz yalnızca ideolojik bir kavrayışsızlığın ürünü değildi. Aynı zamanda sol Kemalizmden gelen tarihsel etkilerin ve devrimci hareketin küçük-burjuva toplumsal zaaflarının bir yansıması idi. Sözkonusu dönem boyunca, genel olarak demokrasi mücadelesi sorununda küçük-burjuva demokratizmini aşamayan devrimci hareketin, ulusal sorun sözkonusu olduğunda sosyalizm adına bu tür bir tutarsızlığa düşmesi olgusu-

nu, bu sonuncu duruma bir kanıt saymak gerekir.

Yeni dönemde ise kavrayışsızlık bu kez bir başka türlü, bu kez tersinden kendini göstermektedir. Bu kez meşru haklara, kendi kaderini tayin hakkına yapılan vurgu ve PKK önderliğindeki devrimci ulusal harekete verilen haklı destek, ulusal ayırım gözetmeksizin tüm Türkiye işçi sınıfının mücadele ve örgüt birliği ilkesinin ele alınışında bir zaafa yolaçabilmektedir. Pratik gelişmelerin bugünkü seyri ideolojik farkların bulanıklaşması doğrultusunda etki yapabilmektedir. Oysa sorun pratik değil, ilkeseldir. Bu yanlışa düşülmesinde geçmiş şartlanmaların etkisinden kurtulmanın ve geçmişten gelen ezikliğin yolaçtığı tersten savrulmaların olduğu kadar, Kürt devrimci ulusal hareketinin ulaştığı gelişme düzeyinin yarattığı ideolojik baskının da payı var.

Ulusal sorunun sözkonusu olduğu her durumda, özellikle ezilen ulus cephesinde sınıfsal gerçeklerin kararmasına uygun bir ortam oluşabiliyor. Ulusal hak ve istemlerin ulusun farklı sınıflarını birleştirebilen ortak niteliği bunun zeminini oluşturuyor. Kürt ulusal hareketinin şimdiki gelişme döneminde olduğu gibi, ulusal uyanış ve mücadele, yıllarca bastırılmış ulusal duyguların görülmedik düzeyde bir kabarmasına yolaçabiliyor, bu ise "ulus" ve "ulusal haklar" vurgusu içinde sınıf ve sınıfsal çıkarlar gerçeğini karartabiliyor. Bu anlamda, bu dönemin yaygın "Kürtler" vurgusu, bir tür ulusal popülizmi yansıtıyor.

Fakat kuşku yok, tüm geri bıraktırılmışlığına rağmen Kürdistan'da kapitalizm hayli bir mesafe almıştır ve "Kürtler" artık modern sınıflardan oluşan bir ulustur ve kendi içinde uzlaşmaz sınıf çıkarlarıyla bölünmüş durumdadırlar. Modern sınıflara bölünmüş bir ezilen ulusta ise, ulusal haklar sorunu objektif olarak ortak bir dava gibi görünse bile, her bir sınıfın bu soruna yaklaşımı ve çözüm önerisi farklıdır. Bu farklılığı yaratan ise doğal olarak sınıf konumu ve çıkarlarındaki farklılıktır. Ulusal soruna bakış ve ulusal istemler, sınıf çıkarları prizmasından yansıyarak, şu veya bu "ulusal program" şeklini alır. En genel çerçevede ulusal hareket içinde tanımlanabilecek belli başlı akımlar arasındaki temel farklılık özünde ezilen ulusun farklı sınıflarının ulusal soruna kendi farklı sınıfsal konum ve çıkarlarından bakmasından başka bir anlam taşımaz. Ulusal hareketin iç bölünmesi, Kürdistan'daki sınıfsal bölünmenin bir tezahürüdür. Kürt büyük burjuvazisinin, aşiret reislerinin, toprak ağalarının, şeyhlerinin ulusal harekete düşmanlığı da aynı şekilde kendine uygun bir sınıfsal mantığa sahiptir. Ulusal istem ve özlemleri görünürde sınıfsal kaygılardan uzak en saf biçimiyle ülküleştiren küçükburjuvazi bile ulus içinde ulusal istemlere dayalı bir ulusal uzlaşma zemini arayan bu tutumuyla, aslında kendi ara sınıf konumunu yansıtmış olmaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında bugünkü devrimci ulusal hareketin aslında "Kürtler" içindeki bir sınıfsal kutuplaşmanın ifadesi ve temsilcisi olduğu tartışma götürmez. Köylü hareketine ve giderek kent küçük-burjuvazisi ve yoksullarına dayanan toplumsal karakteri, devrimci siyasal kimliği, önderliğinin sosyalizme yönelik açık eğilimi, tüm bunlar bu sınıfsal kutuplaşmayı açıkça yansıtıyor ve hareketi Kürt feodal-burjuva sınıflarından ayırıp Türk emekçi sınıflarına yaklaştırıyor.

Fakat yine de bu, bu halkçı-devrimci taban üzerinde bile ulusal hareketin heterojen sınıf yapısını ortadan kaldırmıyor. Belki daha da önemlisi, hareket geliştiği ölçüde, hiç değilse şimdiki seyri gözetildiğinde, henüz zayıf da olsa, ara sınıfları da içine alarak bu heterojen yapısını da birlikte geliştiriyor. "Ulusal Kurtuluş Cephesi" mantığı içinde bu doğal görünebilir ve kuşkusuz bir bakıma öyledir de. Her ulusal hareket kendi dar sınırları içinde ulusun farklı sınıf ve tabakalarını bir araya toplar ve bu çerçevede bir ittifak ve uzlaşmayı temsil eder. Bugün Türkiye Kürdistan'ında bu bir somut gerçeklik olarak yaşanmaktadır.

Nedir ki nesnel olarak Türkiye'nin geneline hakim modern sınıf ilişkileri içinde şekillenmiş olan ve öteki milliyetlerden işçilerle üretim süreci içinde kaynaşmış bulunan Kürt işçi sınıfı kendini ulusal istemlerin ve mücadelenin dar platformunda değil, sınıfsal mücadele ve amaçların geniş platformunda ve tüm öteki miliyetlerden sınıf kardeşleriyle birlikte ifade etmek durumundadır. Sınıfsal konumu ve çıkarları, sosyalist idealleri, enternasyonalist bakışı bunu gerektirir. Bu ise mücadele ve örgüt birliği ilkesinde anlamını bulur. Kürt işçisinin buna aykırı her tutumu kendi sınıf konumu, çıkarları ve amaçları konusundaki bilinçsizliğinin, ya da yeterli bilinçten yoksunluğunun göstergesi olabilir ancak.

Kürt işçisi ulusal istemlere elbette kayıtsız kalamaz. Zira ezilen ulusun bir mensubu olarak ulusal baskı ve eşitsizlikler onu dolaysız olarak

ektilemektedir. Fakat o ulusal istemlerin kendi içinde sınırlanmasına ve amaçlaştırılmasına karşı durabilecek enternasyonalist tek sınıfın bir bireyi olarak, ulusal soruna içinden değil dışardan, ulusal çitleri aşan proleter sınıf konumundan bakar. Ulusal soruna tepkisini tepkisinin bir uzantısı olarak, genel sınıf çıkarlarıyla uyum içinde ifade eder. Böyle olunca, sınıf bilincine sahip bir Kürt işçisinin ulusal hareket içinde eriyen, ya da onunla özdeşleşen dar amaçları olamaz. Kürt işçisi ulusal soruna ilişkin tutumunu proleter sınıf mücadelesinin genel amaçları içinde anlamlandırır. "Kürtler"in karşı karşıya bulunduğu ulusal özgürlük sorunu ile Türkiye işçi sınıfının karşı karşıya bulunduğu sosyalizm sorunu arasındaki ilişkiyi, bu ikinciden giderek ve bu temel üzerinde kavrar. Bu, belli bir devletin (somutta TC'nin) sınırları içinde milliyet farkı gözetmeksizin tüm Türkiye işçi sınıfının mücadele ve örgüt birliği ilkesinde ifadesini bulur.

Soruna işçi sınıfının tarihsel amaçları ve sosyalizmin genel çıkarları açısından bakan komünistler bunun için çalışırlar. Bu ikili görevin öteki boyutuyla, ulusların tam hak eşitliği ve kendi kaderini tayin hakkı için kararlılıkla mücadele etmek göreviyle hiç bir biçimde çelişmediği gibi, bu ikincisinde yeterli içtenlik ve kararlılık sergilendiği ölçüde, birincisinde, ezen ve ezilen ulustan proleterlerin sınıf birliğini sağlama çabasında, başarılı olunabilir. Bu iki görevi birbiriyle bağdaştırabilmek ulusal soruna ilişkin politikanın en kritik alanlarından biridir.

VII

Soruna bir de objektif gerçeklikten bakalım. Kürdistan tarih içinde zorla bölünmüş, paylaşılmış ve sömürgeleştirimiş bir ülkedir. Bu, bugünkü ulusal özgürlük mücadelesinin son vermek istediği tarihsel ve siyasal bir haksızlıktır. Fakat bu aynı zamanda berberinde siyasal mücadelenin çerçevesi için belli kesin sonuçlar da yaratmış tarihsel ve siyasal bir gerçekliktir. Bu öylesine açıktır ki, ulusal haklar mücadelesini eksen alarak şekillenen Kürt ulusal örgütlerinden her biri, kendilerine bile belli bir sömürgeci devletin egemenlik alanını esas alarak, kendileri de bu gerçeği hesaba kattıklarını göstermiş oluyorlar. Bu bir zorunluluk olarak kendini dayatıyor. Zira her bir ülkede sosyo-ekonomik ve sosyo-politik koşullar, mücadelenin güçleri ve sorunları, müttefikleri ve düşmanları, sorunun ortaya çıkış şekli ve düzeyi, sürükleyici güçleri vb., temelli farklılıklar göstermektedir. Bir sömürgeci devletin egemenlik alanında mücadele veren bir ulusal hareketin aradaki çelişkiler temeli üzerinde öteki sömürgeci devletlerden şu veya bu biçimde yararlanmak istemesinin objektif temeli de bu objektif farklılıklardır. Ulusal özgürlük mücadelesinin iç siyasal dinamizmi, güçlenen ulusal bilinç ve duygular, farklı parçalar arasındaki karşılıklı etkilenme ve yakınlaşmayı günbegün güçlendiriyor olsa bile, mücadele koşullarının farklılığında ifadesini bulan objektif gerçeklik sorun çözülene kadar temelde değişmeden kalacaktır. Elbette bu mücadelenin bölgesel (tüm Kürdistan'ı kucaklayan) boyutları vardır. Bağımsız birleşik Kürdistan istemi tarihsel ve siyasal bakımdan meşrudur. Fakat mücadele karşı konulmaz bir zorunlulukla her bir sömürgeci devletin sınırları içinde asıl şekillenişini bulacaktır, ve somut olarak bulmaktadır da. Herşey bir yana, mücadele dört ayrı istikamete, yani dört ayrı düşmana, dört ayrı devlete, dört ayrı burjuva sınıf iktidarına yönelmektedir. Tek başına bu siyasal neden bile bu farklılığı koşullandırmaktadır. Birleşik ve özgür bir Kürdistan'a gidiş de ancak bu gerçekliği hesaba katarak yürütülen bir mücadele ile olanaklı olacaktır. Bunun yolunu açmada Türkiye Kürdistan'ı özel ve ayrı bir konuma sahiptir. Kürdistan'ın coğrafya ve nüfus olarak en büyük, kapitalist gelişme bakımından en ileri, işçi sınıfının en gelişkin, mücadelenin yanısıra modern devrimci akımların ve sosyalizm potansiyelinin de en güçlü olduğu parçası durumundadır. Bütün bu özellikleriyle Kürdistan'ın kalbi durumundadır. Öteki parçalardaki süreçleri siyasal bakımdan gittikçe daha çok etkileyecek ve kendi etki alanı haline getirecektir. Birleşik bir mücadele içinde sömürgeci Türk burjuvazisinin alaşağı edilmesiyle doğacak sosyalist bir Türkiye ve tam özgürlüğüne kavuşmuş bir Türkiye Kürdistan'ı, tüm Kürdistan'ı özgürlüğüne götürecek sürecin ilk ve sonucu tayin edici halkası olacaktır.

Kürdistan'ın son paylaşımı ve bölünüşü yüzyılın ilk çeyreğinde sonuçlandı. Aradan geçen yaklaşık 70 yıl içerisinde her bir parçadaki iktisadi, sosyal ve siyasal şekilleniş süreçleri bağlı bulunulan sömürgeci bünyeye göre oluştu. Sömürge statüsü ve sömürgeci egemenlik de zaten

ifadesini temelde bu gerçeklikte bulmaktadır. Sömürgeciliğin kapitalist temeller kazanması ve hızlanan kapitalist gelişme temeli üzerinde bu olgu daha belirgin bir nitelik kazanır. Bunun en belirgin olduğu ülke, kapitalist gelişmenin en ileri ve tüm Cumhuriyet dönemi boyunca milli baskı ve asimilasyon çabasının en ağır olduğu Türkiye'dir. Bugün ileri bir düzey kazanmış bulunan ulusal siyasal uyanış içinde kendi ulusal kimliklerini bulan Kürtler, öte yandan, iktisadi, sosyal, kültürel ve siyasal her düzeyde Türklerle kuvvetli bir biçimde içiçe geçmişlerdir. Kapitalist gelişmenin yarattığı iktisadi temeller, her iki ulusun iktisadi, toplumsal ve siyasal yaşamını bütünleştirmiş, sayısız bağlarla birbirine bağlamıştır. Örneğin Kürt işçi sınıfı kavramı ancak Kürt ulusal kökenli işçileri anlatan bir ulusal kimlik soyutlaması düzeyinde bir anlam taşır. İktisadi ve toplumsal düzeyde ise ayrı bir Kürt işçi sınıfı değil, üretim süreci içinde bütünleşmiş organik bir bütün oluşturan çokuluslu Türkiye işçi sınıfı var. Bu büyük metropollerde olduğu gibi, Kürdistan'ın sanayinin az çok geliştiği belli başlı kentlerinde de böyledir. Bugün hala esas olarak kırlarda ve ulusal bakımdan homojen köylü tabanı üzerinde gelişen ulusal hareket, etkisini kentlere taşıdığı ölçüde, bu objektif gerçeklikten kaynaklanan sorunun yarattığı güçlükler ve çelişkilerle kaçınılmaz bir biçimde yüzyüze kalacaktır.

İki ulusun bu içiçe geçmişliği kuşkusuz sömürgeci kölelik temelinde ve milli baskı politikaları eşliğinde olmuştur. Bunu tarihsel olarak mahkum etmek, bugünkü ulusal kölelik ve eşitsizlik ilişkilerine kesin bir biçimde son vermek için mücadele etmek, bunun için de ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını, ayrılıp ayrı bir devlet kurma hakkını kayıtsız şartsız savunmak görevi ile, iktisadi temeller üzerinde yükselen bu kaynaşmışlığın ilerici anlamını ve sonuçlarını birbirinden ayıretmek marksist-leninist bakış açısının önemli göstergelerinden biridir.

Yalnızca iki ulusun bir içiçe geçmişliği değil, bu temel üzerinde sınıfsal esaslara göre bir ortak bölünmüşlüğü gerçeği ile yüzyüzeyiz. Modern sınıflaşmanın ileri bir düzeyi yansıttığı Türkiye'de bu çok belirgindir. Kürdistan'dan Türkiye'nin metropollerine göç aynı zamanda sermaye biriktirmiş toprak sahipleri ve tüccarlar ile yıkıma uğramış köylüler ve zanaatçıların göçüdür. Birinciler Türk burjuvazisiyle kaynaşırken, ikinciler üretim süreci içinde Türk işçilerle birleşmekte ve kaynaşmaktadırlar. Bugün Türkiye'nin batısında yaklaşık 3 milyon Kürt yaşamaktadır. Türkiye işçi sınıfı içinde ve özellikle büyük kentlerde Kürt işçileri önemli bir oran oluşturmaktadırlar. Mücadele içindeki yerleri ise, ulusal ve sınıfsal çifte baskının doğal bir sonucu olarak, sayısal oranlarıyla kıyaslanmayacak derecede daha ağırlıklıdır. Üretim ilişkileri nesnel temeli üzerinde her iki ulustan sömürücü ve mülk sahibi sınıflarla sömürülen emekçi sınıflar karşıt kutuplarda birleşmişlerdir. Bu objektif konum, sınıf mücadelesinde, öznel planda ise siyasal kutuplaşmalarda açıklıkla izlenebilmektedir. Ulusal sorunun bir pazar savaşımı sorunu olarak değil, fakat açıkça bir köylü sorunu olarak devrimci-halkçı bir özle kendini ortaya koyması ve kendi özgün temeli üzerinde gelişen ulusal hareketin bu niteliği yansıtması da bunun bir göstergesidir. Bu aynı zamanda Türkiye Kürdistan'ın İran ve Irak Kürdistan'ından belirgin bir farklılığıdır da.

Bu objektif temel üzerinde Kürt sorunu ve çözümü, Türkiye devriminin bir parçası haline gelmiştir. Devrimci ulusal hareketin ulusal sorun özgün temeli üzerinde ve bugün için kendi mecrasında gelişiyor olması, bu temel gerçeği anlamakta güçlükler yaratabilmektedir. Kürdistan devriminin artık kendi ayrı mecrasına girdiğini, bunun onu kendi ayrı ve özgün çözümüne götüreceği düşünülebilmektedir. Fakat bu dar ve yüzeysel bir bakışın ifadesi ve geçmişteki gözyanılgısının bugünkü tersten bir yansıması olabilir ancak. '60'lı ve '70'li yıllarda Türkiye'nin metropollerinde büyük bir güç kazanan devrimci süreçler, Kürt sorunun ifade ettiği özgün anlamı ve çelişkiyi yeterli biçimde hesaba katmamak yanılgısına yolaçmıştı ve bu yanılgı bir kesim Kürt devrimcilerin kendi yollarını haklı olarak ayırmasında önemli bir rol oynamıştı. Bugün ise ulusal hareketin büyük bir patlama yaşaması ve kendi özgün temeli üzerinde belirgin şekilde öne çıkışı, bu kez tersinden bir yanılgıyı beslemekte, Kürt sorununu ve Kürdistandaki devrimci süreçleri Türkiye devrimine bağlayan nesnel dinamikleri ve sayısız nesnel bağı unutturabilmektedir. Devrimci ulusal hareketin (PKK) Kürt sorununun gelişme seyrine ilişkin ideolojik rüzgarı ise bunu güçlendirmektedir.

Kürt devrimci köylü dinamiği üzerine oturan ulusal hareketin bugünkü gelişme seyri, onun

taşıdığı özgün niteliği ve olanakları açıklıkla ortaya sermiş bulunuyor. Fakat uzun dönemli olarak devrimci süreçlerin gerçek çehresini ve çerçevesini pratikte netleştirecek asıl toplumsal dinamik, bugün yeni ve fakat etkileyici bir tarzda harekete geçmiş bulunan, ne var ki henüz kendi devrimci politik rayına oturmamış olan işçi sınıfıdır. Ve tekrar ediyoruz, ulusal bileşim bakımından organik bir bütün oluşturan Türkiye işçi sınıfı içinde Kürt işçilerinin özgül bir ağırlığı vardır ve kuşkusu duyulmasın, politik sınıf bilinci ve örgütlenmesindeki gelişmeye bağlı olarak, bu ağırlığın Kürt sorununun çözüm tarzına özel bir etkisi olacaktır. Bunun kendi sınıf çıkarları ve hedefleri doğrultusunda olması ise doğaldır.

Fakat süreçlerin bugünkü gelişme düzeyi ve seyri esas alındığında bile dikkate değer olan bazı olgular var. Kürt devrimci hareketinin bugün için kendi mecrasında gelişmesi, Türkiye'nin genel devrimci dinamiklerini ve süreçlerini birbirine bağlayan temel etkenleri geçersiz kılmadığı gibi, tersine aradaki bağı açığa çıkaran önemli bazı sonuçlar var.

Bir kez gerilla hareketi olarak başlayan süreç, kitle desteği alıp bu desteği kentlere doğru geliştirdiği ölçüde, bu son alandaki mücadelenin mantığı ve sorunları, süreçler arasındaki bağın dolaysızlığını belirgin bir biçimde ortaya çıkarmaktadır, bu bir. İkincisi, ulusal hareketteki gelişmeye ve Kürt işçileri üzerinde yarattığı siyasal ve duygusal etkiye rağmen, Türkiye işçi sınıfının somut düzeydeki örgüt ve mücadele birliği güçlü, nesnel ve organik temelinden dolayı, herhangi bir biçimde bozulmamakta, dahası devrimci ulusal hareketin olumlu siyasal etkisi Kürt işçileri üzerinden işçi hareketine de yansımaktadır. Üçüncüsü, örgütsel ayrı varoluşuna rağmen Kürt devrimci hareketi ile Türkiye devrimci hareketi arasındaki yakınlaşma, dayanışma ve mücadele birliği, ilerleyen devrimci sürecin etkisi altında her zamankinden daha güçlü bir hale gelmektedir. Ortak zemin ve mücadelelerin ortak kaderi birleştirici bir rol oynamaktadır. Ve son olarak, ulusal uyanışın düzeyine ve Kürdistan'da devrimci süreçlerin katettiği mesafeye rağmen, devrimci ulusal hareket, Kürt devrimci kadro ve aydın birikiminin önemli ve fakat yalnızca bir bölümünü kendi çatısı altında toplamakta, geriye kalanı kendini kuvvetli ve ısrarlı bir biçimde ve kendisine destek veren işçi ve emekçi tabanı ile birlikte, Türkiye devrimci hareketinin geneli içinde ifade etmektedir. Marksist sınıf bilincinin getirdiği ideolojik tercihin ötesinde, bunun genel olarak ortak nesnel temeli, iki halkın kaynaşmışlığı ve Türkiye devriminin Kürt sorununu da kucaklayan objektif karakteridir. Bir başka deyişle, ulusal sorunun oluşturduğu özel devrimci süreci Türkiye devriminin geneline bağlayan sayısız bağdır. Bunu "ulusal bilinç yetersizliği"ne yormak, milliyetçi bir ideolojik tema olmaktan öte bir değer taşımaz. Karmaşık süreçlerin, sorunların ve çelişkilerin üstüste binip içiçe geçtiği bir toplumda, tüm temel sorunlar karşısında tutumlar ulusal değil sınıfsal esaslara göre oluşur. Tıpkı ulusal sorunu eksen alan bir gelişmenin de gerçekte son derece açık bir sınıfsal mantığı yansıtıyor olması gibi.

*

Ulusal sorunun da bir yansıması olarak Kürdistan'da feodal kalıntıların hala süregelen belli bir ağırlığına rağmen, Türkiye genel planda kapitalist ilişkilerin egemen olduğu bir ülkedir. Modern sınıflar olarak burjuvazi ve işçi sınıfı toplumun genelinde karşı karşıya bulunmakta, toplumsal çatışmanın etrafında şekillendiği eksenin karşıt kutuplarını oluşturmaktadırlar. Feodal kalıntılar, siyasal özgürlük, bu kapsam içinde düşünülmesi gereken ulusal sorun, burjuva-demokratik gelişmenin henüz çözülemeyen sorunlarıdır. Nedir ki mevcut iktidarın sınıf niteliği ve toplumsal çatışmanın ana ekseni, bu sorunların çözüm şeklini de kendiliğinden belirginleştirmektedir. Tüm bu sorunların çözümünün önündeki engel, burjuva sınıf iktidarı ve onun gerisindeki uluslararası sermaye cephesidir. Çözüm yolu burjuvaziyi devirmek ve uluslararası sermaye cephesini yarmaktan geçmektedir. Bu ise objektif olarak Türkiye işçi sınıfının ve onun önderliği altında kentteki ve kırdaki emekçi müttefiklerinin başarabileceği bir iştir. Bu özellikleriyle proleter sosyalist nitelikte olan Türkiye devrimi, burjuva gelişmenin çözemediği, daha da önemlisi çözüm olanaklarını yitirdiği demokratik sorunları da kendi kapsamı içinde "geçerken" çözecektir.

Kürt sorunu, ulusal sorunun kendine özgü niteliği gereği kendi sınırları içinde demokratik bir nitelik taşır. Fakat bu hiç de çözümünün demokrasi sınırları içinde düşünülmesi gerektiği anlamına

gelmez. Yalnızca Türkiye devriminin bugünkü kendine özgü karakterinden ve Kürt sorununun kendi nesnel (demokratik) karakterine rağmen kendinden ileri bir devrim sürecinin bir bileşeni olarak belirlemesi olgusundan dolayı da değil. Fakat daha da önemli bir neden var: *"Burjuva toplum ulusal sorunun çözümünde tamamen iflas etmiştir." "Leninizm tanıtlamıştır ki, ve emperyalist savaşla Rus devrimi doğrulamıştır ki, ulusal sorun, ancak proletarya devrimi ile birlikte ve bu devrimin tabanına dayanılarak çözülebilir."* Burjuva toplumun ulusal sorunun çözümündeki iflası, bu açık gerçek, yalnızca Birinci Emperyalist Savaş sonrasının ve Ekim Devriminin ortaya çıkardığı tarihsel sonuçların o günün marksistlerince bir teorik genellemesi değildir. Sonraki bütün bir tarih bunu ayrıca ve açıklıkla kanıtlamaktadır. Günümüzün olayları ise buna sayısız yeni ve canlı kanıt oluşturmaktadır.

Bu nedenle, ulusal dava gütmeyen, fakat ulusal sorunun toplum yaşamı ve tarihsel gelişme içindeki anlam ve öneminin bilincinde olan komünistler, bu sorunu proletaryanın iktidar mücadelesi kapsamı içinde, burjuvazinin devrilmesi ve proleter devrimin zaferi perspektifi içinde ele alırlar. Sorunun tam ve gerçek çözümü ancak bu çerçevede olanaklıdır. Genel teorik ve tarihsel gerçekler kadar, Kürt sorunun bölgesel özellikleri ve bölge gerçekleri de bu çerçeveyi zorluyor. Yüzyılın şu sonunda hala Musul-Kerkük üzerinde tarihsel hak iddia edebilen, Güney Kürdistan üzerindeki emellerini gizlemeyen sömürgeci Türk burjuvazisi sınıf olarak devrilip tasfiye edilmeden, Kürt sorunun az çok tatmin edici bir çözümünü düşünmek gerçeklerden kopmak, hayal dünyasında yaşamak anlamına gelir.

Kendi mecrasında gelişen devrimci ulusal hareket, kendi öz gücüyle sorunu çözüm gündemine sokmuş bulunuyor. Ama çözüm gündemine girmek ile çözüme kavuşmak arasında her zaman önemli bir mesafe vardır. Onlarca yıldır kendisini çözüm gündemine sokmuş bulunan, fakat hala çözülemediği gibi, bugün trajik bir biçimde emperyalist politikaların etki alanı haline gelen Güney Kürdistan'daki hareketin deneyimi de bunu kanıtlar. Türkiye Kürdistan'ında sorunun kendi öz devrimci birikimiyle çözüm gündemine girmiş olması, onun kendi sınırları içinde bir çözümünün son derece güç olduğunu, asıl çözümün sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini de gitgide daha açık gösterecektir.

Elbette tüm bunlar proleter sınıf perspektifinden bakışın ve bu bakış çerçevesinde sorunun gerçek ve kalıcı bir çözümünü düşünmenin ve gözetmenin ifadesidir bizim için. Ve tüm bunlar, Kürt sorunun burjuvazi devrilmeden belli kısmi çözümleri olamayacağı anlamına gelmez. Bugünkü devrimci ulusal özgürlük mücadelesi önceden düşünülemeyecek bir dizi özel etkenin kesiştiği kendine özgü belli koşullarda, pekala zafer de kazanabilir. Pratik güçlükleri ne kadar büyük olursa olsun, soyut planda bu olasılık reddedilemez. Kürdistan'daki devrimci sürecin kendi yolunu açarak zafere ulaşacağı böyle bir durumda, onu sonuna kadar ve kararlılıkla desteklemek komünistlerin görevidir. Bu Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını içtenlikle savunmanın ve Kürt ulusunun devrimci iradesine saygının gereği olduğu kadar tartışmasız olarak proletaryanın da devrimci çıkarlarınadır. Sömürgeci köleliğin devrimci temeller üzerinde sona erdirilmesinden her halükarda devrimci proletarya hareketi kazançlı çıkacaktır. Öte yandan, bölgedeki statükonun oynak dengeleri içinde, emperyalizmin de rızası, hatta desteği ile yeni bir sınıflı Kürt devletinin kurulması da pekala mümkündür. Böyle bir durum proleter devrim sürecinin önemli bir devrimci dinamiğinin bir biçimde felç edilmesi anlamına gelse bile, biz bu tür bir ayrılmaya da karşı çıkmaz, olayların anlamını Kürt emekçi sınıflarına açıklamakla yetiniriz. Yeni bir sınıflı devlet olarak varolmak, ulusal kendi kaderini tayin hakkını kullanmanın en geri bir biçimi olsa bile, Kürtlerin de meşru bir hakkıdır. Buna karşı çıkmak, bugünkü statükoyu (devlet sınırlarını) savunmak anlamına gelir ki, bu duruma düşenleri sömürgeci burjuvazinin şoven destekçileri ve uşakları durumuna düşürür.

Bugün Kürdistan'da ulusal istemlerin ve hareketin taşıyıcısı olarak harekete geçmiş bulunan toplumsal güçlerin sınıf karakteri, Kürt sorununu Türkiye devrimine bağlayan bir başka nesnel temeldir. Hareket halinde olan ve en büyük kararlılıkla mücadele eden yoksul köylülük ve kent emekçileridir. Bunlar ise, sömürgeci Türk burjuvazisiyle yalnızca ulusal değil, uzlaşmaz sınıf çelişkileri de olan sınıf katmanlarıdır ve burjuvaziye karşı iktidar savaşımında Türkiye işçi sınıfının temel müttefikleridir. Sınıfsal istemlerini henüz net olarak ifade ediyor olmasalar bile, bu

emekçi kimliğin dinamizmi, onları kendi mülk sahiplerinden uzaklaştırmakta, Türkiye işçi sınıfına ve Türkiye'deki devrimci sınıfsal süreçlere yakınlaştırmaktadır ve zamanla daha çok yakınlaştıracaktır. Bugünkü hareketin bu emekçi tabanına dayalı olarak ve devrimci bir temel üzerinde gelişiyor olması, aynı şekilde, Kürt feodal-burjuva sınıflarının harekete düşmanlığı ile Kürt ara katmanlarının harekete ürkek ve temkinli yaklaşmalarının temel nedenidir. Sınıfsal çıkarlar Kürt feodal-burjuva sınıfları Türk burjuvazisinin kucağına itmiştir. Kürt orta burjuva katmanlarını reformist bir program temelinde aynı burjuvaziyle uzlaşmaya itiyor. Kürt yoksul köylülüğünün nesnelkonumu ise onu, bir başka güce, işçi sınıfına yakınlaştırıyor.

Türkiye işçi sınıfının organik bir parçası olan Kürt işçi sınıfı ise objektifkonumu açısından aynı anda ulusal ve sınıfsal olmak üzere ikili bir tarihsel görevle yüzyüze bulunmaktadır. Doğaldır ki sınıf bilinçli her Kürt işçisi, proleter sınıf görevlerini önplanda tutacak, ulusal sorundan kaynaklanan görevleri buna uygun ele alacaktır. Türkiye işçi sınıfı için siyasal özgürlük mücadelesinin sosyalizme bağlı ele alınması perspektifinin Kürt işçisi için özgül anlamı, ulusal kurtuluşu sosyal kurtuluşa bağlı olarak ele almakta ifade bulacaktır. Bunu yapamadığı ölçüde, ilişkiyi tersten kurmaya kalktığı ölçüde, öteki milliyetlerden sınıf kardeşlerinden kopmuş olacak, en iyi durumda Kürt küçük-burjuva devrimci demokrasisinin (milliyetçiliğinin) yedeğine düşecektir. Ulusal özlemleri ülküleştirmek, ulusal dava gütmek, bir proleter sınıf bireyi için kendi sınıf konumundan, sosyalizm ve enternasyonalizminden uzaklaşmak anlamı taşıyacaktır.

Tarihsel önemde bir siyasal başarının onurunu taşıyan PKK'nın ideolojik konumuna da buradan yaklaşmak gerekir. PKK kendini marksist-leninist olarak görmekte, sosyalizme bağlılığını bildirmekte, kendini Kürdistan işçi sınıfının politik öncüsü olarak tanımlamaktadır. Tartışmasız devrimci kimlik temeli üzerinde tüm bu iddialar içtenlikli olabilir ve öyledir. Ne var ki, modern sınıflaşmanın ve bu çerçevede sosyalizm sorununun gündeme girdiği ve işçi sınıfının bir bütün olduğu bir ülkede, ulusal özlemleri, istemleri ve hareketi eksen alan bir "dava" içinde kendini anlamlandırmayı tercih eden bir parti için bu iddialar nesnel bir içerikten yoksundur. PKK'nın Marksizm-Leninizmden etkilendiği, ondan ideolojik olarak yararlandığı, sosyalizme yakınlık duyduğu bir gerçektir. Bu PKK'nın dün yönelmek istediği, bugün ise dayandığı yoksul köylülük tabanıyla, bu toplumsal tabanın sosyalizme yakınlığı ile de sıkı sıkıya bağlantılıdır. Yine de PKK objektif konumuyla ve amaçlarıyla ele alındığında, ne marksist-leninisttir, ne de proleter öncü. Bu ikinci iddia özellikle dayanaktan yoksundur. Zira klasik bir tanımıyla söylersek, PKK sosyalizm ile milliyetçiliğin ideolojik etkilerini içiçe taşıyan Kürt devrimci aydınları ile Kürt yoksul köylülüğünün cisimleşmiş birliğidir. Öznel ve politik planda sosyalizme yakınlığına rağmen nesnel toplumsal zemini (yoksul köylülük) ve siyasal ekseni (ulusal hareket) ideolojik olarak sosyalizmini korumaktadır. PKK'nın siyasal başarısı onun marksist-leninist kimliğinin değil, Kürt ulusal devrimci birikimini en iyi değerlendiren ve en başarılı harekete geçiren yurtsever devrimci kimliğinin bir kanıtı sayılmalıdır. Milliyetçilik ve sosyalizm PKK'nın ideolojik tercihler bakımından içine sıkıştığı açmazın kutuplarıdır. PKK bir anlamda sosyalisttir, fakat onun sosyalizmi milliyetçi prizmadan kırılarak oluşan bir tür milliyetçi sosyalizmdir. Bu nedenledir ki, Iraklı bir Kürt köylüsüyle ya da Suriyeli bir Kürt küçükburjuvasıyla birleşmek bir Türk işçisiyle birleşmekten daha anlamlı olabilmektedir. "Dar sınıfsal bakış açısının terkedilmesi" gerektiğine ilişkin çağrı, genel "insanlık sorunları"na "dar sınıf bakış açısı"yla karşı karşıya getirilerek yapılan vurgu, ulusal kültüre tutkunluk, dine yaklaşım, tüm bunlar bir "ulusal dava" etrafında kendini ifade etmenin ve bir ulusal hareketin ideolojik-politik temsilcisi olabilme kaygısının yarattığı zorunlu sonuçlardır.

Komünistler PKK'nın yürüttüğü bütünüyle haklı, meşru ve devrimci savaşımı kararlılıkla desteklemeli, fakat onun ideolojik kimliği ve bu kimlik çerçevesinde temsil ettiği hareketin tarihsel sınırlılığı konusunda herhangi bir hayale kapılmamalı, bu hayallerin özellikle Kürt işçileri üzerindeki ideolojik etkisine karşı mücadele etmelidirler. Sosyalizm uygulamalarının bugün bir başarısızlık olarak ortada duran sonuçları ile sosyalizm bayrağı altında gelişen milli kurtuluş hareketlerinin tarihsel deneyimi, bu alanda özellikle bir hassasiyet gerektiriyor. Ulusal çıkarlar kaygısı, ulusal dar görüşlülük, milliyetçilik sos-

yalizm pratiğinin belli başlı zaaflarından biri olmuştur.

VIII

EKİM, Kürt ulusal sorununun ilkesel ve politik çerçevesi konusunda başından itibaren net bir tutum içinde oldu. Bu soruna ilişkin olarak, ideolojik ve ilkesel sınırların önemi ile somut politik tutumu, politik gerçeklerin ve gelişmelerin anlamını, bunların gerektirdiği tutum ve görevleri birbirine karıştırmak gibi bir zaafa düşmedi. Siyasal yaşama çıktığı andan itibaren, Kürt ulusunun meşru ulusal haklarını genel planda savunmak gibi artık son derece yetersiz hale gelmiş bir tutumla sınırlamadı kendini. Bu hakları gerçekten ve içtenlikle savunmanın, Kürdistan'da gelişen mücadeleninin somut anlamını ve önemini görmekten, bu çerçevede, PKK önderliğindeki devrimci ulusal harekete siyasal ve pratik bakımdan tam destek vermekten geçtiğini savundu ve kendi payına buna uygun davrandı. Devrimci ulusal hareketin henüz kitle gösterileri aşamasına ulaşmadığı ve gerisindeki kitle desteğinin tartışmalı göründüğü bir sırada, bu hareketi tereddütsüz olarak desteklemekle kalmadı, onu "Türkiye devriminin hayat damarlarından biri" olarak tanımladı:

"Bugün Kürdistan dağlarında gelişen gerilla savaşı Türkiye devriminin hayat damarlarından biridir. Burjuvazinin silahlı Kürt direnişini ezme çabası, Türkiye devriminin temel bir bileşenini yoketme çabasıdır. Bunu unutmak gaflettir. Gerilla hareketinin başarılı gelişmesi devrimimize güç katacak, burjuvaziye kuvvetli bir darbe olacaktır. Gerilla hareketinin güç kaybetmesi ya da ezilmesi ise yalnızca burjuvazi için bir kazanç, devrimimiz içinse önemli bir yenilgi olacaktır. Bugün Kürt sorunu bunca çıplaklığı ile Türkiye'nin ve dünyanın gündemine girmişse, bu, şüphesiz tarihsel birikimle birlikte, silahlı direniş sayesinde olmuştur."

O günden bugüne Kürt özgürlük mücadelesi muazzam bir mesafe katetti. Kırlarda süren gerilla hareketinden, kırlarda ve kentlerde büyük kalabalıkları kucaklayan bir halk hareketine genişledi. Bugün Küdistan'ın belli bölgelerinde kitleler tam bir politik kaynaşma içindedirler. Kürt halkı özgürlüğün yolunu açmak için büyük bir kararlılık sergiliyor, büyük acılara ve fedakarlıklara katlanıyor. Bu aşamada artık bu harekete dışarıdan verilen genel politik destek kendi başına çok anlamlı olmaktan çıkmıştır. EKİM bu gerçeği, daha ilk kitlesel Nevroz direnişlerinin patlak verdiği 1990 Mart'ının hemen ardından, *"Kürt Ulusal Hareketine Destek"* çağrısında dile getirmişti:

"İşçi sınıfına Kürt halkının haklı ve meşru davasını her yolla ve her vesileyle anlatmak, işçi sınıfı içinde Kürt ulusal özgürlük mücadelesini aktif olarak destekleyici bir politik tavır geliştirmek, bugün her zamankinden önemli, her zamankinden acildir...

"Kürdistan devrimi ve Kürt ulusal özgürlük mücadelesi karşısında hassasiyet, aynı zamanda Türkiye devriminin geleceğine ilişkin bir hassasiyet demektir. Türkiye devriminin geleceği Kürt halk kitlelerinin işçi sınıfına sunacakları destekle çok yakından bağlantılıdır. İşçi sınıfının burjuvaziyle yarınki iktidar hesaplaşmasında bu desteği arkasında görebilmesi, Kürt ulusal hakları konusunda içten ve kararlı tutumunu bugünden ve sürekli gösterebilmesi ölçüsünde olanaklı olabilecektir...

"Sosyalist işçi hareketiyle devrimci ulusal hareketin birliği de, her iki ulustan emekçilerin geleceğin birleşik sosyalist cumhuriyetinde eşit, kardeşçe ve gönüllülük temeline dayalı birliği de, bu içten ve kararlı tutumun ne ölçüde gösterilebildiğine bağlı olacaktır."

Bu, komünistlere, devrimci Kürt ulusal hareketine verilen desteğin, işçi sınıfı içinde, büyük kentlerin fabrikalarında ve proleter semtlerinde maddi bir güce, somut bir gerçekliğe dönüştürmeleri çağrısıydı. Bugün de en canalıcı pratik görev yine budur.

Bu görevin anlamı ve kapsamı aslında hiç de yalnızca Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşı devrimci sorumluluğun gereklerini yerine getirmekten ibaret değildir. Fakat bundan da öte, ulusal sorunun ele alınışına ve çözümüne ilişkin marksist politikaya bir gerçeklik kazandırabilmenin gereği ve temel bir koşuldur.. Bu politikaya ancak işçi sınıfı içinde, bu toplumsal taban üzerinde maddi bir gerçeklik kazandırılabilir.

Komünistlerin asıl zayıflığı tam da bu alanda belirmektedir. İşçi hareketiyle birleşmek alanındaki genel zayıflığın sonuçları ulusal soruna ilişkin politikada da yansımakta, genel planda doğru ve isabetli olan bu politika, maddi bir gerçekliğe dönüştürülemediği ölçüde havada ve etkisiz kalmaktadır. Oysa ezilen ulusun haklı müca-

delesine verilen destek, devrimci sınıfın pratik davranışlarında yankılandığı zaman gerçekten sorunu etkileyici bir politik anlam kazanabilir. Öte yandan, ancak bu yapılabildiği ölçüde, ulusal soruna ilişkin marksit programın öteki yönüne, yani tüm milliyetlerden işçi sınıfının devrimci sınıf mücadelesi ve örgüt birliğine güçlü bir zemin hazırlanmış olur. Bu yapılamadığı ölçüde ise, Kürt işçisi Türk sınıf kardeşlerine haklı bir güvensizliğe düşmekle kalmayacak, ulusal hareketin dar platformu üzerinde kendini ifade etme eğilimine, sonuçta milliyetçiliğe yönelecektir. Bu gerçek, devrimci ulusal harekete pratik bir politik destek ile Kürt ve Türk işçilerinin devrimci sınıf birliğini kurmak sorunu arasındaki kopmaz bağı gösteriyor.

Burada aksayanının, zayıf kalanın işçi sınıfı içinde ulusal soruna ilişkin politik faaliyet gibi özel bir sorun olmayıp, genel olarak sınıf hareketiyle birleşme, onu politik ve örgütsel yönden geliştirme görevi olduğu bir gerçektir. Komünistler sınıf hareketine yönelik genel görevlerini gerçekleştirmede başarı sağladıkları ölçüde, kuşkusuz ki ulusal soruna ilişkin politikalarına da somut bir gerçeklik kazandırabileceklerdir. Ama tam da bu noktada, işçi hareketinin politik gelişiminde Kürt sorununun oynayabileceği hiç de azımsanamayacak rolün altını çizmek gerekiyor. Tüm toplumun gündeminde olan, yoğun ilgiye konu bu sorunun anlamını işçi yığınlarına açıklamak ve bunu kendi sınıf konumlarına ve çıkarlarına uygun düşecek tutumun propagandasıyla birleştirmek son derece önemlidir. Politik olayların seyri, işçi sınıfı hareketiyle, Kürt özgürlük mücadelesinin politik çıkar ve kader birliğini daha kolay görülebilir hale getirmektedir. Bu zemin üzerinde işçilere gerçekleri açıklamak ve devrimci politik tutumu aşılamak daha da kolaydır.

İşçi hareketinin bugünkü politik geriliği ve burjuva bilincin genel etkisi, onu Kürt sorunu ve Kürt halkının devrimci özgürlük mücadelesi karşısında kayıtsız ve edilgen bir konumda tutuyor hala. Buna son vermek göreviyle yüzyüze olan komünistler, bugün için Kürt yoksul sınıflarına dayalı olarak ve devrimci bir çizgide gelişen ulusal hareketin gelecekteki seyrinin ne olacağı sorununun, önemli, hatta belki belirleyici ölçüde devrimci süreçlerin Türkiye'nin batısında nasıl seyredeceğine bağlı olduğunu hep gözönünde tutmak zorundadırlar. Eğer işçi hareketi güçlenemezse, politik bir mecraya giremezse, devrimci ulusal harekete dolaylı ve dolaysız yeterli desteği sunamazsa, böyle bir durumda, devrimci ulusal hareket ihtiyaç duyduğu kuvvetleri Kürt mülk sahibi sınıflarla uzlaşarak yaratmak zorunda kalabilecektir. Bunun ise ona nasıl bir akibet hazırlayacağını kestirmek çok güç olmasa gerek. Az çok yeterli bir desteğin sunulması durumunda ise, gelişme olumlu yönde olacak, daha ileri bir birliğin, giderek organik olarak birbirine eklemlenmiş bir mücadelenin yolu açılacaktır.

Son olarak; Komünistler ulusal soruna ilişkin görevlerini ve faaliyetlerini, kesinlikle Kürt ulusal sorunuyla sınırlamamalı, azınlık milliyetler üzerindeki her türlü milli baskıya karşı mücadele etmeli ve onların da demokratik haklarını savunmalıdırlar. Kıbrıs'taki Türk işgaline karşı mücadele etmeli, Kıbrıs'ın bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü savunmalı, işgalci Türk ordusunun çekilmesini talep etmelidirler. Türk burjuvazisinin yayılınacı emellerine ve "tarihsel hak" iddialarına, komşu devletlerle gerici sürtüşmelerinekarşı , komşu halklara, özellikle kardeş Yunan halkına karşı gerici şöven kampanyalara karşı mücadele etmeli, her vesileyle, bağnaz ve şöven Türk milliyetçiliğini teşhir etmelidirler.

Bu arada, Kürt sorunu sözkonusu olduğunda, Kürt ulusunun temel siyasal haklarını savunmakla yetinmemeli, özgürlük mücadelesinin ve sömürgeci politika ve uygulamaların seyrine bağlı olarak ortaya çıkan sorunların ve ihtiyaçların gereği olan somut şiarları ve istemleri de formüle etmeli, savunmalı, kitleler içinde yayılmalıdırlar. Bu aynı zamanda genel ilke ve politikaları pratikleştirmede gelişmelerin ortaya çıkardığı somut olanakları değerlendirebilmek demektir.

*

"Sınıf bilinçli proletarya, Kürtlere karşı enternasyonalist görevlerini şimdiden layıkıyla yerine getirirse ve yarının muzaffer sosyalist devrimi Kürtlerin özgürlüğünü gerçekleştirirse, bir ucu Avrupa'ya bir ucu Orta-Doğu'ya uzanan, özgür cumhuriyetlerin eşit ve gönüllü birliğini temsil eden büyük bir birleşik sosyalist cumhuriyetler birliği hiç de bir ütopya olmayacaktır..." (*Ekim*, Mart 1989)

Harekete müdahalenin yöntemleri

M. Güven

Türkiye sosyalist hareketi bugün iki acil sorunla karşı karşıya bulunuyor. Bunlardan biri dağınık bulunan marksist potansiyeli biraraya toplayarak, proletarya partisine dönüştürmek... Diğeri ise, pratik eylemler ve sınıf hareketinin örgütlenmesi sorunu. Sınıf hareketinin sürekli olarak genişleyerek geliştiği bu koşullarda, birinci sorunun çözümü her zamankinden daha fazla, ikinci soruna müdahale yeteneği ve etki gücüyle doğru orantılıdır. Teorik ve pratik-politik örgütlenme görevleri içiçe geçmiştir. Ve hatta proletarya partisinin kurulması çabasında pratik-politik yön giderek ağırlık ve aciliyet kazanmaktadır. Proleter devrimi hakkındaki temel görüşlerimiz geniş olarak işlenmemiş olsa da, ana özellikleriyle açıklığa kavuşturulmuştur.Asıl sorun bilinen bu görüşlerimizi ete kemiğe büründürerek politik pratik programı genişleterek derinleştirmek, müdahale yöntem ve araçları ile çeşitli konularda taktiklere sahip olmaktır. Bunun tersi durumlar, teoride kısırlaşmaya, kısırlaştıkça da teorik tekrarlamalara, kadroların işlevsizliğine, vb. yolaçar. Türkiye sol hareketinde bu tür olgular sık sık siyasal depresyonlara çıkışlık yapabilmiştir. Aynı olgular bugün de yaşanmaktadır. Tam da burada şu noktanın altını çizmek gerekiyor: Teorik alternatif olmanın yanısıra, politik-pratik alternatif olmak, devrimden kaçış için ileri sürülen bazı nedenlerin kamuflaja dönüştürülmesini geçersizleştirecektir. Olumlu çıkışları toparlayıcı olmanın yolu; bugün on kat daha fazla sınıf hareketi üstünde oluşturulacak hegemonyaya bağlanmıştır.

Bu demektir ki, sosyalist hareket faaliyetlerini esas olarak sınıf hareketine, bu hareketin sorunlarının çözümüne kaydırmalıdır. Bunu nasıl yapmalıyız? sorusuna verilecek yanıt hayati öneme sahiptir. Soruyu dar anlamıyla ele alırsak, EKİM olarak soruyu yanıtladığımız bir gerçek. Fakat soruyu dar anlamdan geniş anlama, dar alandan geniş alana taşırmak ve taşımak gerekiyor. (Güçleri dağıtmak anlamına kullanmıyorum. Tam tersine varolan güçleri toplamak ve yeniden mevzilendirmek anlamını da içeriyor.) Parti ve sosyalist faaliyet sorununu gücümüzü en verimli ve olabileceği en geniş boyutları içinde kullanmayı gerektirmektedir. Bunun içinde güçlere yakın olma ve onları tanıma zorunluluğu vardır. Böyle bir yakınlaşma ve tanıma sıkıntısı sosyalist harekette yaşanıyor dersek sorunu abartmış olmayız. Bu sıkıntının bir yönü, bugün, sınıf hareketine yetişememe gibi bir olguyla yüzyüze getiriyor bizi.

Sınıfın kitlesel hareketliliğine karşın, sosyalist ve devrimci hareketlerde, kadrolarda sınıf hareketinin sorunlarını çözümleyici olmak konusunda bir darlaşma yaşanıyor. Bu durumu tamamen güç sorununa bağlamak yanlış olacaktır. Görünen o ki, işler çoğu kere kendi seyri içinde gelişmeye bırakılıyor. Hareketi, hareket sürecini, bu süreci hızlandıran iç ve dış etmenleri irdeleyip bilince dönüştürmede, yayma ve müdahalede gösterilen gevşeklikler, bu gevşeklikleri besleyen kendiliğindencilik; sınıf hareketinin bugünkü düzeyi önünde ya secdeye inmeyle veya bu hareketliliği hafifsemeyle, burun kıvırmayla noktalanıyor.

Sınıfın zayıflığı, hareketin zaafları, sınıfın dayanışmasının hemen hemen hiç olmayışı üzerine, ya da tam bunun tersi içerikli teoriler üretiliyor. Kendiliğinden hareket veya aynı hareketin bir iç biçimi olan ekonomik hareket, adından da anlaşılacağı gibi zaaflı, güdük, durulaşmış, siyasal hedefleri olmayan harekettir. Sorun bir başına bu hareketliliği tartışmak olmamalıdır. Bence tartışılarak, sağlıklı, sağlam çözümlere ulaşabilmek için, hareketi, hareketi besleyen ortamın özelliklerini, devrimci hareketin/hareketlerin güç ve olanaklarını, bu güç ve olanaklarını sınıf hareketini yönlendirmede hangi ölçüde kullanıp kullanamadığını; yalnız teoride değil, politik-pratik olarak da sınıf hareketiyle yakınlık veya uzaklık derecesini sonuçlandırmak; ve çıkan sonuçlara göre politikalar üretmek gerekiyor.

Bir ikincisi bazı şeyleri önceden söylemek ve yapmak gerekiyor. Fırtınanın kopacağı alanları ve zamanları önceden saptamak, günümüz Türkiye koşullarında kahin olmayı gerektirmiyor. Şu bir gerçek ki, işçi sınıfı hareketi tüm pasif görünümüne rağmen, pratik eylemlilikte devrimci hareketlerden önde gidiyor. Başka bir deyişle; sınıf hareketinin (çok dar bir kesimi hariç) pasif düzeyde sürmesi, devrimci hareketle ilişkilerinin zayıflığından ileri gelmektedir. Kendiliğinden hare-

ket, işçi sınıfının kendisi için siyasal iktidar hedefine çıkışlar yapabildiği bir hareket değildir. Kendiliğinden hareket, kendiliğinden hareket biçiminde sürerek kaldığı sürece, hareket öncünün denetiminde ileriye doğru biçimlenmediği sürece, kendi içinde bunalır da. Her bunalımın olumlu çıkışlara ebelik etmediği ve etmeyeceği de yüzlerce pratikle kanıtlanmıştır. Öyleyse, bir an bile gecikmeden, faaliyeti oldukça zenginleştirilmiş bir biçimde sınıf içinde ve öncü işçilerin üstünde yoğunlaştırmalı. Ki bu başarıldığı oranda, pasif örtüler parçalanacak, "barışçıllık" aşınacak, aşılacaktır. Türkiye koşullarında yeni 15-16 Haziran'ların, hem de anlam ve genişlik açısından, 1970 15-16 Haziranından çok ileri boyutlarda yaşanması pekala mümkündür. Kazan bu yönden körüklenen bir ateşin üstünde duruyor.

Sınıf hareketinin bugünkü düzeyine iki farklı uç noktadan yaklaşanlar, sonuç olarak sağcı özlerini örtmeye çabalayanlardır. Birincisi hareketi küçümserken, ikincisi hareketi abartıyor. Bu iki eğilime kısmen de olsa sosyalist kadrolarda da rastlamak mümkün. İki ayrı uç nokta için, özü itibariyle bir sorun teşkil etmeyen, tersine özlerini onaylatmaya yarayan bu durum; sosyalist kadrolar için acilen tedavi edilmesi gerekli bir zaaf oluyor. İkincisi de kendiliğinden hareket yeterli görülerek, hareketle yanyana yürünerek, kendiliğinden hareketle öncünün misyonu eşitlenerek, böylece öncü kendiliğindenlik derekesine düşürülerek, görevler yerine getirilmezken; birincide hareket küçümsendiği için görevler yerine getirilmiyor. Sınıf hareketine karşı ileri sürülen çeşitli mazeretler buna örnektir.

Yaygın sınıf hareketine, derli-toplu akılcı müdahaleler olmadan, kendiliğinden dar bir düzlemde seyreden hareketi, bilinçli, geniş bir düzleme taşımak giderek zorlaşacaktır. Bu zorlaşma, içinde, kendiliğinden hareketin bunalımını değil, aynı zamanda sosyalistlerin bunalımını barındıran özelliğe sahip bir zorlaşmadır da. Bunalımı yaşamamanın bir yönünde, dün - bugün - gelecek duruyor. Bugün, dünü yaşamamak için, dünü bugünün bilinciyle ve bugünle birlikte ele alarak, geleceğin yolunu açmak şart. Bunu nasıl ve hangi araçlarla yapabiliriz? Konunun az da olsa kayacağını bile bile, araçlar sorununu tam da burada öne çıkartmak gerekiyor.

Bir şeyin altını yine çizmek gerekiyor. O da şu: 1900'lerin ilk çeyreğinde değil, son on yılı içinde yaşıyoruz. Ama, henüz Rus bolşeviklerinin o koşullarda kullandığı araçları kullanmıyoruz, kullanamıyoruz. Oysa daha çok kullanmak zorundayız. Kitle iletişim (ki bir anlamda kitle denetim araçlarıdır da) araçlarının olabildiğince güçlü-yaygın olduğu bir dünyada, sömürücü egemen burjuvazinin bu araçları proletarya ve ezilen emekçi katmanlara karşı, çok yönlü, etkin bir tahakküm için fütursuzca kullandığı bir dünyada; sınıfı bu etki ve tahakkümün dışına çıkartmak, kendi tarihsel misyonunu gerçekleştirmesi için toparlamak ve bu yönde harekete geçirmek için çabaları ve araçları, yüz kat-bin kat daha fazla artırmak ve zenginleştirmek gerekmekte. Merkezi yayın organı hiç şüphesizki bütün bunların en üst biçimi, toplanıp dağıtıldığı noktasıdır. Böyle olduğu içindir ki, merkezi yayın organının işlevini, etkisini güçlendirmek, daha geniş bir öncü kitle tarafından aranırlığını sağlayacak olan uzantı araçları kullanmak gerekiyor. Komünist faaliyet, merkezi yayının dağıtılmasıyla sınırlanırsa, bir anlamda bu merkezi yayının daha geniş bir kitleye ulaşmasını sınırlamak anlamına da gelmiş olur.

Komünist faaliyetin hedef kitlesi proletarya, araçları ise örgütlü olarak örgütlemek için yürütülen sözlü-yazılı propaganda ve ajitasyondur.

Sözlü propaganda ve ajitasyon çoğu kere seçilmiş özel hedefleri kapsar. Yazılı propaganda ve ajitasyon ise, seçilmiş özel hedefler dahil olmak üzere çok daha geniş kitleyi kapsar. Birincinin uygulanabilirliği yer, zaman ve açık hedef durumuna bağlı; ve örgüt gözüyle bu alanda özel olarak uzmanlaşmış kadroların gücüyle çoğu kere orantılıdır. İkincinin yaygın kullanılırlığı ise, güç sorunu olmasına rağmen kullanımı çok büyük güç ve uzmanlık olmadan da yürütülebilir. Güçleri sınamak, büyütmek ve uzmanlaştırmak için gereklidir de. Her iki araçta komünist faaliyetin olmazsa olmazlarındandır. Önemli olan bu araçları yerinde ve zamanında kullanmaktır. Yine her iki durumda da kullanılacak malzemelerin seçimi ve dil sorunu önemlidir.

Hedeflenen kitlenin verilmek istenen mesajı alması değil, aynı zamanda aldığı bu mesajı başkalarına aktarması için kendini mecbur görmesi de gerekiyor. Merkezi yayının bugün için ulaştığı insan gücünü hesaba katarsak, böyle bir mecburiyeti geniş kesimler içinde doğurmanın olanaksızlığı açıktır. Oysa hareketlilik geniş kesimleri içine almış bulunuyor. Devletin saldırıları geniş kesimleri, yalnız toplu pazarlıkları süren işçileri değil; bir bütün olarak sınıfı hedefliyor.

Olaylar hızlı ve onlarcası bir kaç gün içinde olup bitiyor. Bu hızlılığı sözlü olarak günü gününe karşılamak şimdilik mümkün görünmüyor. Bildirilerle karşılamak ise hem teknik olarak, hem olayların çokluğu dolayısıyla içerik bakımından zorlaştığı gibi, yapılsa bile doyurucu olmaya yetmiyor ve devede kulak kalıyor. Açıktır ki, bu işi en iyi broşürlerle veya gazetede yayınlanan bazı yazıları broşür haline getirerek yapabiliriz. Broşürlerde bir çok sorunu ikna edici bir tarzda işleyebildiğimiz gibi, yönlendirici de olabiliriz.

Türkiye açısından da toplumsal değişimi gerçekleştirecek en etkin gücün (yalnız teorik olarak değil, pratik olarak da) proletarya olduğu herkesçe "kabul!" edilmektedir artık. Kendilerine halk devrimini hedef olarak seçenler, teorilerine "ters" düşmek pahasına da olsa, çalışmalarını ve "görüşlerini" proletarya zeminine dayandırmaya başlamış bulunuyorlar. Onların proletaryayı bu "kabullenişleri", komünistlerin teorik ve pratik çabalarından çok, sınıf hareketinin, özellikle de Zonguldak madenci eyleminin baskısından ve gücünden kaynaklanmaktadır. Böyle bir baskı zoruyla, proleter devrim anlayışından uzak, proletaryaya yöneliş, proletaryaya yakınlaşmak değil, proletaryayı kendilerine yakınlaştırmak için bir yöneliştir. Dolayısıyla, doğasında varolan hastalıkları kendiyle birlikte taşıyor ve bulaştırıyor. Zonguldak'ta 1 Mayıs'ın sabote edilmesi, küçük-burjuva grup çıkarlarının, o iflah olmaz illetin, sınıfın çıkarlarından öne geçmesi yüzündendir.

Sınıf hareketinin baskısı, emekçi katmanlar üstündeki olumlu etkisi, öte yandan da devleti de, sınıfa karşı "yeni" savaş yöntemleri geliştirme arayışına itmiştir."Gizli düşman" işçiler, Zonguldak eylemiyle birlikte açık düşman ilan edilmiştir. Devletin sınıfa karşı yaygınlaştırmak istediği bu savaşın bir yönünde hareketi doğum anında "boğmanın" kolaylığı duruyor. Toplumsal muhalefetin birleştirici odağı haline gelen işçi sınıfına karşı devlet ve devletin başı cihat emri vermiştir. Bir yandan kapitalist sınıf tarafından ezilen emekçi katmanlarla proletaryayı karşı karşıya getirmeye, böylece proletaryayı yıldırmaya, mevcut statükoya boyun eğdirmeye çalışırken, bir yandan da, yine aynı amacı gerçekleştirmek için, resmi-yarı-resmi ve gizli faşist-şeriatçı örgütlere açıktan saldırı emri veriliyor. İşçi sınıfına, emekçilere, gençlere, Kürtlere karşı uygulanan her türlü devlet terörünün dozajı şiddetlendiriliyor. TC'nin içine düştüğü ölümcül açmazın ifadesi olan ve giderek yaygınlaştırılmak istenen bu hain ve alçakça faaliyetleri, faaliyetlerin hedefi olanlara bütün yönleriyle birlikte açıklamalıyız. Mevcut olguları, sınıfın kendisi için örgütlenmesinde, ek ve etkin katkıya dönüştürmeliyiz. Devletin ve devletin başının işçi sınıfına karşı geliştirdiği çok yönlü saldırıya karşı sınıfı savaşmaya çağırmalıyız. İşçi sınıfı karşı karşıya getirilmek istendiği emekçi katmanları kazanmaya yönlendirilmelidir. Yalnız kalmak istemiyorsa, kölece yaşamak istemiyorsa, sınıf böyle bir çabaya girişmek zorundadır.

Bugün böyle bir perspektifle hareket etmek daha yukardan başlamak anlamına gelir. Normal zamanlarda adım adım çıkılan basamaklardan üçbeşini bir sıçramada çıkmak demektir. Devrim ülkesi olmanın avantajlarıdır bunlar. Bu avantajlar bildiri sınırlarına sığmayacak büyüklükte ve mükemmel malzemelerdir. Avantajların planlı ve merkezi* olarak kullanılması hem yerel faaliyetin ufkunu genişletir, yolunu açar, hem de sınıfın öncü kesiminin sınıf üstünde yönlendirici etkinliğini artırarak, sınıf içindeki öncülere yaklaştırır. Bu tür faaliyetlerin en önemli özelliğinden biri, sıradan işçiyle öncü işçi arasındaki bağları güçlendirmesidir. Devrimin kitlesini devrime taşıyan köprüler demek de mümkündür.

Denebilir ki, bu "basit" gerçekleri herkes biliyor. Ve en önemlisi, pratik faaliyet içindeki kadrolar da bu durumları biliyor. (Kadroların bu "basit" gerçekleri dönüştürmenin bir aracı haline gerektiği kadar getirip-getiremediğini tartışmalı hale getirmek istiyorum. Bir pratikçi olarak gördüklerim, yaşadıklarım konunun üstünde durulması gereğine götürüyor beni.) Yeteneklerin sloganların, ezberlenmiş sözlerin dizimi düzeyinde algılandığı bir durumla karşı karşıya kalan bir yığın sosyalistin veya işçi önderinin, sınıfın kendilerini anlamadığı yollu şikayetleri de bunun

---

* Planlı ve merkezi olarak böyle bir çalışmaya girişmek, yerel faaliyet içinde yer alan yoldaşların bu çalışmaya katılmaması anlamına değildir. Tersine yerel çalışma içinde olan yoldaşlar, bu tür broşür çalışmalarına mutlak katılmalıdır. "Planlı ve merkezi" derken ortaya çıkan çalışmaların niteliğinin, verimliliğinin ve ikna gücünün güçlü olmasını kastediyorum. Bir anlamda yerel çalışma içinde bulunan yoldaşlara (başta kendimiz olmak üzere) yöneltilmiş bir eleştiridir de.

böyle olduğunu açıklıyor. Devrim yapmak isteyenler, hele hele Türkiye gibi bir devrim ülkesinde devrim yapmak isteyen sosyalistler, sınıf bilinçli işçiler, üstünde bulundukları devrim toprağının ürünleri ve bu ürünleri kotaracak araçları (bolca bulunan araçları) tanımak ve kullanmak zorundalar. Sloganlaşmak, bolluk içinde kıtlık çekmektir. Bunun da belli başlı sebebi araştırıcılıktaki tembelliktir, devrimci faaliyeti tekdüzeleştirmektir.) Nasıl ki bakmanın görmek olmadığı durumlar varsa; duymamn, bilmenin anlamak olmadığı durumlar da vardır. Her bakan göremez. Konuşulanları tümce tümce bilmekle, tümcelerin gerçek içeriğini anlamak aynı şey değildir. Herhangi bir toplumsal olayın, düşüncenin kendi kendini taşıması, çoğu kez kendiliğindencilik sınırını aşmaz. Ve hatta taşıdığı /ulaştığı yerleri de kendine benzetir. Bir ikincisi, tersine yol açacak tarzda taşıması olasılık dışı değildir.

Önemsiz gibi görünen bazı "basit" gerçekler, önemli, güçlü ve kalıcı çıkışlara başlangıçlık edebilir. Onlarca yıllık çalışmalarla başarılamayanlar, bazı "basit" olgular iyi değerlendirildiğinde, zamanında ve yerinde iyi kullanıldığında bir kaç yıl gibi kısa bir zamanda başarılır. Sınıf hareketinin bugünkü düzeyini ileriye çekmek, kendi bağımsız öz örgütünü yaratmasını hızlandırmak için TC gibi bir nedene sahibiz. Özal'ın son aylarda sınıfa karşı yürüttüğü saldırı kampanyasından önemli ve anlamlı sonuçlar çıkararak, bu sonuçları sınıfın bağımsızlaştırılmasında kullanmak, işimizi kolaylaştıracaktır. Devlet cephesinde ve sınıf cephesindeki son gelişmeler; devlet ve çeşitli emekçi katmanlar arasındaki durum; sınıf ve çeşitli emekçi katmanlar arasındaki durum tek tek, ama birbirleriyle ilişkileri içinde somutlaştırılarak, bilince çıkarıldığında, nelerin nasıl yapılması gerektiği gösterildiğinde, proletaryanın elinde toplumsal bir kuvvete, öldürücü bir silaha dönüşecektir. Dönüştüğü ölçüde de, siyasal ara akımların varlık nedeni ve/veya ayrılık nedenleri ortadan kalkacaktır.

Devlet terörü ve devrimci kitle mücadelesi

Veli Geleş 17 yaşında lise öğrencisi. Bir akşam çıkmaz sokakta polisler tarafından kurşuna diziliyor. Nilgün, o da 15 yaşında. Saat 23.00 sıralarında kimliksiz dolaştı diye alıkonuluyor, ıssız bir tepede tek kurşunla katlediliyor. Nilgün'ü vuran astsubayın gerekçesi "şaka yaptım, kazayla oldu". Birtan Altunbaş, İmran Aydın faşist cellatların elinde direnişi türküleştiriyorlar. Sonra birine açlık grevi sonucu, diğerine "kaçarken düşüp öldü" diyorlar. Ankara'da gözaltına alınan İrfan Başbuğa ile Şişli-Osmanbey'de hurdacılık yapan Alaattin Kürekçi'den, ilki Anafartalar karakolunda, diğeri ise kaldırıldığı Şişli-Eftal Hastanesinde hayatını kaybediyor. İrfan Başbuğa'nın ölümüyle ilgili açılan soruşturmada iki polis hakkında "görev ihmali" nedeniyle dava açılıyor. Yusuf Erişti'den bir haber yok. Gözaltına almıyor, katlediliyor ve cesedi kayıplara karışıyor. Hatice Dilek Arslan ve İsmail Oral evlerinde hunharca kurşunlanıyorlar. Sonra hazırlanan senaryoda ise örgüt evinde silahlı çatışmada öldüler deniliyor. Murtaza Kaya bildiri dağıttığı gerekçesiyle sokakta kurşun yağmuruna tutuluyor. Saldırılar, katliamlar Kürdistan'da daha da şiddetli ve pervasızca sürdürülüyor. Başta özel tim olmak üzere kolluk güçleri halkın üzerine rastgele ateş açıyorlar. Onlarca Kürt yurtseveri çoluk-çocuk gençyaşlı demeden katlediliyor...

Anti-terör yasasının getirdiği ek olanaklarla devlet terörünün dozajı giderek tırmandırılıyor. İşçi sınıfı ve emekçi halkımızın en yiğit evlatları infaz timleri tarafından sorgusuz sualsiz katlediliyorlar. Son üç ayda Ankara, İstanbul ve Kürdistan başta olmak üzere onlarca komünist, devrimci, yurtsever katledildi. Faşist terör, Hitler Almanya'sı, Mussolini İtalya'sı, Franko İspanya'sını vb. aratmıyor. Tersine onların deney ve tecrübeleriyle terör daha ince, daha sinsice uygulanıyor. Bir yandan komünist, devrimci avına çıkılırken, Kürdistan'da kitle kıyımları planlanıp uygulanırken, diğer yandan sahte demokrasi gösterileriyle kitlelerin gözleri boyanıyor.

Bütün bu durumlar gözönüne alındığında devlet terörü ve bunun dolaysız sonuçlarına (anti-terör yasası, tecil yasası vb.) karşı devrimci tutum

(Devamı s.36'da)

Devrimci hareket ve işçi hareketi

T. Göker

Yükselen işçi hareketi, burjuvazinin işçi hareketine ve devrimci harekete yönelik son dönemdeki saldırıları, devrimci hareketin durumunu bazı yanlarıyla yeniden değerlendirmeyi zorunlu kılıyor.

Karşı-devrim son dönemlerde bir yandan solun bir kesimini ehlileştirerek bütünüyle düzen sınırları içine çekmeye çalışırken, diğer yandan da terörü yaygınlaştırarak zaten güçsüzlüğün sancısını çeken devrimci hareketi tecrit etmeye, ezmeye çalışıyor.

Devrimci Kürt ulusal hareketini bir yana bırakırsak, devrimci hareket, 12 Eylül'ün üzerinden on yıldan fazla bir zaman geçmesine rağmen bir türlü toparlanamadı, 12 Eylül öncesi politik etkinliğe ve aktiviteye kavuşamadı. Daha da önemlisi, devrimci hareket güçsüzlüğünün nedenlerini ve çıkış yolunu anlamaktan henüz uzaktır. Bu durumun kendisi güçsüzlüğü ve mevcut bunalımı daha da ağırlaştırıcı bir rol oynuyor.

Devrimin nesnel güçleri ile öznel güçleri arasındaki uyumsuzluk, hiçbir dönemde bugünkü kadar kendini çarpıcı bir şekilde ortaya koymadı.

Bu durumun kendisi devrimci hareketle işçi hareketinin durumunu beraber ele almayı gerektiriyor. Çünkü devrimin nesnel güçleri ile öznel güçleri arasındaki uyumsuzluk, bugünün koşullarında asıl olarak, devrimci hareketin güçsüzlüğü ile işçi hareketinin gücü arasındaki uyumsuzluk olarak ortaya çıkıyor.

İşçi hareketinin kendiliğinden bir süreçte oluşan devrimci gücünü bilinçli, bağımsız politik hedefler doğrultusunda harekete geçirmek de, devrimci hareketin güçsüzlüğünü aşmak da, devrimci hareketin durumunu doğru değerlendirmekten geçiyor.

Devrimci hareket kendi konumunu doğru anlama ve çözümsüzlüğünü aşmada yeteneksizlik sergilemekle kalmamakta işçi hareketinin konumunu da doğru değerlendirememektedir.

İşçi sınıfı hareketinin kendiliğinden bir hareket olarak geliştiği, asıl olarak ekonomik-sendikal bir çerçeveyi aşamadığı, devrimci hareketle işçi hareketinin ayrı yollardan yürümeye devam ettiği, devrimci harekette genelde paylaşılan bir görüştür. Ne var ki, devrimci hareketin bu durumun nedenleri ve durumun aşılması için ne yapılması gerektiği konusunda sağlam bir kavrayışa ulaştığı söylenemez. Bu bakımdan devrimci gruplar en iyi durumda ancak iyi bir gözlemci olabiliyorlar.

Son bir kaç yıl, işçi sınıfı tarihinde en kitlesel eylemliliklere sahne oluyor. 12 Eylül öncesine göre işçi sınıfı çok daha kötü koşullara rağmen, yaygın grev eylemlerine ve yasadışı direnişlere başvuruyor. Bu işçi sınıfı hareketinin potansiyel gücünün bir dışa vurumudur.

İşçi sınıfının yaygın eylemliliğine rağmen, işçi sınıfı hareketinin politikleşme düzeyi geridir. Özellikle işçi sınıfı henüz dar anlamda kendini ve toplumu ilgilendiren politik sorunlarda tavır koyamamakta ve edilgen bir tutum sergilemektedir. Örneğin 3 Ocak eylemi, işçi sınıfının kitlesel tepkilerini dile getirmek için iyi bir fırsatken, bu fırsattan yararlanılamadı, sadece işe gitmemek gibi pasif bir tavır sergilendi; burjuvazi savaşı bahane ederek yüzbinden fazla işçinin grevine son verdi, yarım milyona yakın işçi işten atıldı; fakat Zonguldak işçileri bir yana bırakılırsa, işçi sınıfı savaş hazırlıklarına ve savaşın kendini ilgilendiren sonuçlarına aktif ve kitlesel bir tepki gösteremedi. Zonguldak işçileri haftalarca meydanları doldurarak eylemler ortaya koyarken, Ankara'ya yürüme gibi ender bir direniş örneği sergilerken, diğer bölgelerdeki sınıf kardeşlerinden aktif ve kitlesel bir destek görmedi. En son 1 Mayıs, işçi sınıfının güncel ve temel taleplerini haykırmak için iyi bir fırsatken, işçi sınıfı eylemliliğinin düzeyi dikkate alındığında beklenen bir direniş düzeyi sergilenemedi vb.

Bütün bu olaylar genel olarak işçi hareketinin geriliğine kanıt olarak gösteriliyor. İşçi hareketinde görece bir gerilik gerçek olsa da, asıl önemli olan bu gerilikten ne sonuç çıkarıldığı ve çıkarılacağıdır.

Gerçekten de, işçi sınıfını kapitalist düzenin temellerine karşı politik savaşıma yönlendirmek bakımından işçi hareketinin düzeyi geridir. Bu aynı zamanda işçi sınıfının tarihsel misyonunu anlama bakımından da bir geriliği ortaya koyuyor.

İşçi sınıfı hareketinin politik sorunlarda duyarlılık kazanması, bunları eylemleriyle ortaya

koyması, tarihsel misyonuna uygun davranması, devrimci öncünün sınıf hareketi karşısındaki konumundan ayrı olarak ele alınamaz. Soruna marksist-leninist açıdan baktığımızda sınıf hareketi öncünün yardımı ve önderliği olmadan kendiliğindenlik sınırları içinde bu düzeye ulaşamaz.

İşçi sınıfı hareketinin bugünkü düzeyi, politik duyarlılığı bir devrimde öncü rolü oynayabilmesi, sermayenin saldırılarına karşı doğrudan bir savaşım geliştirmesi için geri olsa da, sınıfın devrimin önder ve temel gücü olduğunu anlamak ve öncü politik örgütlenmesinin yaratılması için sınıf hareketinin düzeyi geri değil, ileridir. Sosyalist öncü bunu bilince çıkarır ve ona uygun bir teorik ve pratik bir etkinlikle harekete müdahale ederse, sınıf hareketi hızla kapitalizmin temellerine yönelik savaşımı geliştirme düzeyine ulaşacaktır.

İşçi sınıfı, burjuva politik güçlerin kendi çıkarlarının savunucusu olmadığını anlayacak, burjuvazinin sınıf hareketini düzen sınırları içinde tutmasının en temel aracı olan sendikal bürokrasinin kendi çıkarlarını savunmadığını görecek düzeyde politik bakımdan gelişmiştir. Bunu yaygın grev ve direniş eylemleriyle de ortaya koymaktadır.

Öte yandan işçi sınıfı hareketini kendini devrimci bir alternatife yöneltecek kadar yaygın bir öncü kuşak da ortaya çıkarmıştır. Bu bakımdan da bir gerilikten sözedilemez.

Fakat işçi sınıfı birleşik bir eylem geliştirecek düzeyde bir örgütlülükten, özellikle politik örgütlülükten yoksundur. İşçi sınıfı yerel düzeyde ileri bir savaşım düzeyi ortaya koyarken bunu birleşik bir eyleme dönüştürememektedir. Ama bunun asıl sorumlusu sınıfın kendisi değil, sınıf adına sosyalist öncülük iddiasında olan güçsüz ve bölünmüş devrimci harekettir. İşçi sınıfı yaygın bir önderlik arayışını ortaya koyacak düzeyde politik olarak gelişmiştir. Ama bu arayışa yanıt verecek bir güç görememektedir. Bu arayışına yanıt bulamaması işçi sınıfını kendi gücüne güvensizliğe, daha ileri eylem koymada edilgenliğe sürüklüyor.

Mevcut geriliğin asıl sorumlusu işçi sınıfı olmadığı ölçüde, ona gerilik atfeden, onun adına hareket eden güçler, sadece kendi geriliğini gizlemiş oluyor.

Devrimci hareket bir bilinç sıçraması gerçekleştirmek zorunda. Bu bilinç sıçraması özellikle kendi zayıflığının ve işçi hareketinin geriliğinin nedenlerini anlama alanında gerçekleştirmek durumundadır. Kendi gerçekliği konusunda nesnel sonuçlara ulaşmayan devrimci hareketin işçi hareketinin durumunu doğru bir şekilde anlaması düşünülemez.

Önemi, anlamı yeterince anlaşılmış olmasa da genelde paylaşılan bir görüş vardır: İşçi sınıfı hareketi devrimci önderlikten yoksundur. Böyle bir önderliğin yaratılması için teoride ve pratikte ciddi bir şey yapmayanların, işçi hareketinin geriliği üstüne edebiyat yapması, bunu yapanların acınacak durumda olduğunu ortaya koyar. Hiç kimse Marksizm-Leninizm ve sosyalizm adına kendi geriliğini ve yeteneksizliğini sınıfa maledemez.

Bugün kendiliğinden harekete övgüler yapanların da, onu küçümseyenlerin de ortak özelliği, işçi sınıfı hareketini dahaileri bir düzeye çıkarmak için fazla bir şey yapmıyor olmasıdır. İşçi sınıfı hareketinin temel sorunu ne ekonomik sendikal sınırları aşamaması, ne de politik duyarsızlığıdır. Temel sorun devrimci bir önderlikten yoksunluktur ve bunun giderilmesi işçi sınıfı hareketinin kendiliğinden başaracağı bir şey değildir. Adına layık bir önderlik yaratıldığında, kimsenin kuşkusu olmasın en azından işçi sınıfının önemli bir kesimi böyle bir önderlik altında her şeyi yapmaya hazırdır.

İşçi sınıfı, bugün bir dizi temel sorunda tavır koyma isteği ile, bunu eyleme dönüştürememenin sancısını çekiyor. Eyleme geçtiğinde yalnız kalmaktan, işten atılarak aç kalmaktan, devlet terörü ile ezilmekten çekiniyor. Bu ise önemli politik gelişmeler karşısında tavırsız kalmaya, sadece genel meşruluk sınırları (yasal değil!) içinde ekonomik-sendikal eyleme dikkatini yoğunlaştırmaya neden oluyor. Sınıfın önemli politik sorunlarda tepki göstermedeki zayıflığını görmeli, politikalarımızı belirlemede dikkate almalıyız; ancak nedenlerini doğru anlamalı, sonuçta işin büyük ölçüde bizim omuzumuzda olduğunu da kavramalıyız.

Kuşkusuz, işçi sınıfı kendiliğinden de olsa, uygun koşullarda eylemsel bir patlamayı gerçekleştirebilir. Ama, tarihsel deneyimlere baktığımızda görülen şudur ki, böyle patlamaların kendisi bile, temel politik taleplerle değil, işçi sınıfının güncel sorunları zemininde gerçekleşmektedir. Böyle bir patlama ortaya çıktıktan sonra, hareket ya politik taleplerle genişleyecek, ya da aldatılarak veya terörle ezilecektir. Bu olasılığın kendisi bile, bu tür durumlara hazırlıksız yakalanmamak için, yine dönüp dolaşıp devrimci hareketin kendisine

bakması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye gibi çelişkilerin gergin olduğu, burjuvazinin manevra alanının sınırlı olduğu ülkelerde dikkat çekilmesi gereken önemli bir sorun da, politik taleplerle gündeme gelecek kitlesel patlamaların hızla barışçıl bir eylemden çıkarak bir iç savaşa dönüşme olasılığının güçlü olmasıdır. Bir çoklarının sandığının aksine, işçi sınıfının önemli bir kesimi, en azından öncü kuşak bu gerçeği hissediyor, ama örgütsüzlük ve önderlik yoksunluğu koşullarında bunun sonuçlarından çekiniyor. Bu durumun kendisi de, politik sorunlarda sınıfın devrimci bir tutum almasını olumsuz yönde etkiliyor.

Mevcut önderlik boşluğu koşullarında, işçi sınıfının kendi öz güçlerine dayanarak bu boşluğu doldurma girişimleri ise (işyeri, grev ve sendikal muhalefet komiteleri, çeşitli amaçlarla örgütlenen geniş işçi toplantıları vb.), yine geneli kucaklayan bir örgütlenme ve önderlik yoksunluğu koşullarında kalıcı ve yeterince işlevsel olamamaktadır.

Öte yandan, devrimci bir önderlikten yoksunluk işçi sınıfını sahte alternatiflerin baskısına açık hale getiriyor. Sosyalist hareket mevcut konumuyla işçi sınıfı için politik seçenek olmaktan uzaktır. Devrimci bir önderliğin yaratılmasının gecikmesi durumunda, işçi sınıfının sahte seçenekler arasında sıkışıp kalması, demoralize olması, bu zemin üzerinde burjuva muhalefetin işçi hareketi üzerinde yeniden etkinlik sağlaması olasılığı ciddi bir tehlike olarak gündemdedir.

Bütün bunlar, güçlü bir devrimci potansiyelin varolduğu, işçi hareketinin yaygın bir öncü kuşağı yarattığı koşullarda, devrimci bir önderliğin yaratılamamasının asıl nedeni işçi hareketinin geriliği, yeterince politikleşmemesi değil, devrimci hareketin kendi geriliği ve yeteneksizliği nedeniyle mevcut olanakları kullanamamasıdır. Bu ise asıl dikkatin devrimci hareketin kendisine yöneltilmesini zorunlu kılıyor.

Türkiye devrimci hareketinin bölünmüşlüğü genelde kabul edilen bir olgudur. Devrimci hareket sadece bölünmüş değil, politik olarak güçsüz ve şekilsiz durumda.

Şekilsizlik, teorik ve politik sorunlarda bunalım ve dayanılan toplumsal zeminin istikrarsızlığında kendini ortaya koyuyor. Devrimci gruplar içinde bunun iki istisnası, bağımsız bir sınıf politikasını yaşama geçirmek gibi bugün özel bir sorunu olmayan, devrimci ulusal hareketin savunucusu PKK ve devrimci demokrasinin radikal savunuculuğunu yapan Dev-Sol'dur.

Devrimci hareketin ideolojik bunalımının temel nedeni, küçük-burjuva demokrasisi ile sosyalizm eğimini içiçe temsil etmesi ve bu alanda bir netleşmenin gerçekleşmemesidir. Devrimci hareketin sosyalizm ve küçük-burjuva demokrasi eğilimleri olarak netleşmemesi, onu ideolojik olarak şekilsizliğe, politik olarak da güçsüzlüğe mahkum ediyor. Teorisi ve pratiğiyle ne küçük-burjuvazinin sınıf çıkarlarının tutarlı savunucusu olabiliyor, ne de proletaryanın.

Türkiye devrimci hareketini oluşturan çok sayıda grup, bir kaç istisnayı bir tarafa bırakırsak, herkesin birbirine taktığı yaftayla, tipik küçük-burjuva hareketler olarak da değerlendirilemez. Marksizm-Leninizme ve sosyalizme dünya çapında yoğun saldırılara ve bir dizi sosyalist deneyin başarısızlığına rağmen, Türkiye devrimci hareketini oluşturan grupların sosyalist ve marksist-leninist iddialarında ısrarlı olmaları, küçük-burjuvazinin zayıflığını sosyalizm maskesi ile kapatma isteğinden gelen bir olgu olarak değerlendirilemez. Bu devrimci hareketteki güçlü sosyalist potansiyeli gösteriyor.

Türkiye devrimci hareketini oluşturan gruplar, sanıldığından da öte ortak özelliklere sahiptir. Her grubun kendine has güçlü ve zayıf yanları vardır. Devrimci politika bu güçlü ve zayıf yanları ayrıştırmayı, güçlü yanları geliştirmeyi, zayıflara karşı savaşım sürdürmeyi içerecek şekilde bütünsel bir kavrayış üzerine oturduğu ölçüde başarılı olabilir. Bu durumun kendisi, görevleri belirlerken devrimci hareketin sorunlarını sosyalist hareketin ortak sorunları olarak ele almayı zorunlu kılıyor.

Devrimci hareketle işçi hareketinin birbirinden kopuk olduğu, devrimci politik önderliğin, bu iki kanalda oluşan sosyalist potansiyeli birleştirmekten geçtiği gözönüne alındığında, böyle bir bütünsel kavrayış çok daha önemli olmaktadır. Çünkü sadece işçi hareketi değil, devrimci hareket de bir önderlik arayışındadır. Az sayıda her grubun fanatik savunucuları dışında, örgütlü-örgütsüz bütün devrimciler birbirine bakmakta, güçsüzlüğün sancısını çekmektedir. Bu durumda, potansiyel güçleri maddi güçlere dönüştürmede, işçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareketi birleştirmede ve bütün bunların sonucu devrimci politik önderliği bir parti olarak örgütlemede, devrimci ve işçi hareketinin gerçekliğini anlayan ve onun zayıf

yanlarına karşı savaşma yeteneğinde olan komünistlere özel bir sorumluluk düşüyor.

Devrimci hareketin en önemli zaafı, gücünün ve güçsüzlüğünün nerede olduğunu anlama ve zaaflarına karşı kararlı bir savaşı geliştirmedeki yeteneksizliğidir. Devrimci hareket kendi zayıflığını anlama ve giderme konusuna dikkat ve enerjisini yoğunlaştıracağı yerde, birbiriyle kısır bir rekabete girmekte, kendi güçsüzlüğünü, kendiliğindenci işçi hareketine övgüler dizerek veya işçi hareketinin zayıflıklarıyla izah ederek kapatmaya çalışmaktadır.

Devrimci hareketin diğer bir ortak özelliği ve zayıflığı bölünmüş olmasıdır. Bölünmüşlüğün iki temel nedeni, sosyalist hareketin tarihten gelen bölünmüşlüğü ve işçi hareketinden kopukluğudur.

Sosyalist hareketin tarihsel bölünmüşlüğü geçmişte haklı ve meşru temellere sahip olsa da, sosyalist hareketin uluslararası merkezlerinin çöktüğü ve geriye bir enkaz yığını bıraktığı günümüz koşullarında, o günkü haklı ve meşru zemin şimdi ortadan kalkmıştır. Uluslararası sosyalist merkezler kendilerini izleyen akımları gelinen noktada hayal kırıklığına uğratmıştır.

Sovyetler Birliği, Çin ve son olarak da Arnavutluk'taki gelişmeler, devrimcilikte ve sosyalizmde ısrarlı olan gruplar arasındaki düşmanlığın nesnel zeminini ortadan kaldırmıştır. Bugün sosyalist hareketteki bölünmüşlük, tarihteki bölünmüşlüğün ideolojik ve psikolojik etkileri üzerinde devam ediyor.

Sosyalist hareketin bölünmüşlüğünde rol oynayan temel ideolojik etken, yarım asırdan bu yana komünist hareketi etkisi altında bulunduran küçük-burjuva reformizmidir. Bu kendini popülizm ve milliyetçilik olarak ortaya koyuyor. Sosyalist ülkelerdeki restorasyon girişimleriyle elele giden revizyonist dalga ve yüzyılın ikinci yarısında gündeme giren geri ülkelerde yaygın ulusal kurtuluş savaşları ve burjuva demokratik devrimler dalgası da popülizm ve milliyetçilik olarak gündeme gelen ideolojik sapınayı güçlendirici önemli bir faktördü.

Komünist hareketin ideolojik olarak bozulmasının ve politik olarak güçsüzleşmesinin ortaya çıkardığı sorunları aşmak için, içiçe geçen popülist-ulusalcı ideolojik eğilimlere karşı savaşım özel bir önem taşıyor. Bu savaşım sadece bugünün sorunu olarak değil, tarihsel kökleriyle, ve komünist hareketin yozlaşma sürecinin aydınlatılmasıyla birlikte ele alındığı ölçüde devrimci harekette sarsıcı bir rol oynayabilir.

Sosyalist harekette bölünmüşlük yaratan diğer bir olgu geçmişte farklı sosyalist merkezlere bağlı olmanın getirdiği sorunlardır. Devrimci gruplar, her ne kadar geçmiş konumlarını kararlılıkla savunamıyor, savunsa bile inandırıcı olamıyorsa da, birbirleriyle ilgili değerlendirmelerde ve ideolojik politik konumlanışta geçmişin güçlü izleri devam ediyor.

Devrimci hareketin çeşitli kesimlerinin ideolojik şekillenişinden bağımsız olmasa da, bölünmüşlükte çok temel bir rol oynayan diğer bir faktör politik savaşım ve onun en temel aracı örgüt sorununa yaklaşımdır. Bu politika ve örgüt sorununda aydın oportünizmi legalizm, dar kafalılık ve sekterizm olarak kendini ortaya koyuyor. Devrimci hareketteki bölünmüşlüğü ortadan kaldırmada, komünist potansiyelin maddi güçlere dönüştürülmesinde, programatik yaklaşımlardaki farklılıklardan çok, politika ve örgüt sorunundaki temel taktik tutumlar daha fazla bir engel oluştur--maktadır. Her grup ne ad verirse versin, herkesin sosyalizm amacı ile fiilen burjuvazinin iktidarına ve kapitalizme karşı savaşım konumunu benimsediği koşullarda, programatik düzeylerdeki farklılıklar bir bakıma geleceğin çözüme ulaştıracağı farklılıklar olurken, politika ve örgüt sorunundaki farklılıklar bugünün görevlerinin ele alınmasında bir farklılık olarak ortaya çıkıyor. Bu nedenle de daha güncel ve önemli olmaktadır. Bugün "Ne Yapmalı?" sorusuna verilen farklı yanıtlar birliği zorlaştıran, bölünmenin devamını sağlayan temel bir faktördür.

Devrimci hareketin bir dizi ortak özelliklerine rağmen, devrimci hareketin bütünüyle parti güçlerine dönüşeceğini de düşünmemek gerekiyor. Her durumda devrimci hareketin saflaşması kaçınılmazdır. Fakat başarılı bir müdahale gerçekleştirildiğinde devrimci hareketin güçlerinin büyük bölümünün parti güçlerine dönüşmesi olanaklıdır.

Devrimci hareketteki bölünmüşlükte proletarya hareketinden kopukluk da temel bir rol oynuyor. Devrimci grupların proleter hareketten uzak oluşları, onların küçük-burjuva toplumsal zeminde güç bulmaları, dolayısıyla ona uygun şekillenmelerini gündeme getirdiği gibi, harekette mezhepsel eğilimlerin de güçlenmesine neden oluyor. İşçi hareketinden kopukluk, hareketi darlaştırmaya, darlaşan hareketin de mevcut konumuyla

işçi hareketiyle birleşememesine neden oluyor. Devrimci hareket bu kısır döngüden kurtulmadan ileri bir sıçramayı gerçekleştiremez.

Tüm bunların sonucu ise şudur: Dağınık devrimci güçler ve işçi hareketinin ortaya çıkardığı yaygın öncü kuşağı, işçi sınıfı partisinin oluşturulması bakımından güçlü bir potansiyeli oluşturuyor. Bu potansiyeli zayıflıklarından kurtaracak, bölünmüşlüğe son verecek teorik ve pratik faaliyet, öncelikle bunalımı anlayan ve onunla savaşma yeteneğinde olan komünistlerin görevidir.

Devrimci hareketi, bugünkü haliyle politik olarak güçsüzlüğüne rağmen, bu güçsüzlüğü ortadan kaldırmanın potansiyel olanaklarını göstermek, dikkatini bu alanın sorunlarına çekmek büyük bir önem taşıyor. İşte bu nedenledir ki, işçi hareketinin geriliğine sürekli vurgu yapanlar da, mevcut kendiliğinden işçi hareketine övgüler düzenler de, olumlu anlamda işçi hareketine bir şey vermemekle kalmıyorlar, devrimci hareketin zaaflarını da anlamasını zorlaştırıyorlar.

Devrimci hareketin ve işçi hareketinin mevcut durumu doğru değerlendirilmeden ona sağlıklı bir müdahalede bulunmak olanaklı değildir. Ne var ki, durumun doğru değerlendirilmesini, sağlıklı bir müdahaleyle birleştirmek gerekiyor. Hareketin zayıflıklarına karşı ideolojik savaşım, güçleri tek bir kanala akıtacak yapıcı bir birlik politikası ve bütün bunları tamamlayan işçi hareketine sürekli bir müdahal, sağlıklı müdahalenin vazgeçilmez temel bileşenleridir.

Devrimci hareketi kabaca iki kesime ayırırsak, bunların bir kesimi, pratik politik çalışmayı, diğeri ise, "ideolojik şiddet" ile gruplar arası birlik diplomasisinin devrimci çalışmanın yeterli bir koşulu olarak görebilmektedir. Birincisi, politikada dar kafalılık, ikincisi ise, aydın oportünizmi olarak kendini ortaya koyuyor. Devrimci dar kafalılık ve aydın oportünizmi hareketin önünde yıkılması gereken iki barikat durumundadır.

*

EKİM, devrimci hareketin içinden çıkan, ama onu bir dizi konuda aşarak ortaya çıkan bir parçasıdır.

EKİM, gelinen noktada bir dizi güçlüğüne rağmen, gerek devrimci harekete, gerekse işçi hareketine müdahale bakımından özel bir rol oynayabilir.

EKİM, komünist hareketin geçmişine ve bugününe eleştirel bir yaklaşım benimseyerek, Marksizm-Leninizmin deformasyonu üzerine yükselen uluslararası ideolojik merkezlerin üzerine çıkan bir bakış açısına ulaşarak, devrimci darkafalılık ve popülizme karşı barikat oluştururken, diğer yandan da, teori ve pratiğin uyumunu gözeterek, işçi hareketine sürekli bir müdahale içinde ihtilalci bir sınıf partisinin oluşturulmasına ağırlık vererek aydın oportünizmi karşısında bir barikat oluşturmuştur. EKİM bu özellikleriyle devrimci ve işçi hareketindeki *"arayışları etkileme, ileriye yönelişleri hızlandırma ve ileriye çıkmayı başaracak öğelerle birleşme yeteneğine ve olanaklarına sahip tek örgüttür bugün için."*

EKİM 'in bunu başarabilmesi, önüne koyduğu ideolojik atılım gereksinimine yanıt verebildiği, kendi güçlerini iyi bir yönlendirme, eğitme temeli üzerinde, oluşan örgütsel omurgayı etkili bir politik faaliyetle fabrika örgütlenmesine yöneltebildiği ve partinin potansiyel güçlerini birleştirmeyi amaçlayan mevcut birlik perspektifini somut araçlarla birleştirebildiği ölçüde olanaklı olduğunu da unutmamak gerekir.

Devlet terörü ve...

(Baştarafı s.31'de)

nedir? sorusu karşımıza çıkıyor.

Devlet terörüne karşı çözüm, Zonguldak'lı kömürcülerin, Botanlı Kürt devrimcilerinin yarattıkları kitlesel mücadeleyi tüm Türkiye genelinde politikleştirerek yaymak ve devletin faşist yasalarını paçavraya çevirmektir. Bunun temel yolu her alanda işçileri, emekçileri, gençleri vb. bilinçlendirmekten geçiyor. İşçiler, emekçiler bilmelidirler ki komünistler, devrimciler onların maruz kaldıkları baskı ve sömürünün daha katmerleşmesini sağlamak için katlediliyorlar. Yine bilmelidirler ki her katliam kendilerinin özgürlük ve sosyalizm ideal ve çabasına vurulan bir darbedir.

Türk ve Kürt komünistleri, devrimcileri görev bize düşüyor. Sokak gösterilerinden, politik kitle grevlerine kadar her alanda faşist Türk devlete ve onun uygulamalarına karşı mücadeleyi yükseltelim.

Doğan Baran

İşçi Kurultayı ve bazı eğilimler

T. Serdar

İşçi hareketi toplumsal muhalefetin odağına oturdukça, küçük-burjuva devrimcileri de işçi sınıfı içinde güç olmaya çaba harcıyor. Ancak bu eğilim, güncel politik sorunlarda reformizmi, işçi hareketinin sorunlarında ise ekonomizmi -sendikalizmi- işçi hareketine dayatmaya çalışıyor. Bunun en son ve çarpıcı örneği "Kurtuluş" dergisi.

Bilindiği gibi Mart ayından bu yana İstanbul'da yaygın olarak tartışılan ve belli ilk adımların atıldığı bir işçi kurultayı çalışması var. Gelinen aşamada atılan adımlar henüz çok yetersiz olmakla birlikte, belli başarılar da sağlandı. Bu inkar edilemez bir gerçektir. Kuşkusuz yapılanlar bir başlangıç olarak anlamlıdır. Önemli olan bu başlangıçtaki adımların devamıdır. Hedefe ulaşmaktır.

"Kurtuluş" dergisi 3.sayısında, *"Somut Seçenek Sunmaktan Yoksun Bir Kurultay Çalışması Çözüm Üretemez"* başlıklı bir yazı yayınladı. Bu yazı bir çok açıdan üzerinde durmaya değer. Zira işçi hareketine ekonomist-sendikalist bakışın tipik bir örneğidir. Bu ağuyu boşa akıtmak gerekiyor.

Bir kez bu çevre başından itibaren Kurultay çalışmasına aktif destek vermekten kaçındı. Bir dönem sonra ise toplantılara bir-iki kişi katılmaya başladı. Katılanlar ise toplantılarda daha çok çalışmayı geriye çekici tartışmalar yapmaya çalıştı ve uyarıları da dinlemeyerek tutumlarını ısrarla sürdürdüler. Yeni bir "Kuruçeşme" tartışması da bu toplantılarda başlatılmak istendi. Bunda başarılı olamayınca da *"gelinen noktada Kurultay çalışmalarında birlikte yürüttüğümüz güçlerle ilkesel olarak ters düştük ve kendi bağımsız politikamız doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürme kararı aldık"* demeye başladılar ve bu tutum sözü geçen yazıda açıkça ilan edildi. Dikkat edilirse çekildik demiyorlar, "bağımsız faaliyetimizi sürdürme kararı aldık" diyorlar. Aslında arkadaşlar utangaç bir biçimde kurultay çalışmasına destek vermiyoruz diyorlar. Yani çekiliyoruz. Yine de işçilerde özellikle öncü işçilerin önemli bir kesiminde kurultay çalışmasına duyulan ilgiyi ve desteği bildikleri için niyetlerini açıkça ilan etmekten çekiniyorlar.

"Kurtuluş" dergisinin "Kurultay somut perspektiften yoksundur" iddiasını ele almadan ve Kurtuluş'un önerisinin içeriğine değinmeden önce bu tutum hakkında bir kaç şey söylemek gerekiyor.

Bu tutum diğer şeylerin yanısıra son derece sekter, dar grupçu bir anlayışın ürünüdür. Kendi önerileri kurultay çalışması içindeki diğer işçiler tarafından kabul görmeyince hemen cephe açmak sol hareketin eski bir hastalığının devamıdır. Zararları ve mücadeleyi bölücü etkileri biliniyor. Kurultay bildirgesi *"biz bu kurultay çalışmalarını hangi siyasal düşünceden, hangi sendikal anlayıştan yana olursa olsun, herkesle birlikte sürdürmekten yanayız"* diyor. "Kurtuluş" çevresinin de propaganda ve ajitasyon özgürlüğüne sahip olarak ama kurultay çalışmalarını sabote etmemek kaydıyla bu çalışmaya katılma hakları var. Ayrıca bu devrimci bir görev ve sorumluluk gereği de böyledir.

Aynı yazıda "somut seçenek sunmaktan yoksun bir kurultay çalışması çözüm üretmez" deniyor. Bir kez formülasyon yanlış! Kimse Kurultayı her derde deva görmedi "Kurtuluş" dışında. Ve de kurultay somut öneriden yoksun değil. Kurultay çalışmasının başladığı dönemden beri önerilen ve çoğunlukça kabul gören bir perspektifi var.

Kısaca neydi öneriler?

* Bir kez kurultay herşeyin çözüme kavuşturulduğu bir platform değildir. Her şeyin tartışıldığı ama hiçbir somut kararın alınmadığı bir platform olarak da düşünülemez. Kurultay işçi hareketinin önüne somut görevler koymalıdır. Tensikatlara karşı mücadele, 1 Mayıs, Erdemir eylemleri ile dayanışma, halen süren grevlerle dayanışma, toplu sözleşmeleri çıkınaza giren kamu işyerlerine ait fabrikalardaki işçilerle dayanışma, anti-terör yasasına tavır, ve de giderek genel grevi örgütleme hedefine doğru adımlar atma vs.

* Son dönemlerde yaşanan ve yakıcı bir sorun haline gelen işten çıkarmalar başta olmak üzere sınıfın önündeki güncel sorunları, kapitalizmin genel teşhiri çerçevesinde ele alıp tartışmak, "iş güvenliği" talebini öne çıkarmak bugün için yapılması gereken somut görevlerdir. Bu toplusözleşmelerin de temel bir maddesi haline getirilmelidir. Öte yandan çalışmayı dar bir zeminde tutmamak için işçilerin dikkati temel toplumsal ve siyasal sorunlara çekilmelidir. İşçi sınıfı içinde

politik bir iktidar perspektifi mutlaka işlenmelidir.

* Kurultay bugün yaşanan genel önderlik boşluğuna da işaret etmeli, reformizmin ve sendikalizm ve sendika bürokrasisinin teşhirini de gerçekleştirerek, politik önderliğe, partiye duyulan yakıcı ihtiyacı dile getirmelidir. Bu işçi sınıfının siyasal iktidarı alma sorununa sıkı sıkıya bağlıdır.

* Burjuvazinin sendikalara yönelik saldırılarına -sendikasızlaştırma çabasına- karşı mücadele, sendika bürokratlarına karşı mücadeleyle birleştirilmelidir. Şiarımız "bürokratlar defolsun, sendikalar bizimdir"!

* Günümüzde süren grevlerle dayanışma kararları alınmalı, bunun pratik adımları atılmalıdır. Hasel ve Paşabahçe grev yerlerine yönelik yapılan ziyaretler bu açıdan öğreticidir. İşçi sınıfı içinde ve çeşitli işkolları arasında bir dayanışma geleneğinin yaratılması hedeflenmelidir.

* Kurultay, burjuvazinin örgütlü ve birleşik saldırıları karşısında, işçilerin birleşik-politik bir grevini gündeme getirmeli, "genel grev" somut hedef haline gelmelidir vb.

Bu hedefler ışığında gelinen aşama nedir?

* Öncelikle önemli oranda öncü işçilerin güçleri birleştirilebilmiştir. Bundan sonrası için önemli olan, bu güçleri iyi organize ederek seferber edebilmektir. Yeni güçlerle birleşebilmektir. Ki bunun da ciddi ilk adımları atılmıştır.

* Kurultay düşüncesi işçiler içinde etkili olmuş bir çok fabrikada tartışılır duruma gelmiştir. Yapılan bölge toplantıları ilk toplantılar olarak belli sayıda katılımı gerçekleştirmiştir.

* İşçiler içinde sorunları aşmanın yolları daha çok tartışılıyor.

* Kurultay sendikalar üzerinde etkili olmuş ve bazı sendika ve sendikacıların desteğini de kazanmıştır.

* Doğru ele alındığı takdirde işçi sınıfının politik bir genel grevini örgütleme potansiyelini içinde topluyor.

* Grupçuluk belli ölçüde aşılıyor. Birlikte hareket etmenin önemi daha sıcak hissediliyor.

*

Ama hayır! "Kurtuluş" bunları görmek istemez. Onun derdi başka: Sendikalizm batağı. *"Kurultay çalışması devrimci bir DİSK örgütleme çalışmasına dönüştürülmelidir"* der. Böyle olmazsa ne olacak? "Kurtuluş" "ilkesel olarak ters düştük" diyerek çalışmalardan çekilir. İşte işçi sınıfı için zararlı bir eğilim, sendikalizmin tipik bir örneği.

Gerçi denilecektir ki aynı zamanda işçi sınıfının politik birliğinin önemi de vurgulanıyor yazıda. Doğrudur, bir tek cümle ile. Aynı derginin 3.sayısında H.Taka imzalı, "toplu sözleşme politikası ne olmalıdır" başlıklı yazı okunduğunda bu ekonomist-sendikalist anlayış çıplak bir biçimde görülür. Bu yazının altına herhangi bir reformist sendika bürokratının imza atamayacağını kimse iddia edemez. Sonuçta "Kurtuluş" çevresi işçi sınıfına bir çıkış yolu önermiyor. Bu soruna yeniden döneceğim. Ancak "Kurultay çalışması genel grevi örgütlemeyi hedeflemelidir" perspektifinin anlaşılması için işçi hareketinin dünü ve bugününe kısaca bakmak gerekiyor.

'80'li yılların ortalarından başlayarak daha çok kendiliğinden gelişen işçi hareketi hep bir gelişme çizgisi izleyerek '90'lı yıllara geldi. '90 yılının sonunda bir yandan Zonguldak maden işçileri fırtınası esti, öte yandan işçilerde genel grev istemi iyice güncelleşti. Genel grevin gerçekleşmesi salt bir takım ekonomik istemlerin elde edilmesine yolaçmayacaktı. İşçi sınıfında bir bilinç sıçramasına, korku duvarının aşılmasına yolaçacaktı. İşçiler burjuvaziyi gerileterek birlikte olmanın ve hareket etmenin gücünü kendi pratikleriyle öğrenmiş olacaklardı. Ekonomik istemlerin dar sınırları aşılacak, işçi hareketi daha da politikleşecek, kendi dışına da bakmaya başlayacaktı. Düzen ile devrim arasındaki çatışma sertleşecek, sınıf iktidar perspektifine daha da yakın olacaktı. Ancak sermaye, emir kulları Türk-İş aracılığıyla 3 Ocak'ı devreye soktu. 3 Ocak kararı, işçi sınıfının genel grevi gerçekleştirme isteminin, burjuvazinin istediği biçimde geçiştirilmesiydi. İşçi sınıfının mücadele azmi önüne örülen yeni bir barikattı, işçi hareketini reformize, pasifize etme çabasıydı. Türk- İş yöneticileri bunda hayli başarılı da oldu. Zonguldaklı madenci işçiler yalnız kaldı ve Mengen'de örülen barikatı aşamadı. Ardından Körfez savaşı bahanesiyle savaş psikozu yaratıldı. Tüm bu gelişmeler işçi hareketinde bir düşüşle sonuçlandı.

Bu düşüş kuşkusuz geçiciydi. Yine de sebeplerinin iyi anlaşılması gerekiyor.

Mevcut işçi hareketinin kendiliğinden niteliği ortak bir kanıdır. Politik bir bilinç ve örgütlülükten yoksun işçi hareketi, kendiliğinden bir bilinçle politik bir çıkış yaparak burjuvazinin bu

saldırısını boşa çıkaramazdı. Mevcut sendikalar ise burjuvaziye hizmette kusur etmeyeceklerini bir kez daha gösterdiler. 300 bin işçinin işten atılmasın karşı kılını bile kıpırdatmadılar.

İşte bu koşullarda İstanbul'da kurultay çalışmaları gündeme geldi. Atılan bazı adımlarla bugüne gelindi. Yeni bir yükseliş döneminin başladığı günümüzde hareket henüz ekonomik istemlerin dar sınırını aşmış değil. Oysaki burjuvazinin saldırılarının püskürtülebilmesi her şeyden önce işçi hareketinin politik bir karşı saldırısıyla mümkündür. Bu sendikalizmin de aşılması anlamına gelir.

Durgunluk dönemi öncesiyle birlikte ele alındığında özellikle öncü işçiler bunun sağlam bir önderlikten yoksun olmakla ilgisini kavrıyor, parti önderliğinin yakıcı ihtiyacını hissediyor. Sendikalizmin aşılması bir zorunluluk olarak güncelleşiyor. Sendikal bürokrasi işçi yığınlarından önemli tepki toplamış bulunuyor. Çözümün sendikalizmin dışında olduğu gerçeği kendini dayatıyor. Politik bir genel grev güncelleşiyor. Komünistler ve devrimciler işçi hareketinin politikleştirilmesi ve politik bir genel grevin örgütlenmesine dikkatlerini daha çok vermelidirler. Kuşkusuz bu çaba işçi sendikalarını da böylesi bir hedefte birer araç olarak kullanmayı gerektiriyor.

İşte bu koşullarda "Kurtuluş" çevresi hem kurultay toplantılarını Kuruçeşme toplantılarına çevirmeye çalışıyor, hem de "devrimci bir DİSK" önerisiyle hedef şaşırtıyor. Bu işçi hareketi deyince bundan yalnızca sendikal hareketi anlayan yaklaşımın bir ürünüdür.

Şüphesiz sendikal hareket işçi hareketinin bir yönüdür. Ama tek yönü değildir. Oysa işçi hareketinden sözedilirken, öncelikle anlaşılması gereken siyasal sınıf hareketi ve örgütlülüğüdür. Mevcut işçi hareketinin eksik yönü de budur. İşçi sınıfının politik iktidarı için mücadelede, kaçınılmaz olarak siyasal sınıf hareketini yaratma perspektifi esastır. İktisadi istemler de bu asıl aracın manivelasıdır. İşçi sınıfı iktidarı almadan, kazandığı hakları her an kaybetme durumuyla yüzyüzedir. Bizde yaşanan da budur. Toplusözleşmelerle alınan haklar ertesi gün kaybedilebiliyor. Bu bile tek başına sendikalizm çıkmazının açık bir göstergesidir. Kaldı ki komünistlerin görevi, işçi hareketinin verili durumundan bağımsız olarak, işçi sınıfını iktidara hazırlamak için işçi hareketini politikleştirmektir.

"Kurtuluş" çevresinin "yeni bir DİSK" önerisi ve bu öneriye kaynaklık eden sendikal anlayış, komünistlerin sendikal anlayışına taban tabana zıttır. Biz komünistler sendikalar ve sendikal hareketi politik mücadelenin yalnızca bir yan alanı olarak görürüz. Asıl anlamlı olan komünistlerin sınıf içindeki ideolojik-politik-ekonomik mücadelesinin bütünlüğüdür. Komünistlerin asıl misyonu da bu bütünlüğün siyasal sınıf iktidarı hedefine bağlanmasıdır. Burjuvazinin ideolojik saldırı ve etkisine karşı ideolojik bir mücadele cephesi açmak ve yığınları burjuva ideolojisinin etkisinden uzaklaştırmaktır.

Komünistlerin sendikalizmle asıl ayrım noktası ekonomik-sendikal mücadeledeki tutumda değildir. Asıl ayrım ideolojik cephede ve politik hedeftedir.

İşte bu nedenlerle "Kurtuluş" çevresinin "yeni bir DİSK" önerisi bir çıkınazı gösteriyor. Sorun "Türk-İş mi, DİSK mi?" biçiminde sahte alternatiflerle ele alınamaz.

Bugün için işçi hareketinin, "yeni bir DİSK" sorunu yoktur ve olamaz da. Sorun sendikalizmi aşma noktasındadır. Daha da önemlisi, sendikalarda, gerici, reformist, sarı sendika liderlerinin gücünü işçiler içinde politik etkinlik yaratarak kırmaktır. Bürokratları sendikalardan defetmek, bürokratik sendikal aygıtı parçalayarak, sendikaları sınıfın kürsüleri haline getirmektir. Politik bir faaliyet ve etkinlik sağlanmadan, öncü işçilerin enerjileri birleştirilerek böyle bir kanalda akıtılmadan sendika bürokratlarını altetmek mümkün değil. Doğal olarak bu mücadele yalnızca sendika bürokratlarına karşı bir mücadele değil, esasta düzene, düzenin sendikal yasalarına karşı topyekün bir mücadeledir. Sınıfın güçlerini sendikal mücadele temelinde bölmek değil, düzene ve düzenin yasa ve kurumlarına karşı, örgütte ve mücadelede birliğini sağlamak tek doğru çözümdür. Bu da ancak yığınlar politik olarak etkin ve duyarlı kılındıkları, politik bilinç arttırıldığı oranda mümkündür. Bu nedenle de geri bilincin, burjuva ideolojisinin etkisi altındaki işçileri eğitmek, ileri işçilerle bu kesimlerin mücadelede birliğini sağlamak temel görevlerden biridir. Sınıfın öncü ve ileri kesimini işçi yığınlarının arta kalan kesiminden yalıtmak, sendikal örgütlülük adı altında doğal olarak sınıfın gücünü bölme sonucunu doğurur. Dahası geri bilincin etkisindeki işçi yığınlarını burjuva ideolojisinin etkisi ve egemenliğine terketmek demektir. Yalnız başına bu bile "devrimci bir DİSK" "alternatfinin" aldatıcı ve sınıf için

zararlı bir tutum olduğunu göstermeye yeter.

Bilindiği gibi bilimsel sosyalistlerimiz '80 öncesi de DİSK'in kusurlarını gizleyerek, DİSK'i övüp durdular. Türk-İş'in büyük bir işçi kitlesini içinde barındırdığını görmezlikten geldiler. Ne yazık ki, "devrimci bir DİSK" önerisi aynı sekter yaklaşımı bütün çıplaklığı ile ifade ediyor. Sınıfın öncü ve ileri kesimini artakalan kesiminden koparmak devrimci bir tutum olmaktan uzaktır. Kolaycı yaklaşım ve öneriler kolay kaybedilebilecek sonuçlar doğurur. Kısaca işçilerin olduğu tüm sendikalarda ideolojik-politik bir çalışmayla yığınlar eğitilip, duyarlı kılındıkça, bürokratik sendika aygıtlarının parçalanması yönünde adımlar atıldıkça, bürokrat sendika ağaları -mevcut sendikal yasalar işlemez hale getirilip, sendika oyunları boşa çıkartılarak- kovuldukları oranda, sermayeden ve devletten bağımsız sınıf sendikacılığı eğilimi de kendine yeni kanallar açacaktır.

Demek ki sınıf sendikacılığı, yalnızca sendika yönetimlerini ele geçirme sorunu değildir. Belirli bir işçi kesimini diğer kesimlerden koparark "yeni bir sendika" kurmak hiç değildir.

"Kurtuluş" dergisi sınıf ve kitle sendikacılığını kavrayamıyor. Ya da sendikalizmi sınıf sendikacılığı olarak göstererek bilinç çarpıtıyor. Sınıf sendikacılığı her şeyden önce işçi sınıfının politik bağımsızlığını, demek oluyor ki, en başta parti olmak üzere politik sınıf örgütlülüğünü şart koşar. İşçi sınıfının henüz öncüsüne bile kavuşamadığı, sendikacılığın dar sınırlarını aşamadığı bir dönemde sınıf sendikacılığından bahsedilemez. Sorun öncelikle ve acilen sosyalist hareketle sınıf hareketinin birliğidir. Öncü işçi kuşağını bir çatı altında toplayarak sınıfın ihtilalci partisini yaratmaktır. Kavranacak halka buradadır. Demek ki sınıfın ileri kesimini diğer kesimlerden koparark sendika kurmayı hedeflemek, sınıf sendikacılığını yaratmak değil, tastamam ekonomizm-sendikalizmdir. Bize gerekli olan ise bu değildir.

"Sendika hareketi, bir kaç düzine sendika liderinin tümüyle anlaşılabilir, ama yanılgı dolu illüzyonlarında yansıyan değil, sınıf mücadelesi için kazanılmış proletaryanın büyük kitlesinin bilince yaşayandır. İşte bu biliçteki sendika hareketi sosyal-demokrasinin bir parçasıdır." (Rosa Lüxemburg)

*

"Kurtuluş" dergisine bakılırsa İstanbul işçi kurultayı çalışmasına başından beri aktif katılmış ama sürekli dışlanmışlardır. Bunun doğru olmadığını kendileri de biliyorlar. Ama bir kez ayrı durmanın gerekçeleri arandı mı, bu "gerekçe"leri bulmak pek zor olmasa gerek. Bu çalışmanın her eğilime açık tutulduğunu herkes biliyor. Hedef açıktı. Öncü işçilerin gücünü birleştirmek, işçilerin birliğini sağlamak. Mücadeleden ve bu amaçla kurultaydan yana olan herkes özel olarak davet edildi. Ne var ki, *"işçi kurultayı çalışması, devrimci sendikal merkez yaratma çalışması haline gelmeli"* önerileri doğru bulunmadı ve reddedildi. Nedenleri de kendilerine anlatıldı.

"Kurtuluş" çevresi, politik işçi hareketinin güçlendirilmesi ve siyasal faaliyetin genişletilmesi yönünde ileri adımlar atma çağrısı yerine, tümüyle sendikal savaşıma geri çekilme çağrısı yapıyor. Oysa günün acil görevlerinden biri sınıfın partisini yaratmaksa, bir diğeri de kendiliğinden sendikal hareketin dar sınırlarını aşmak, bilinçli, politik bir sınıf hareketi yaratmaktır. Politik mücadele aracılığıyla işçi sınıfının itkidar mücadelesinin temel taşlarını döşemektir. Buna uygun bilinçlendirme ve örgütleme çalışmasına girmektir. Bilinen bir gerçektir; geniş yığınlar politik iktidar mücadelesinin gerekliliğini kitaplardan değil, kendi öz deneyimlerinden öğrenirler. İşte sendikalardaki bürokratik yapıyı parçalayarak, sendikaları iktidar mücadelesinin araçları haline getirmek bu hedef içinde anlam ve önemini bulur.

"Kurtuluş" dergisi diyor ki: *"Her toplusözleşme, sadece ekonomik maddelerin tartışılır göründüğü ve sonuçta işçilerin gerçek alım güçlerinin sürekli düştüğü bir aşamaya evrilmiştir."* Peki bu durum sendikacılığı güçlendirerek mi aşılır yoksa bizim önerimizi mi doğrular? Hareket kendiliğindenciliği, sendikalizmi aşamadan bu durum değişir mi?

"Kurtuluş" dergisi buyuruyor: *"Türk-İş'i ele geçirme ve devrimcileştirme iflas etmiştir."*

Nedenir ki buna. Kafa bürokrat olduktan sonra elbette formülasyon da ona uygun olur. "Kurtuluş" sınıf sendikacılığını yalnızca yönetim kademelerine gelme olarak değerlendiriyor. Bir kez, Türk-İş'in bürokratik yapısı kırılmadan, Türk-İş bünyesinde yönetime gelip gelmemek pek önemli değil, bizim perspektifimizde sorun tabanı devrimcileştirmektir, duyarlı hale getirmektir. Sınıfı etkin hale getirmektir. Bu da uzun soluklu bir mücadeledir. Türk-İş'in tabanının devrimcileşmesi, sendika bürokratlarının bürokratik-sendikal yapıyla birlikte altedilmesi "Kurtuluş" un sorunu

gibi gözükmüyor. Soruna yönetime gelip gelmeme olarak bakılıyor. Bu gerçekleşmeyince tezelden karar veriliyor: " İflas etti!" "Kurtuluş acele karar veriyor. Türkiye toprağı devrime gebedir. Türk- İş bünyesindeki işçiler dahil, Türkiye işçi sınıfı sermaye düzenini yerle bir edecektir. Bu yolda ilerlerken bürokratları da ezip geçecektir. Bu çok uzak bir ihtimal de değildir. Yeterki hedef saptırılmasın.

"Kurtuluş" DİSK yöneticilerine kurultaya katılma çağrısı yapılmamasını eleştiriyor ve ardından da kurultay çalışmasına katılanları "sınıf işbirlikçisi" olarak niteliyor. El insaf! Kime çağrı yapılacaktı? Baştürk'e mi? Bu zat burjuva parlamentosunda açıktan düzen yardakçısı değil mi? Halil Tunç eski bir Türk-İş başkanıdır ve CHP üyesidir. Baştürk DİSK yöneticisidir ve SHP üyesiydi. Hemen her toplantısında ve bildirgesinde sendika bürokrasisini ve sendikalizmi yererek politik işçi hareketinin sorunlarını tartışan kurultay mı sınıf işbirlikçisi? Yoksa işçileri yeniden Baştürk reformistinin peşine takmaya çalışan, kurultay çalışmasını yeni bir Kuruçeşme tartışmasına dönüştürmeyi iş edinerek hareketi geriye çekmeye çalışan "Kurtuluş" mu?

"Kurtuluş" ayrı durmanın, kurultay çalışmasına katılmamanın gerekçelerini saymaya devam ediyor. *"Kurultay faaliyetine katılanların temsil ettiği kitle ise işçi sınıfının çok küçük bir azınlığını bile temsil etmiyordu. Bunun giderilmesi için hiçbir somut adım atılmadı."*

Öncelikle belirtelim; Kurultay çalışması henüz çok geniş bir işçi kesimini kucaklamış değil. Aşılması gereken önemli yetersizliklerin olduğu doğrudur. Ama bu giderilemeyecek bir durum değildir.

Ama anlaşılan yazar biraz sağduyusunu yitirmiş, inkarcılığı politika edinmiş. Buradan çıkışın olmadığı da tecrübeyle sabittir. Yürütmenin seçildiği toplantıya 200 öncü işçi katıldı. Ve biliniyor ki bu 200 işçi birilerini temsilen değil, kendi adlarına katıldılar. Hedef belliydi. 200 işçi güçlerini birleştirecek ve mümkün olan tüm fabrikalara ulaşacaktı. Bu adımlar daha geniş kesimin katılımını da sağlayacaktı. Bu nedenle seçilen yürütme 5 ayrı bölgede faaliyeti merkezileştirmek için görev bölümü yaptı. Gebze ile birlikte bölge sayısı altıya çıkmış bulunuyor. Giderek bölgelerde fabrika toplantılarının gerçekleştirilmesi hedefleniyor. Ama birileri ısrarla bunun dışında kalmayı tercih ediyorlarsa sorumluluklarını hatırlatmak dışında yapılacak bir şey yok.

Kurultay üzerine

Başlayan kurultay çalışmaları belirli aşamaya geldi. Amaç bir kaç bin işçiyi bir salonda toplayarak tartışmak değil. Hedef bundan da ötedir. Kurultay sınıf içinde bir gelenek yaratmanın ön adımlarından biridir. Öncü işçilerin güçlerini tek merkezde birleştirmek. Dağınıklığa son vermek. Partiden yoksunluğun yakıcılığı hissediliyor, hissettirilmelidir. Hasel ve Paşabahçe grev ziyaretleri geleneğinin ilk adımları. Devamı daha yaygın ve daha militanca gelmeli. Kurultay çalışmaları içinde yalnızca işçilerin dar-ekonomik sorunlarıyla değil, toplumun sorunlarına yönelikte pratik adımlar atılmalı. "Anti-terör" yasası, Kürt sorunu, "memur" eylemliliği ile dayanışma gibi.

Genel grevi örgütleme hedefini daha somut işlemeliyiz. Kurultay çalışması bu yönde köklü ve sağlam adımlar atarsa, ortaya çıkaracağı sonuç hayli ilerletici olacaktır.

Bölgelerde yapılan toplantıların fabrikalara yayılması gerekiyor. Geniş işçi yığınlarına ulaşmanın yolu buradan geçer. 40-50 kişilik yapılan toplantılar bu hedefe göre daha da işlevselleştirilmeli. İşçilere ulaşmada toplantıya katılanların enerjileri de seferber edilmeli. Dönem dönem merkezi toplantılar yapılarak değerlendirmeler yapılmalı, yeni hedefler konmalıdır.

İşçi sınıfının önemli bir kesimi eylemlilikte. Bu aynı zamanda bu kesimlerin Kurultay çalışmalarına aktif katılımı için de bir fırsattı. Eylemlilikte olan kesimlere aktif destek verilmeli. Destek ve dayanışma için mutlaka belirli mücadele biçimleri hayata geçirilmeli.

Kurultay çalışmaları henüz belirli büyük fabrikaları kapsamış değil. Grevdeki bir Şişe-Cam'ın kurultay çalışmasına çekilmemesi önemli bir eksiklik. Bu yalnızca bir örnektir. Tersaneler bir başka örnektir. Bu durumun dikkatle değerlendirilmesi gerekiyor.

"Kurultayın sesi" olacak bültenin geciktirilmeden çıkartılması acil bir sorundur. Daha geniş işçi kitlesine ulaşmanın önemli bir aracıdır.

Kurultay amaç değil, araç ise buna uygun davranılmalı, bu bakış lafızda kalmamalı.

Politik bir genel grevin aracı olabilecek kurultay çalışmaları için enerjimizi ve dikkatimizi daha da yoğunlaştırmalıyız.

Daha güçlü ve örgütlü Temmuz'lara doğru...

1990 Temmuz ayı memur eylemlerine, işçilerin bahar eylemleri ve belediye işçilerinin onurlu ve azimli direnişleri ışık kaynağı olmuştur. Memurlar kamuoyuna, hak arama mücadelesine girdiklerini ve artık devletin kapıkulu olmadıklarını, işçi sınıfının yedek güçleri olduklarını "işçi-memur elele genel greve" sloganlarıyla anlatmaya çalışıyorlardı. Bu eylemler daha çok sağlık alanında canlı, dinamik, kitlesel ve coşkulu bir şekilde hayat bulurken, yavaş yavaş diğer işkollarına da sıçrıyordu. Eylemler, yürüyüşler, protestolar ve iş yavaşlatmalar hergün bir önceki günden daha kitlesel, daha kararlı ve daha görkemlileşirken, kendiliğinden başlayan bu hareketliliğe önderlik yapmak, onu ekonomik-demokratik talebin kalıcı örgütü olan sendika talebine çevirmek ve örgütlü mücadelenin gerekliliğini kavratmak her devrimcinin birincil görevi olmalıydı. Biz Ekimcilerin ekonomik taleplerle kendiliğinden başlayan bu hareketliliği politik çizgiye çekmek için, gerek eylem alanlarında gerekse eylem öncesi oluşturulan platformlarda, tabanımızın gücünü de kullanarak başarılı olduğumuzu söyleyebiliriz. 1991'in Temmuz ortalarında sendikamızın gelmiş olduğu nokta, bunun bir ifadesi olsa gerek. Somut bir şekilde ortaya çıkan bu hareketliliği değerlendirmek gerekiyordu. Bir yıldan beri sendika çalışmalarının devam ettiği sağlık alanı, yapmış olduğu eylemleriyle sendikayı kamuoyunun gündemine sokmayı başarmıştık.

1991 Temmuz'una girerken faşist ANAP iktidarının maske değişimi ve burjuva basınının bu değişimi olumlu bir şekilde lanse etmeye çalışması kamu emekçilerini de belirli bir süre bekleme dönemine soktu. Ancak bu umut tacirliği kitleyi aldatmaya yetmemişti.

18 Haziran'da Kartal Devlet Hastahanesinde 150-200 kişiyle başlayan yemek boykotu memur sendikaları üstündeki baskıyı ve maaş zamlarını protesto yürüyüşleriyle hastahane bahçesinde son buldu. 19 Haziran'da Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde yaklaşık 200'ün üstünde sağlıkçının katılımıyla sendikalar üzerindeki baskı ve anti-terör yasası protesto edildi. Yine kamu çalışanları platformunun almış olduğu karar doğrultusunda binin üzerinde memurun katılımıyla Sultanahmet meydanında yirmi dakikalık oturma eylemi gerçekleştirildi. Ayrıca diğer büyük illerde; Ankara, İzmir, Adana, Diyarbakır ve Eskişehir'de de sendikamızın almış olduğu kararlar doğrultusunda farklı eylem biçimleri gerçekleşti.

İstanbul'daki kamu emekçilerinin örgütlülüklerini ve kararlılıklarını göstermenin zamanı gelmişti. Altı ayda bir sadaka verircesine yapılan zamları ve daha önemlisi sendikalar üzerindeki baskıları protesto etmek ve ortak eylemliliklerle mücadeleyi burjuvaziye yöneltmek amacıyla, memur sendikaları 2 Temmuz 1991'de Ankara'ya yürüme kararı aldılar. Karar bayram öncesi alındığı için zamanımız sınırlıydı.

2 Temmuz'da Ankara yürüyüşü için Aksaray'da saat 12'de toplanma kararı önceden alındığı için, egemen güçler giriş-çıkışı kontrol altına almışlardı. Buna rağmen kitle gittikçe çoğalıyordu. Saat 12.00'de Eğit-Sen'cilerin katılımıyla yaklaşık 2000 kişilik bir kitleyle metroya doğru başlayan yürüyüş polis çemberinde kısa bir süre devam ettikten sonra kitle dağıtılmaya çalışıldı. Sonuçta 54 kişi gözaltına alındı. Kitlenin kararlılığına rağmen, tertip komitesinin teslimiyetçi tavrı varolan potansiyeli pasifize ederek sekteye uğrattı. Bizler olaya karşı tavır almak istedikse de kitlemizin azlığı nedeniyle yeterli olamadık.

Daha sonra İstanbul'dan Ankara'ya beş arabayla hareket edildi. Ankara'da bütün girişler çıkışlar kontrol altına alınmış, bütün otobüslerde kimlik kontrolü yapılıyor. Üç araba farkedilemediği için, Ankara'ya giriyor. Diğer kalan iki arabadaki arkadaşlar, geri dönmeyi kabul etmedikleri için gözaltına alındılar. Bütün bu baskılar, engellemeler Ankara'daki kitleyi pasifize etmeye yetmedi. Ankara'da toplanan kamu emekçilerine müdahale edildikçe, yeni yeni yerler tespit edilerek eylemler buralarda devam ettirildi. Diğer illerden gelenlerde çeşitli yerlerden geri çevrilmiştir. Ankara'daki Tüm Sağlık-Sen, Eğit-Sen, Tüm Bel-Sen, Tarım-Sen, Maliye sendika yürütme komisyonu, PTT çalışanları sendika yürütme komisyonunun ortaklaşa gerçekleştirdikleri bu eylem oldukça başarılı geçmiştir.

5 Temmuz'da İstanbul Tıp Fakültesi hastahanesinde yaklaşık 2000'in üzerinde sağlıkçının

(Devamı s.43'te)

(Baştarafı s.44'te)
aşağılanmayı reddeden, mücadelenin ayağa kaldırdığı, hızla politikleşen bir ulus vardır TC'nin karşısında. Terör ve zorbalık her geçen gün Kürt ulusunun daha geniş bir kitlesini mücadeleninin içine çekmektedir. Baskı, terör, işkence ve tutuklamaları protesto etmek için binlerce insanın köylerden kentlere yürümesi, kepenk kapatma eylemleri, kitlesel açlık grevleri sıradan olaylar haline gelmiştir. Şehit düşen gerillalara sahip çıkılmakta, cenaze törenleri yürüyüşlere ve politik kitle gösterilerine dönüşmektedir. Ölülerinin ardından çaresizlik içinde ağıt yakan bir halk değil, onurlu bir özgürlük mücadelesinin bedelinin bilincine varan, bu bedeli ödemeye hazır bir halktır Kürt ulusu artık. Mücadelenin özgürleştirdiği bir halkın direnişi karşısında tüm sömürgeci politikalar iflas etmektedir.

Sömürgeci devlet Kürdistan'daki savaşı kaybetmiştir. Bunun karşılığı ise daha dizginsiz bir baskı, şiddet ve katliam olmaktadır. Körfez savaşı döneminde TC'nin Kürdistan'daki asker sayısı 200 bini bulmuştur ve bu sayı sürekli artmaktadır. Bugün Silopi'de oluşturulan Çevik Güç'ün ise esas olarak Kürt özgürlük mücadelesine yöneleceği her türlü tartışmanın ötesindedir. Saddam'ın her bakımdan teslim alındığı ve "terbiye edildiği" koşullar, Irak'taki ABD askeri varlığı için en elverişli koşullar olmasına rağmen, ABD Türkiye Kürdistan'ına yerleşmeyi tercih etmiştir. Kuzey Kürdistan'daki devrimci bir gelişmenin, Batılı emperyalistleri, özellikle de ABD'yi, gerek Türkiye'deki çıkarları gerekse de Ortadoğu üzerinde yaratacağı etki bakımından ne denli ilgilendirdiği açıktır. Kürdistan'daki mücadele sadece Türk burjuvazisinin çıkarlarını değil, emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını da tehdit edecek bir çizgide gelişmektedir. Çevik Güç'ün "uzun vadede" hedefinin ne olacağına ilişkin tartışmalarda buna ilişkin kaygıları gizleme ihtiyacı duyulmamaktadır. Emperyalist sözcüler; Güneydoğunun coğrafik ve toplumsal yapısının provokasyonlara elverişliliğinden, Kuzey Irak'ta yaşanan iç kargaşanın bir benzerinin Türkiye topraklarında da yaşanabileceğinden sözetmekte ve Türkiye'nin Çevik Güç'ü her yönüyle "tartması" gerektiğini söylemektedirler. Kısacası "uzun vadeli hedef" Kürt özgürlük mücadelesinin boğulmasıdır ve bu açıkça dile getirilmektedir. Kürdistan devriminin karşısına sadece sömürgeci Türk burjuvazisi değil, başta ABD emperyalizmi olmak üzere tüm dünya gericiliği dikilmiştir.

ABD soruna stratejik açıdan bakmakta, burada gelişen mücadele bölgedeki çıkarlarını tehdit edecek bir aşamaya ulaştığında, doğrudan müdahale edebilmenin koşullarını şimdiden hazırlamaktadır. Bugün sermaye düzenini zorlayan, dolayısıyla emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını tehdit eden yalnızca Kürt özgürlük mücadelesi değildir. Bugün için henüz aynı düzeyde bir gelişmeyi yaşayamamış olsa bile hızla gelişen ve rejimi tehdit eden bir işçi hareketinin varlığı sözkonusudur. Çevik Kuvvet Türk burjuvazini tehdit eden gelişmeler karşısında tüm Türkiye halkına karşı harekete geçmek üzere üslendirilmiştir.

ABD'nin Ortadoğu'ya "yeni düzen" verme girişimlerinin bir parçası olan bu açık işgal ve müdahale birliği, yalnızca Türkiye halkına karşı da değil, bölgedeki tüm devrimci gelişmelere karşı bir saldırı üssü olarak kullanılacaktır.

Daha güçlü ve örgütlü...

(Baştarafı s.42'de)
katılımıyla zamlar protesto edilerek, sendikaların açılması yönünde sloganlar atılmıştır. Yine 3-4 Temmuz günlerinde yüzdeyüz bir katılımla yemek boykotu yapılarak Ankara yürüyüşüne destek verilmiştir.

5 Temmuz'da Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde sabah 7.30'da başlayan iş bırakma eylemi yürüyüşe ve protestoya dönüştü. Egemen güçlerin müdahalelerine rağmen oturmaya devam edilerek, daha sonra sessizce yürünerek dağılınmaya başlanıyor. Bu sırada bir kaç arkadaş gözaltına alındı.

Kitle müdahalelere daha kararlı bir şekilde karşı çıktı ve polisin geri adım atmasına neden oldu. Kitle politikleşme yolunda sağlam adımlarla ilerlerken, gerçek öncülerini, önderlerini de ayırtetmesini biliyor.

İstanbul Aksaray bölgesinden
sağlıkçı Ekimciler

Halk hareketi karşısında çaresizlik

Kürdistan'da devlet terörü

Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin ulaştığı boyutlar karşısında sömürgeci devlet kirli ve iğrenç oyunlarını da devreye sokmuş bulunuyor. Kürt halk kitleleri açık ve dizginsiz bir terörünün hedefi haline gelmiştir. HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın kontrgerilla tarafından işkence ile öldürülmesi ve ardından düzenlenen cenaze töreninde kitlelerin üzerine ateş açılması, bu terörün aldığı boyutu gösteriyor.

Kürdistan'da inisiyatifi kaybeden sömürgeci devlet Kürt halk kitlelerinin karşısına artık açık bir terörist kimliğiyle çıkmaktadır. Tipik bir sömürge valiliği işlevini yerine getiren Olağanüstü Hal Valiliği, özel tim, koruculuk vb. ile yürütülen bu özel savaşa kontrgerillanın eylemlerinin ve cinayetlerinin eklenmesi, rejimin çözümsüzlüğünü olduğu kadar çürümüşlüğünü de ortaya koymaktadır. Son dönemde sol dergilere, demokratik kitle örgütlerine karşı ardı ardına gerçekleşen bombalama olaylarının, evlerde ve sokakta açık infaza kadar varan cinayetlerin bir kontrgerilla faaliyeti olduğu ve neyi hedeflediği artık herkes tarafından bilinmektedir. Bizzat CİA tarafından finanse edilip örgütlenen bu provokasyon ve cinayet örgütü büyük bir pervasızlıkla "gayri nizami harp" ve "psikolojik savaş" taktiklerini hayata geçirmektedir. Resmi adı Özel Harp Dairesi olan ve mücadeleninin yükseldiği dönemlerde devreye giren CİA güdümlü bu örgütün, PKK'ya karşı savaşta kullanıldığı açıkça ifade edilmektedir de.

Açık askeri diktatörlük dönemleri dışında, yakın tarihin hiç bir döneminde bu denli açık ve pervasız bir devlet terörüne başvurulmamıştır. Bugün 12 Eylül, gerekli tüm kurum ve yasal düzenlemelerle sivil planda oturmuş bulunmaktadır. En son uygulamaya konulan Terörle Mücadele Kanunu ile de devlet terörü yasal bir çerçeveye kavuşturulmuş, devlet eliyle gerçekleştirilecek işkence, cinayet ve katliamların önü açılmıştır. Fiili infaz günlük uygulama haline gelmiştir. Sömürgeci devletin denetim altına almayı ve düzen kanalları içinde eritmeyi hedeflediği reformist güçler bile bu vahşi ve dizginsiz terörün hedefi haline gelebilmektedir.

Yalnızca Kürdistan değil tüm toplum baskı ve terörle susturulmak, sindirilmek, böylece teslim alınmak istenmektedir. Diyarbakır olaylarının hemen ardından düzenlenen Dev-Sol operasyonunda onun üzerinde devrimcinin katledilmesi, gözdağı verme ve yıldırma politikasının bir başka örneğidir. Tüm bunlar gelişen mücadele karşısında düzenin esneme imkanlarının ne denli dar olduğunu, tamamlayıcı politikalar olarak gündeme gelen 141-142'nin kaldırılması, "Kürt reformu" vb. nin düzene hiç bir manevra imkanı tanımadığını ortaya koymaktadır.

Reformist politikaların özellikle Kürt ulusunun gelişen mücadelesi karşısındaki etkisizliği bugünden görülmektedir. Gerilla mücadelesini tecrit etmek bir yana, mücadelenin kent küçükburjuvazisini ve yoksullarını da içine alacak biçimde kırlardan kentlere doğru genişlemesi, Diyarbakır gibi mücadele bakımından görece geri ve hareketsiz kentleri bile içine çekmesi, Kürdistan'daki mücadelenin geldiği nokta açısından çok şeyi anlatmaktadır. Kürt ulusal özgürlük mücadelesi yeni bir döneme girmiştir. Kontrgerillanın provokatif eylemleri ve cinayetleri de direnişin kentlere doğru yayılmasıyla birlikte gündeme gelmiştir. Kürt halkı bu saldırıları en kitlesel intifadası ile karşılamıştır. Diyarbakır'daki cenaze töreni Kürt halk kitleleri ile sömürgeci devletin açık bir biçimde karşı karşıya geldiği, çatışmaların akşama kadar sürdüğü bir sokak savaşına dönüşmüştür. Bugün bu gerçeği gören burjuva basın da büyük bir telaş içinde olayları değerlendirmekte ve Kürdistan'daki mücadelenin vardığı noktayı teslim etmek zorunda kalmaktadır. Bir *Sabah* gazetesi yazarı Diyarbakır'da yaşananlarla ilgili olarak; *"Doğu'da ve Güneydoğu'da olanları üç beş eşkiyanın şiddet eylemlerine kalkışmaları ya da köşeye sıkışmış olmanın son çırpınışları diye görmenin ve göstermenin gafletini bu manzaralar ortaya koymaktadır"*, demektedir.

Büyük bir fedakarlık, kararlılıkla ve dirençle sürdürülen bu zorlu mücadele karşısında sömürgeci devlet gerçek bir şaşkınlık ve acz içindedir. Artık suskun, edilgen, yıldırılmış ve boyun eğdirilmiş bir halk değil, kendine dayatılan köleliği ve

(Devamı s.43'te)